Güney Dinç

Aydınlığa Mektuplar
(1928-1937)

İNCELEME

YKY

GÜNEY DİNÇ

Aydınlığa Mektuplar

(1928-1937)

İnceleme

Aydınlığa Mektuplar

(1928-1937)

Güney Dinç

Kitap editörü: Şeyda Öztürk

Düzelti: Filiz Özkan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Grafik uygulama: Gülçin Erol

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Yapı Kredi Kültür Merkezi

İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul

Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23

http://www.ykykultur.com.tr

e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr

İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

Yapı Kredi Yayınları - 3130

Edebiyat - 926

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2010

Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

AYDINLIĞA MEKTUPLAR

(1928 - 1937)

Güney Dinç (1936, İzmir). Karşıyaka Lisesi 'nden sonra 1958 'de İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Öğrencilik yıllarının ürünleri olan şiir, öykü ve denemeleri, Şairler Yaprağı, Onüç, Galeri, Salkım, Varlık, Seçilmiş Hikayeler dergilerinde yayımlandı. 1964-1970 yılları arasında Türkiye İşçi Partisi'nin Karşıyaka İlçe Başkanlığı, İzmir İl Başkanlığı ve Genel Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerinde bulundu. TİP'in Ege'deki örgütlenme ve seçim çalışmalarına katıldı. 1967 seçimlerinde İzmir İl Genel Meclisi Üyesi seçildi.

Güney Dinç, 1961 yılından beri İzmir'de serbest avukat olarak çalışmaktadır. Çağdaş Hukukçular Derneği'nin her yıl yinelenen "Hukuk Mücadelesi'nde Emek Ödülü", 1998 yılında Güney Dinç'e verildi. Aynı yıl İzmir Barosu Yönetim Kurulu, AİHM Yargıcı Prof. Dr. Feyyaz Gölcüklü ile Avukat Güney Dinç'in, insan hakları hukukunun gelişimine katkıları nedeniyle adli yılın açılışında özel olarak ödüllendirilmelerini kararlaştırdı.

Kitapları: YÖK Çıkmazı, Bilim ve Sanat Yayınevi, 1986; İnsan Haklarına Uzanmak, Say Yayınları, 1986; Güvensizlik Üçgeni (1402'likler, Güvenlik Soruşturması, Fişleme), Say Yayınları, 1987; Pençeli Adalet, Boyut Yayınevi, 1988; Yedi Domuzlu Altın, Bilgi Yayınevi, 1990; AİHS'ne Göre İnanç, Anlatım ve Örgütlenme Özgürlükleri, İzmir Barosu, 2005; AİHS'ne Göre Adil Yargılanma Hakkı, İzmir Barosu, 2006; Sorularla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Türkiye Barolar Birliği, 2006; AİHS'ne Göre Malvarlığı Hakları, Türkiye Barolar Birliği, 2007; AİHS'ne Göre Çevre ve İnsan, Türkiye Barolar Birliği, 2008; Mehmet Nail Bey'in Derlediği Kartpostallarla Balkan Savaşı [1912 -1913], YKY, İstanbul, 2008.

Güney Dinç'in

YKY'deki kitapları:

Mehmed Nail Bey'in Derlediği

Kartpostallarla Balkan Savaşı (1912-1913) (2008)

Aydınlığa Mektuplar (1928-1937) (2010)

"Torunlarım Cem Aktunalı ve Güney Yaman Yılmaz'a

Cumhuriyet'le başlayan aydınlanma sürecini, 21. yüzyılın tüm

çocuklarıyla birlikte kesintisiz ve özgürce yaşamaları dileğiyle...

Sunu

Her sabah elinize aldığınız gazetenin "Okuyucu Mektupları" bölümünü aradığınız oluyor mu? Pek sanmıyorum. Önce birinci sayfadaki büyük başlıkları, ardından ilginizi çeken haberleri okuyorsunuz. Spor sayfasına şöyle bir göz attıktan sonra, "Bakalım bugün hangi soruna değinmiş" diye sevdiğiniz köşe yazarının açtığı söyleşiye katılıyorsunuz. Günümüzde kimi gazeteler pazaryeri gibi. Çok uğraşırsanız belki okunacak daha başka şeyler de bulabilirsiniz. Oysa sizin süreniz tükenmiş olmalı. Gazeteyi katlayıp koşar adım işe, okula veya başka bir yere gidiyorsunuz. Gün boyu ertelediğiniz okuma isteği akşam eve döndüğünüzde, yorgunluktan uzandığınız televizyonun karşısında uçup gidiyor. Yarın yeni bir gün başlayacak. Yeni sorunlar, yeni savaşlar, yeni zamlar… Dünkü gazeteyi alışkanlıkla çöp kovasının dibine seriyorsunuz. Okumak dinginlerin işi. Bulmaca çözmeye bile vakit bulamayan kişi, okuyucu mektuplarıyla nasıl ilgilensin? Kaldı ki, artık okurlar da çok az yer bulabiliyorlar kendilerine gazetelerde.

Dünya, ünlülerin dünyası. Tarih Baba, hele bir kez kişinin yakasına yapışmasın. O artık hiç unutulmuyor. Çoğumuz dedelerimizin adını bilemiyoruz ama, acımasız savaşçıların, devlet yıkıp devlet kuran politikacıların, yeryüzünü aydınlatan bilgelerin yaşam öykülerini bir solukta anlatabiliyoruz. Çağlarına damgasını vuran önderler, iz bırakan sanatçılar, yüzyıllar sonra da anımsanıyor; kitapları okunuyor, oyunları izleniyor, yontuları sergileniyor. İnsanlığın değişen ve değişmeyen yargılarını, onların ürünlerine bakarak değerlendiriyoruz.

Bir de anımsanmayanlar var. Gösterişsiz, ünsüz, yalın. Okulda, karakolda dayak yiyen, otobüste birbirinin ayağına basan, emekli aylığını alabilmek için banka kapılarında sabahlayan insanlar. Her sabah penceresinden izlerken gönençlendiği ıhlamurların hoyratça budanıp köklenmesine yüreği elvermeyen doğa tutkunu insanlar. Suç işlemedikçe, bir lokomotifin çelik tekerlekleri altında can vermedikçe, gazetelerde adları okunmuyor. Alanları doldurmak için toplandıkları törenlerde kürsüye tırmanıp söylev vermiyorlar. Çalışıyor, üretiyor, bir o kadar da düşünüyorlar. Yeşilin hiç

tükenmediği aydınlık kentlerde onurlarıyla yaşamak istiyorlar. Milyonlarla gelip, milyonlarla gidiyorlar. Acılarıyla umutlarıyla, tepkileriyle arkalarında koskoca yaşamlar bırakıyorlar da, Tarih Baba böylelerinden hiç söz etmiyor.

Yeryüzü, gerçekte anımsanmayanların dünyası. Tarih Baba 'nın doygun belleğinde yer bulamamak kimsenin umurunda değil. Yaşam doludizgin koşuyor. Yanlışlıklar, haksızlıklar birbirini kovalıyor. Bunların karşısında susmak, insanın doğasına aykırı. Sorunları dost söyleşilerinde tartışmak, çözümsüzlükleri aşmaya yetmiyor. Toplumsallaşmak gerekiyor. İşte o zaman sokakları dolduran çok sesli kalabalıkların örtemediği acı gerçek su yüzüne çıkıyor. Çağdaş insanın önlenemeyen yalnızlığı…

Günümüzde toplumsallaşmanın süzgeçlerinden geçebilmek çok güç. Artık insanlar eski çağlarda olduğu gibi geniş alanlarda tartışıp ortak yargılara varamıyorlar. Yakınmaları, önerileri yöneticilere doğrudan ulaşamıyor. Toplumlar, örgütleriyle soluk alıyorlar. Örgütlerde amaç dışı sapmalar olunca, bireyin yalnızlığı daha da artıyor. Siyasi partiler, bir yerlere tırmanma kavgası verenlerin tekelinde. Orada düşünceler değil, yandaşlar yarıştırılıyor. Sendikalar, dernekler, kimi kuruluşlar, yıllanmış yöneticilerinin ekmek teknesi. En yalın istemler, yerlerinden olma korkusunu yüreklerinden atamayan örgüt yöneticilerinin sert tepkileriyle bastırılıyor. Böylesine bozbulanık kaygan ortamlarda, duru düşüncenin tutunacak yer bulması olanaksız. Kişi zaten, kamu organları önünde işin başında yenik düşmüş. Sesini duyuramamış, sözünü geçirememiş. Sokaktaki adamın, köşe yazarları gibi her sabah gazetesinde düşüncelerini açıklayacağı bir yeri de yok. Hangi telden çalacağını bilemeyen yazarın yorgun dizgelerinden konu bulma sıkıntısı çektiğini izlerken, dert yüklü kişinin susup kalması dayanılacak şey değil.

Basının iletişim gücü, okurları da harekete geçirmiş. Yayın yoluyla sağlanan toplumsallaşma, suskunluğu aşmak isteyen kimi insanların umut ışığı olmuş. Okuyucular gazetelere gönderdikleri mektuplarda yalnız kişisel yakınmalarını iletmekle yetinmemiş, çok geniş alanlara yayılan öneri, eleştiri ve saptamalarıyla, insanlığın anı defterini tutmuşlar. Bugün çoğumuz gazetelerdeki okur mektuplarıyla belki yeterince ilgilenemiyoruz. Ancak geriye dönük bir araştırma, karşımıza şaşırtıcı ve bir o kadar da

düşündürücü görüntüler koyuyor. Tarih Baba'ya inat, yakın geçmişin insan dokusunun çeşitliliğini okuyucu mektuplarında buluyoruz. Yalın insanların oluşturduğu mozayiğin kıvrımları arasında dolaşırken, "Neden bu uyarılara zamanında gereken ilgi gösterilmedi de, sorunlar yığınlaşıp sonraki kuşakların başına yıkıldı" diye düşünmekten geri duramıyoruz.

Araştırmamız, 1928–1937 arasındaki on yıllık zaman kesitini kapsıyor. Çok karmaşık ve sorunlarla yüklü bir dönem. Cumhuriyet yeni yeni kurumlaşıyor. 1925'te uygulamaya konan Takrir-i Sükûn Yasası ile kimi gazeteler ulusal çıkarlarla çelişen yayınlar yaptıkları gerekçesiyle kapatılıp susturulmuşlar. Basın, devrim ortamının çalkantılarından kaynaklanan bu değişimlerin arasında yerini bulmaya çalışıyor. Okur yazar oranı genel nüfusun yüzde onunu aşmıyor. 1 Kasım 1928'de yürürlüğe giren 1353 sayılı "Yeni Türk Harflerinin Kabulü ve Tatbikatı Yasası" ile yazı devrimi başlıyor. Yasa gereği 01 Ocak 1929'dan sonra bütün kamusal organlar gibi, basın da yeni harflerle yayın yapmak zorunda. Halk henüz yeni yazıyı öğrenemediğinden gazeteler tam bir şaşkınlık içinde. Bu kadar kısa süreye sığdırılan ödünsüz dönüşümler nedeniyle okuyucu sayısı hızla geriliyor. 1927'de on dört milyonluk Türkiye'de yayımlanan gazetelerin günlük toplam tirajı 45.000, genel nüfusa oranı % 3,2 iken, 1928'de Latin alfabesinin uygulanmasıyla tiraj 19.000'e, oran da % 1,4'e düşüyor. Sonraki dönemde, gazetelerin 1927'deki okuyucu oranına ulaşabilmeleri için daha on yıl geçmesi gerekecektir. 1928–1929 yıllarında gazeteler tüm okuyucularını yitirmemek için yeni yazıya aşamalı bir biçimde geçtiler. Gazetelerin, dergilerin kimi sütunları Arap harfleriyle basılırken, öteki yapraklarında yeni yazı kullanıldı. Bazı gazeteler yasanın izin verdiği sürenin sonuna değin eski harflerle yayınlarını sürdürdü. Bu olguları gözlemleyen Hükümet, yeni harflere geçişte öncülüğü üstlenen gazetelere üç yıl süreyle ekonomik yardım yapma kararı aldı.

Biraz gecikmeli de olsa, 1929 dünya ekonomik bunalımı Türkiye'nin kapılarına dayandı. Bu sırada ülkede, ekonomik ve toplumsal içerikli önemli dönüşümler yaşanıyordu. Özellikle 1928'de başlayan ve otuzlu yıllarda doruğuna ulaşan girişimlerle, Osmanlı artığı işletme imtiyazlarına son veriliyor, yabancılara ait yatırımlar, sürelerinin dolması beklenmeden karşılıkları dövizle ödenmek koşuluyla art arda devletleştiriliyordu. Devletçilik koşulların zorladığı bir yöntem olarak gündeme gelirken,

yabancılardan artakalan küçük işletme ve hizmetlerde Türklerin çalışmaları özendirildi. Özellikle yöneticiler ve kentli aydınlar, Batı'nın değer yargılarına, çağdaş yaşam biçimine sahip çıkmak istediler. Ekonomik ve toplumsal içerik kazanan ulusallaşma, batılılaşma akımlarıyla atbaşı gitti. Bütün bu değişimlerin etkileri su yüzüne çıkmakta gecikmedi. Toplumsal sınıflar arasındaki farklar belirginleşti, kalın çizgilerle ayrılan kent ve köy yaşamı birbirinden uzaklaştı. Cumhuriyet'in ilk Basın Yasası, 1931 yılında bu koşullarda yürürlüğe girdi. Yeni yönetimin basınla hesaplaşması olarak nitelenen yasa, hilafet, saltanat, anarşizm ve komünizm yanlısı yayınlara kısıtlamalar getiriyor, yurt çıkarlarına aykırı bulunacak yazılar nedeniyle, yürütme organına gazeteleri kapatma yetkisi tanıyordu. O dönemde gazeteler kitlesel iletişimin en etkili ögeleriydi ve çeşitli sorunlarla uğraşmak zorundaki yönetim bu gücü güdümü altına almak istiyordu.

Gazetelere göre okuyucuların nitelikleri ve konulara yaklaşımları değişim gösteriyordu. Dönemi çok yönlü yansıtan bir görünüm sunabilmek için, tek bir yayına bağlı kalmadık. Latin alfabesinin uygulandığı günlerden başlayarak aşağıdaki yılların gazetelerini kapsayan geniş bir tarama yapıldı:

1928 Vakıt

1929 Vakıt, Cumhuriyet

1930 Cumhuriyet, Son Posta, Hizmet

1931 Son Posta, Tan, Anadolu, Yeni Asır, Hizmet

1932 Cumhuriyet, Anadolu, Hizmet

1933 Akşam, Milliyet, Son Posta, Cumhuriyet

1934 Milliyet, Cumhuriyet, Son Posta, Vakıt

1935 Tan, Son Posta, Cumhuriyet, Milliyet, Kurun

1936 Cumhuriyet, Yeni Asır, Son Posta, Tan

1937 Anadolu, Cumhuriyet, Tan

Günümüzde olduğu gibi, araştırmanın kapsadığı dönemde de basının başkenti İstanbul idi. Ankara'nın daha sonra Ulus adını alan Hakimiyeti Milliye gazetesinde pek az okur mektubunun yer bulduğunu gördük. İzmir'in Hizmet, Anadolu ve Yeni Asır gazetelerinde ise, okurların, genel konularla birlikte, yaşadıkları kentin özelliklerini yansıtan gözlemleriyle karşılaştık.

Gazeteler okur mektuplarını gerçekten önemsiyorlardı. Gecikmeli de olsa, gelen bütün mektupları yayımlamak, hatta ilgili kamu organları ile doğrudan iletişim kurup aldıkları yanıtları kendi yorumları ile birlikte okurlarına duyurmak çabası içinde bulunuyorlardı. Örneğin Cumhuriyet gazetesi 1929 yılında yaptığı duyuruda, mektup gönderecek okurların başvuru yöntemini ve sonuçlarını aşağıdaki tümcelerle açıklıyordu:

"Her kariimizin vazih imzalı şikâyet ve müracaatı bu sütunda mutlaka mevzuu bahs olur, ancak mektuplar geldiği tarihe nazaran sıraya tabi tutulur. Mektupların mutlaka kısa olması ve kâğıdın yalnız bir tarafına yazılması lazımdır."

Milliyet gazetesi ise, İzmir'den "Bay Abdullah"ın sorularını yanıtladığı 30 İkincikanun 1935 günlü sayısının "Karilere Cevaplar" başlıklı bölümünde, asıl konuyla ilgili açıklamalarına geçmeden önce, "Mektubunuza, yazımızın çokluğundan ancak bugün cevap verebildiğimizden özür dileriz" açıklamasına yer veriyordu. Gazeteler ile okurları arasında böylesine sıcak ve teke tek ilişkiler kurulabiliyordu.

Okurların isteklerine, mektupların içeriğine göre gazeteler, kendilerinde bulunan kişisel bilgileri saklı tutabiliyorlardı. Cumhuriyet'in ilk yıllarında kişilerin kendilerini tanımlama güçlüğü içinde oldukları gözlenmektedir. İleride görüleceği gibi okurlar, çoğu zaman geldikleri kasaba ve köyler, yaşadıkları mahalleler, geleneksel aile unvanları ve adres bilgileri ile kendilerini tanıtıyorlardı. 21 Haziran 1934'te kabul edilen "Soyadı Kanunu" ile, her yurttaşın öz adından başka, ailesiyle birlikte taşıyacağı bir soyadı edinmesi zorunlu kılınmış, "ağa, hacı, hafız, molla, hoca, efendi, beyefendi, hanımefendi, paşa, hazret" gibi unvan ve lakapların kullanılması yasaklanmıştı. 1935 yılından sonraki mektuplarda okurların aşamalı olarak kimliklerini soyadları ile birlikte verdikleri görülmektedir.

Basımevlerinde harflerin tek tek dizildiği o yıllarda, gazeteler her gün sekiz ile on altı sayfa arasında yayımlanıyordu. Okuyucu mektupları her gün aynı sütunlarda yer almıyordu. Gazetelerin çeşitli sayfalarına serpiştirildiği gibi, köşe yazarlarına gönderilen ilginç mektuplara da rastlanıyordu. Dönemin sevilen yazarları şimdi olduğu gibi okuyucularıyla söyleşiyor, onlardan gelen eleştiri ve soruları köşelerinde yanıtlıyorlardı. Bu nedenlerle sayfaların tümünün gözden geçirilmesi gerekti. Sonunda on binlerce yaprağın arasından süzülüp gelen bu derleme ortaya çıktı.

Elinizdeki küçük kitaba bakıp, "Onca uğraşa değer miydi?" diye düşünebilirsiniz. Bence değer. Seçkileri derlediğimiz yıllarda, kitapları, makaleleri, yorumları yayımlanmış gazetecileri, ünlü yazarları yakından tanıyoruz. Gazetelerin siyasal gelişmeler karşısındaki tutumları, olaylara yaklaşımları konularında genel bilgilerimiz bulunuyor. Bilemediklerimizi de, ansiklopedileri, tarih kitaplarını tarayarak öğrenmeye çalışıyoruz. Aynı yıllarda okurların genel nitelikleri ve gazetelere göre eğilimleri konularında ise elde hiçbir somut bilgi bulunmuyor. Bu çalışma, insanlarımızın içtenliğini, yaşadıkları günlerdeki toplumsal duyarlığını sergiliyor. İlk bakışta kimi mektuplar sıradan veya içerikleri itici gibi görülebilir. Gerçekte onlar da dönemin özelliklerini sergiledikleri için bütünselliği sağlamak açısından önem taşımaktadır.

Yanılmıyorsam böyle özgün bir çalışma ilk kez yapılıyor. Umuyorum ki ardından daha başkaları da gelir. Seçilen mektupları, üzerlerinde hiçbir değişiklik yapmadan gazetelerde yayımlandıkları biçimiyle kitaba aldık. Çok uzun olanları biraz kısalttık. Yazım yanlışları, noktalama eksikleri düzeltilmedi. Mektupların diline dokunmamaya özen gösterdik. Öyle sanıyorum ki, genç hatta orta yaştaki okurlar bu küçük yumakları çözmek için zaman zaman kitaba eklediğimiz özel sözlüğe bakmak zorunda kalacaklar. Böylece yetmiş-seksen yıl öncesinin "yaşayan dili"ni görmüş olacaklar. Türkçenin nerelerden kalkıp günümüzdeki arınmış, yalın niteliğine ulaştığını belgelemek için, bu mektuplardan güzel kanıt bulunamaz. Hani, "Çocuklarımızın, torunlarımızın ne dediğini anlayamaz olduk" yaygarasıyla dil devrimini karalamaya yeltenenler var ya, işte onlara yanıt. Osmanlıca dedikleri, sözcükleriyle, takılarıyla, tümce yapısıyla, kuralsız, karmaşık, anlaşılması güç bir yamalı bohça. Savundukları, özledikleri buysa, treni çoktan kaçırmışlar. O günlerin diline dönmenin

olanağı kalmamış artık. 1930'lardan sonra dilin yavaş yavaş arındığını görüyoruz. Kuşkusuz bu gelişmede Türk Dil Kurumu'nun büyük payı var. 1930'da başlayan görkemli atak, adım adım okuyucu mektuplarına da yansıyor.

Okuyucu mektuplarını incelerken, kimi sorunların "böyle gelmiş, böyle gider" sözünü hatırlatan biçimde, olumlu yönde bir arpa boyu yol almadan olduğu yerde durduğunu görüyorsunuz. Küçük yönlendirmelerle çözülebilecek yakınmaların zamanında el atılmadığı için, günümüzde nasıl devleşip içinden çıkılmaz boyutlara ulaştığını izliyorsunuz. Kendisi için varolan; çağlar, yönetimler değişse de her atılımı başarıyla yozlaştıran bürokrasinin çarpık uygulamalarından örnekler buluyorsunuz. Doğanın tahrip edilmesi, çevre kirliliği, düzensiz kentleşme, toplu ulaşım güçlükleri, gürültü gibi günümüzün can alıcı sorunlarının uç verdiği yıllardaki okuyucu önerilerini değerlendiriyorsunuz. Halkın düşünce çeşitliliğini yansıtması bakımından birbirleriyle çelişen mektuplara da yer verdik. Zaman zaman bilimselliğe, çağın akışına aykırı düşen istemlerle karşılaşıyorsunuz. Önemli olan insanın toplumsal ve kentsel sorunlar üzerinde düşünüp ses verme kararlılığını ortaya koyması. Paylaşmadığınız önerileri, azınlığın sesini korumak zorundaki demokrasinin erdemlerinden sayıp hoşgörüyle okuyorsunuz.

Bir de İstanbul var. Yağmalanıp yok edilen nazlı kent. Ihlamurların gölgelediği Boğaziçi iskeleleriyle, Şirketi Hayriye vapurlarıyla, tramvaylarıyla, hamamlarıyla, "sevdiğiniz sokak adlarıyla," anılarda kalan İstanbul. Yazın tozlu, kış gelince çamurlu sokaklarında zilli satıcıların dolaştığı, gün kararırken havagazı fenerlerinin göz kırptığı, geceleri karga çığlıklarından insanların uyuyamadıkları İstanbul. Savaş yorgunu Anadolu'nun iş ve umut kaynağı. Kalpak Mustafa'nın Kalpak Ahmet'i yitirdiği, Batumlu Emrullah'ın İslam Sürmeli'yi aradığı kuşatılmış kent… Bakırköy, Yeşilköy, Feriköy, Ortaköy, Arnavutköy gibi mahallelerinde, adlarına uygun olarak kırsal yaşamın egemen olduğu bir dönem. Sabahları fabrika düdükleriyle uyanmaya alışamayan insanların şaşkınlığı. Ve İstanbulluların İstanbul sevgisi. Şimdi kaç kişi kaldı, İstanbul'da yaşadığı için mutluluğunu doyasıya haykıran. Bu gün buruk bir yurtsamanın imgeleriyle yetinenler, yakın geçmişin yerini bulamayan çağrılarına kulak vermelidirler. Elde avuçta kalanları da büsbütün yitirmemek için.

İş arayanların, gramofonunu, eşeğini çaldıranların, çantasını, yakınlarını yitirenlerin son umutlarını gazetelere bağladıklarını gördük. O günlerin okuyucu yaklaşımlarını eksiksiz sunabilmek için, bu tür duyurulardan örnekler derledik. Birdenbire Elif Naci ile karşılaştık. Annesinin otomobilde unuttuğu bavulu on iki saat içinde bulununca, nasıl sevinip mutlandığını izledik. Okuyucuların gazetelere kendileriyle ilgili yayınları düzelten açıklamalar gönderdiklerini saptadık. Onların da çeşitliliği artıracağını düşündük. Sonunda Tarih Baba'nın umursamazlığını, ün tutkusunu kırabildik mi? Bilemiyorum. Bu yargıyı da okurlara bırakıyorum.

1928 harf devrimiyle birlikte gazeteler, yayınlarının çekiciliğini artırmak amacıyla görsel ögelere daha fazla yer vermeye başladılar. Dinsel baskıların azalması, karikatürcülere ürünlerini özgürce sergileyebilecekleri bir ortam sağladı. Dönemin düşünsel ve görsel gelişimini yansıtmak açısından, ülkemizin karikatür sanatının öncüleri Cemal Nadir Güler, Ramiz Gökçe, Ratip Tahir Burak, Nemci Rıza Ayça, Hulki Onaran, Sururi Gümen'in aynı yıllarda yayımlanan ve okur mektuplarıyla örtüşen çizimlerinden aktardığımız örnekleri de sunmaktayız.

Gazetelerin taranmasında, çok güç koşullarda önemli bir kamu görevini başarıyla yürüten İzmir Milli Kütüphane'nin birikiminden yararlandık. Altı ana bölüme ayırdığımız mektupları gazetelerde yayımlanış sırasına göre kitaba aldık. Daha nice ilginç mektuplar vardı ama, günümüzde okurları fazla sıkmamak gerekiyor. Belki başka sefere…

Çok değil, daha birkaç yıl öncesine kadar, "Okur Mektupları" gazetelerde önemli bir yer bulurdu. Basındaki değişim, okuyucu mektuplarını da vurdu. Çok seslilik, giderek yerini ticari holdinglerin yönlendirmelerine bıraktı. Artık günlük yayınların çok azı, okurlarına yer açabiliyor. Karşılıklı gelişen bu ilgisizlik, tekelleşmenin insanları nasıl dışladığının somut göstergelerinden birisidir. Kendi yazarlarına bile özgürlük tanımayan gazete patronlarının, okurlardan gelecek seslere kulak tıkamalarını doğal karşılamak gerekiyor.

Biraz ham umut oluyor ama, dilerim ki, "Bu millet adam olmaz; bizim halkımız zordan anlar" diyenler de okur mektuplarına ilgi duysunlar. Yakın geçmişin gerçekçi çağrılarını dinlesinler de, gözlerimizin içine baka baka, aynı yanlışlarında direnmesinler…

EKİN BAHÇESİ

– değişim, dönüşüm –

Mustafa Kemal, 1 Kasım 1928'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açarken verdiği söylevde şöyle diyordu:

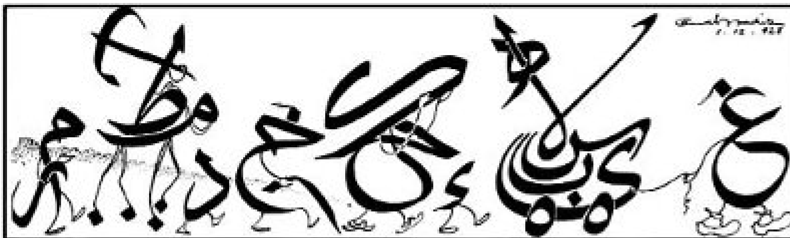
"Sevgili Arkadaşlarım,

Her şeyden önce, her gelişmenin ilk yapıtaşı olan soruna değinmek isterim. Her araçtan önce, büyük Türk ulusuna, onun bütün emeklerini kısırlaştıran çorak yol dışında kolay bir okuma yazma anahtarı vermek gerekir. Büyük Türk Milleti bilgisizlikten az emekle, kısa yoldan ancak kendi güzel ve soylu diline kolay uyan böyle bir araçla sıyrılabilir. Bu okuma yazma anahtarı ancak Latin temelinden alınan Türk alfabesidir. Basit bir tecrübe, Latin esasından Türk harflerinin, Türk diline ne kadar uygun olduğunu, kentte ve köyde yaşı ilerlemiş Türk çocuklarının ne kadar kolay okuyup yazdıklarını güneş gibi ortaya çıkarmıştır.

Büyük Millet Meclisi'nin kararıyla Türk harflerinin kesinlik ve yasallık kazanması, bu ülkenin yükselme savaşımında başlı başına bir geçit olacaktır…"

Güncelleştirilmiş biçimiyle aktardığımız bu tümceler yalnız yazı devrimini duyurmakla kalmıyor, ardından gelecek olan dil devriminin de kaçınılmazlığını vurguluyordu.

Cumhuriyet yönetiminin ekinsel alanda Batı'ya yönelişini içtenlikle destekleyen bazı yayın organlarının, daha yasa çıkmadan yeni Türk harfleri ile yayına başladıkları görülmektedir. Örneğin Vakıt gazetesi, her gün "memleketimizde şahısları tanınmış birçok devlet adamının el yazılarından" örnekler yayımlayarak, bir okuma kitabı oluşturacağını açıklıyordu. Devlet Demiryolları Cer Tahrirat Amiri Mehdi Bey ile Manisa Ziraat Fen Memuru Cevat Ekrem Bey, 26 Teşrinievvel 1928 Cuma günlü Vakıt'ta el yazıları yayımlanan ülkemizin ilk "devlet adamları" oluyorlardı.

Hicret!..

Cemal Nadir, Akşam, 1. 12. 1928,

Gazeteler ve okurları, yeni dönüşümlere uyum eğilimlerini yayınlarının içerikleriyle de ortaya koymaktadırlar. Gazetelerde, okurların da katıldığı ilginç tartışmalar yer almaktadır. 1929 yılı bu açıdan oldukça hareketli bir dönem olmuştur. Vakıt gazetesinin "Gençler, Okuyor musunuz?" sorusuna verilen "Ne verdiler ki, ne istiyorlar?" yanıtı, yaşadığımız günlerdeki gelişmelerle karşılaştırma yapmak açısından son derece önemlidir. Geçen zaman içinde, edebiyat, sanat ve düşün alanlarında yetişen, uluslararası toplumun da ilgisini çeken öncüleriyle Türkiye, artık çok farklı bir yerde bulunuyor.

Gazeteleri karıştırırken, dönemin ünlülerinin kendilerini eleştiren yayınlara açıklama mektupları yazdıklarını gördük. Bir yandan gelişmişlik yaşanırken, farklı bir açıdan ülkeyi yıllarca gölgesi altına alacak hoşgörüsüzlüğün, düşünsel tutuculuğun örnekleri de aynı günlerde su yüzüne çıkıyordu. Cumhuriyet gazetesinin edebiyat sayfasını yöneten Peyami Safa'nın o sırada Ankara'da tutuklu bulunan Nâzım Hikmet'in "Yanardağ" adlı şiirini yayımlaması, yalnız sanat alanında değil, siyasal açıdan da çok önemli tartışmaların başlangıcı olmuştu. Ertesi gün aynı gazetenin birinci sayfasında yer alan bir yazıda, "Mahkûm bir adamın kaleminden çıkmış olan bu manzumenin yazı işleri müdürüne gösterilmeden yayımlandığı" belirtilerek okurlardan özür dileniyordu. Nâzım Hikmet 1929 yılında özgürlüğüne kavuştuktan sonra geldiği İstanbul'da, Peyami Sefa ve Necip Fazıl (Kısakürek) ile, düşünsel farklılıklarına karşın dostça ilişkiler içine girmişti. Nâzım Hikmet'in 1929 yılında yayımlanan "835 Satır" adlı şiir kitabı çok büyük bir ilgiyle karşılanmıştı. Yeni oluşumlar karşısında Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) Milliyet gazetesinde Nâzım Hikmet'i ve genç kuşağın sanatçılarını çok ağır nitelemelerle yeren yazılar yayımlamıştı.

Peyami Sefa'nın yayımladığı Hareket, Zekeriya ve Sabiha (Sertel) 'in çıkardıkları Resimli Ay dergileri bu saldırılar karşısında dirençlerini sürdürüyorlardı. Ancak olayı edebiyat tartışmasından çıkararak, "komünizm propagandası ve Bolşeviklik" suçlamalarına dönüştüren Hamdullah Suphi Bey'in yazılarının Yönetim Kurulu Başkanı olduğu Türk Ocağı'ndaki

gençleri etkilemesi, tartışmayı çok farklı bir alana kaydırmıştı. 7 Temmuz 1929 Pazar günü, aralarında birkaç sivil polisin de bulunduğu otuz kadar genç, Resimli Ay'ın yönetildiği basımevine geldiler, araç ve gereçleri kırıp döktüler yöneticileri tartakladılar. Çevrede kimsenin olmaması, halkın ve polisin olaylara karışmaması için özellikle bir pazar günü seçilmişti.

Olayların ardından Resimli Ay dergisinde yazıları yayımlandığı için yoğun tepkiler alan dönemin gençleri Halit Fahri (Ozansoy) ve Peyami Safa, Vakıt gazetesine gönderdikleri mektuplarında, "Biz bütün hayatımızda hiçbir siyasi teşekküle girmemiş yazarlarız" tümcesi ile kendilerini savunmaktadırlar. Komünistlik suçlamaları yöneltilen Sabiha Zekeriya ise, açıklamalarında, "Abdülhak Hamit dahi değil, Mehmet Emin milli şair demekle komünizm arasında hiç alaka yoktur. Bu bir fikirdir. Bir iddiadır. Eğer bu iddialar yanlışsa aksini ispat edin" tümcesiyle duruşunu korumakta ve saldırıların haksızlığını vurgulamaktadır. Aynı günlerde, komünistlere Rusya'ya gitmelerini öneren daha başka mektuplara da rastlanabilmektedir.

Diğer önemli bir olay da, 23 Aralık 1930'da Menemen'de yedek subaylığını yapmakta olan öğretmen Kubilay'ın Cumhuriyet karşıtı şeriat yanlıları tarafından öldürülmesidir. Çok sesliliğin gereğine inanan kimi okurlar, siyasal yaşamın yalnız Cumhuriyet Halk Fırkası (Partisi) ile yürütülemeyeceğini ve yeni partilerin kurulması gerektiğini yazıyorlardı. Kubilay Olayı'nın, 1930'da Ali Fethi Okyar tarafından Atatürk'ün önerisiyle kurulan ve hukuksal varlığını kendi kararıyla sonlandıran Serbest Fırka ile birlikte değerlendirilmesi, daha uzun yıllar tek partili yaşamın sürdürülmesi sonucunu getirecekti. Böylesine olumsuz gelişmelere karşın okurlar, "Memleketin artık cumhuriyeti tamamile benimsediği..." inancı ile, "irtica tehlikesi olamayacağını, ... gericilerle mücadele edileceğini..." kararlılıkla belirtmektedirler.

Gazeteler önem verdikleri daha başka güncel konularda da okuyucuların görüşlerini soruyorlardı. Son Posta'nın 1930'da "Yeni Çıkan Gazeteler," Cumhuriyet'in 1932'de Yunus Nadi'nin sunuşuyla başlayan "Hafta Tatilinin Pazara Alınması" gibi daha birçok tartışmaya gelen yanıtlardan ilginç bulduklarımızı kitaba aldık. Son Posta, hemen her gün, üç ya da dört ayrı başlık altında açtığı soruşturmalarla bu konudaki önceliği elinde bulunduruyordu.

Türkçenin, yazım ve konuşma dilinde Rumca, Arapça, Frenkçe sözcüklerden arındırılması okurların çok sık vurguladıkları istekler arasında. İşyerlerinin tabelalarındaki yabancı sözcüklerle birlikte yanlış yazılar da kıyasıya eleştirilmekte, doğrusunun ne olması gerektiği örneklerle anlatılmaktadır. Özellikle Son Posta gazetesinin Türkçeye yeni sözcükler kazandırılması, ezanın Türkçeye dönüştürülmesi, kütüphaneler, müzeler açılması, var olanların geliştirilerek korunması, bilimsel yayınların artırılması gibi konularda açtığı anketler okuyuculardan yoğun ilgi görmüştür. Okurlar yeni sözcükler türeterek bu dönüşümlere katılmışlardır.

1928 yılında Muhsin Ertuğrul tarafından yapımı gerçekleştirilen Ankara Postası adındaki filmde, Kuvva-i Milliyecilerle çalışan bir kuryenin katkıları sonunda başarıya ulaşan bir sadırının öyküsü anlatılıyordu. 1933 yılında Sovyet sinemacıları tarafından hazırlanan ve genç yapımcı Sergey Yutkoviç'in ürünü olan Ankara Türkiye'nin Kalbidir adlı yapım ise, Atatürk'ün isteği üzerine Cumhuriyet'in onuncu yıl kutlamaları kapsamında çekilen bir tanıtım filmiydi. Kurtuluş Savaşı sonrasında gerçekleştirilen kalkınma ve batılılaşma girişimlerinin Ankara özelinde ele alındığı filmde, Türk-Sovyet yakınlaşmasına da yer veriliyordu. Kimi okurlar, Ankara Postası ve ardından gelen Ankara Türkiye'nin Kalbidir filmlerinin, yaşadıkları kentlerde de gösterilmesini istemektedirler. Ankara Türkiye'nin Kalbidir filminde, Onuncu Yıl marşının yanı sıra Sovyetler Birliği'nin simgesi olan Enternasyonal'in de seslendirilmesi, izleyen yıllarda komünizm karşıtlarının yoğun tepkilerine ve giderek filmin yayından kaldırılmasına neden olmuştu.

Sinemaların, tiyatroların özenli çalışmaları, radyoların güçlü ve herkesi kapsayacak yayınlar yapmaları, çeşitlenip sayıları artan gazetelerin özellikle doğru bilgiler vermeleri, telefon kullanımın yaygınlaşması, okurların beklentileri arasındadır. Kısaca diyebiliriz ki okurlar, Cumhuriyet'in ekinsel dönüşümlerini beğeni ve kararlılıkla desteklemekte, modern bir yaşam özlemiyle çağdaş açılımların daha da gelişmesini istemektedirler.

İleriki sayfalarda verilen örneklerin yayımlanması sürecinde, Harf Devrimi günlerinin ve sonrasının henüz kesinleşmemiş imla dağınıklığını aynen göstermesi açısından orijinal metinlere hiç müdahale edilmemiştir.

YKY

VAKIT

26 Teşrinievvel 1928 Cuma

Yeni Türk Harfleri ile Yazınız, Alışalım

"Aşağıdaki el yazısı numunelerini kesiniz. Hazırlayacağınız bir deftere yapıştırınız. Bu suretle hem memleketimizde şahısları tanınmış bir çok devlet adamının el yazılarından mürekkep bir koleksiyon meydana getirmiş, hem de yeni Türk Harfleriyle el yazısına mahsus bir kıraat kitabı elde etmiş olursunuz."

یکی تورك حرفلری ایله أل یازیسنه آلیشالم

Yazı ve kıraatimizde husul bulan kolaylık yüzünden bu günkü neslimiz, tahsil yolunda, pek çok vakit kazanmıştır. Ne mutlu nesile!

Devlet demiryolları
[illegible] tahrirat amiri
Mehdi
22.[illegible].28

Yeni Türk harfları inkılabını gördüğümüzden dolayı milletimi ve kendimi bahtiyar addederim.

Manisa Ziraat
fen memuru
Cevat Ekrem

“Devlet Demiryolları Cer Tahrirat Amiri Mehdi Beyin el yazısı” ve

“Manisa Ziraat Fen Memuru Cevat Ekrem Beyin el yazısı”

VAKIT

Kari Mektupları

4 Mayıs 1929

Ankara Postası Ne Zaman Gösterilecek?

"Ankara Postası filimi ramazana yetişecekti. Halbuki kurban bayramı geldi. Hala ortada bir şey yok. Acaba film ne oldu!"

Cevap: Mevzuu bahs filimin bir çok mühim aksamı bitirilmiştir. Darülbedayi san'atkarlarının Anadolu turnesinden avdetinde ikmal edilecek ve önümüzdeki kış sinema sezonunun ilk haftalarında, irae edilecektir.

Bir İddia

4 Temmuz 1929

Gençlik Okumuyor! Diyorlar

Soruyoruz: Gençler, Okuyor Musunuz?

Bir müddetten beri bazı fikir adamları şu cümleyi mütemadiyen tekrar edip duruyorlar:

Gençlik okumuyor !

Acaba bu iddia doğru mudur, yoksa eski nesil genç nesle bühtan mı ediyor?

Doğrudan doğruya gençlere müracaat ediyoruz:

Gençlik okuyor mu? Okuyor musunuz?

Okuyorsanız hangi eserleri tercih ediyorsunuz niçin?

Bu suallere vereceğiniz cevaplarla eski neslin iddiasını ya kabul, yahut da reddedeceksiniz. Gençlik okuyor mu, bunu ancak en doğru olarak sizden öğrenebiliriz.

Mektuplarınızı gençlik sayfasında neşredilmek üzere geciktirmeden gönderiniz, kısa ve kağıdın bir tarafına yazınız.

Avrupa matbuatının süprüntüleri İstanbul’a dökülüyor!

Seyyah – (Tercümana) Yanlış yere çıktık galiba...

Burası Türkiye değil mi?Ramiz Gökçe, Akbaba, 1934, S. 51.

Vakıt

Vakta Gelen Mektuplar

11 Temmuz 1929

Okumuyoruz Çünkü...

Gençlik hakkındaki iddialar objektif bir görüşün mahsülü olmakla beraber birçoğu isabetsiz değildir. Gençlerin okumadığı hakkındaki iddia gayet yerindedir. Bunun sebebini çok gerilere, harbı umuminin tevlit ettiği buhranlara atfedecek yerde daha yakın ve daha maddi olan sebeplerine bir çare göstermek daha iyi değil mi?

1) Gençlik Türkçe yazılmış masalları okumakla vaktini sarfedemez.

2) Lisan bilmediğinden garptaki ciddi eserleri okuyamaz.

3) Mekteplerdeki okutma usullerinin köhneliği okumaya meydan bırakmıyor. Muallim ve müderrislerin çoğu talebenin muayyen bir kitabı ezberlemesinden ve imtihanda bunları aynen tekrarlamasından başka bir şey istemez. Çünkü ötesini kendi de bilmiyor. Bu tedrisatın büyük bir serbestlik olmasına ve talebenin hususi tetkik ve tetebbülerine mani oluyor.

4) Garpta çıkan en mühim eserleri ihtiva etmesi ve herkesin istifade edebilmesi için gece yarısına kadar açık kalması icap eden kütüphanelerimizim ne halde olduğunu söylemiye hacet yok.

En son olarak şunu söylemek istiyorum: Genç neslin terbiyesini cahil ve hantal ellerden alıp inkilabın ruhunu anlıyan okumuş gençlere tevdi etmelidir.

Yüksek Mühendis Mektebi

Yusuf Ziya

Okuyoruz, hem de...

Bizden evvelki nesle nazaran bu günkü gençlerin daha okumuş olduğu muhakkaktır. Bu da hiç şüphesiz okumakla olmuştur. Yüksek tahsil talebesi kültür itibarile dünkünden çok yüksektir. İlim, felsefe ve san'at vadisinde ve bilhassa teknikte dünkülerden çok yükseğiz. Bunun en büyük delili, bugünkü müesseselerin, neşriyatın hatta mekteplerin şimdiki gençliği hiçbir zaman tatmin edememesidir. Tatmin edilemeyen bu zümre hiç şüphesiz fikir gıdasını daima garbın eserlerinden almaktadır.

Edebiyat Fakültesinden

Hüseyin Cahit

Ne Verdiler Ne İstiyorlar?

Vakıt, gençlik okuyor mu diye soruyor. Çok güzel. Memleket gençliğinin okuyup okumadığını anlamak ve bunun için endişe etmek mütefekkirlerimizin hakkıdır. Fakat her şeyden evvel gençliğin okuyamadığını iddia eden mütefekkirlere de biz soralım. ‘Gençliğin okuması için kaç ciddi ve kıymetli eser vücuda getirdiniz?' Edebiyat diye önümüze sürülen roman ve kitaplardan hangisine yüksek bir eser diyebilirsiniz? Kaç senedir çıkan kitaplar vekayii bir az süsledikten sonra piyasaya sürülen alelade eserler değil de nedir? Kitap okumak, mutlaka Fransızca, Almanca ve yahut İngilizce bilenlere münhasır kaldıkça elbette okuyan kısım pek mahdut olacaktır. Dört sene evvel Hüseyin Cahit Beyin Avrupa lisanlarından tercüme ederek mevkii intişara natamam olarak koyduğu eserleri istisna edersek mütefekkirlerimizin hiç biri gençliğin okumasına yardım etmemiştir. Binaenaleyh ben de onlara sorarım: Ne verdiler, ne istiyorlar?

Ayvalık

H.K.

VAKIT

10 Temmuz 1929

Vakta Gelen Mektuplar Üzerine

Bir mecmuada Abdülhak Hamit ve Mehmet Emin Beylerin edebi şahsiyetine yapılan hücumun siyasi bir mahiyeti haiz olduğunu Hamdullah Suphi Bey gündelik bir gazetede yazdığı makalede söylemiş biz de bunu kaydetmiştik. Bu yazımıza –Edebiyat münakaşası siyasi bir mahiyeti de haiz midir?– serlevhası konulmuştu. Son zamanlarda bazı edebi münakaşalara giren Peyami Safa ve Halit Fahri Beyler evvelki gün bu münasebetle gazetemize şu mektubu göndermişlerdir:

10 Temmuz 1929

"Muhterem (Vakt)a

Efendim

İkdam Gazetesinde çıkan bir beyanattan anlıyoruz ki son edebi mülahazalarımıza siyasi bir mahiyet atfedenler var. Evvela Resimli Ay'ın edebi hücumları bizim edebi davamızdan büsbütün ayrıdır. İkincisi de, biz bütün hayatımızda hiçbir siyasi teşekküle girmemiş ve edebi saha haricinde bir kelime yazmamış insanlarız. Bu yazılarda biz de kasdediliyorsak edebi vadide söylenecek sözü kalmıyanların davayı siyasi bir sahaya çekmeleri mes'uliyeti bize raci değildir, bizim bu vadide söylenecek sözümüz yoktur.

Halit Fahri – Peyami Safa"

VAKIT

11 Temmuz 1929

Sabiha Zekeriyanın Mektubu:

Resimli Ay'daki Neşriyatı Protesto Eden Gençlere:

"Efendiler,

Resimli Ay'ın intişarı gününden bugüne kadar bir cephesi vardır: O da Demokrasiyi müdafaadır. Parasızlığa her türlü kahra tahammül ederek çıkardığım mecmuada ben kuvvetimi bu idealden aldım. Bugün mecmuamızdaki neşriyata komünizm süsü vererek efkarı umumiyeyi aldatanlara karşı söylenecek söz şudur: Resimli Ay sahifelerini sadece edebi münakaşaya açmıştır.

‘Abdülhak Hamit dahi değil, Mehmet Emin milli şair' demekle komünizm arasında hiç alaka yoktur. Bu bir fikirdir. Bir iddiadır. Eğer bu iddialar yanlışsa aksini ispat edin. Demokrasi içersinde her fikir müdafaa ve münakaşa edilebilir.

Nümayiş ve gürültü ile fikir boğmak, yirminci asır gençliği için çok geri bir harekettir. Putları kıran, yeni fikirleri, yeni cereyanları kuran gençliktir. Yıkılacaklarını hissederek kalplerindeki korkuyu gençlerin kanatları altına sığınarak ortalığı ateşe verenler, hem gençliği, hem efkarı umumiyeyi aldatıyorlar. Mecmuamızda yer verdiğimiz böyle basit bir edebiyat münakaşasını sun'i bir heyecan ile boğmak isteyenler, bizden kelam ve fikir hürriyetini alıyorlar. Mecmualarımızda bunu yazmak ve münakaşa etmek için bile hürriyet ve imkan vermek istemiyorlar. Bizden bu hürriyeti almağa çalışanlar demokrasiye hiyanet ediyorlar.

Darülfünun gençleri,… Ben sizi, mazi olmağa mahkum fikirleri ve insanları müdafaa eden cephede değil, bizim cephede, demokrasiyi yıkanlara karşı heyecan duyan cephede görmek isterdim.

Sabiha Zekeriya"

VAKIT

Kari Mektupları

21 Temmuz 1929

‘Nea Ağora !'

"Şu küçük şikayetnameme serlevha olarak koyduğum ve (nea)sından başka şeyinin manasını bilmediğim isim Galatasaray'da İngiliz sarayı önünden geçenlerin muhakkak gözlerine çarpmıştır.

Hemen hemen 31/2,4 metre uzunluğunda yarım metre genişliğindeki bu tabela bana, kendi memleketimde Türk harflerine bürünerek, Rumca haykırıyor.

Sokaklarda satıcıların Rumca haykırmaları menedildi. Acaba bu mavi beyaz tabelaların yaygarası ne zaman susturulacak?

Bir kariniz."

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

2 Kanuni Sani 1930

Komünistleri Rusyaya Göndermeli

Memleketimizde arasıra komünistlik hadiseleri oluyor. Zabıtamız ve mahkemelerimiz bunlarla günlerce meşgul oluyorlar.

Düşünmek ve söylemek serbestse benim aklıma şöyle bir şey geliyor:

Bu adamları hemen yakalamalı, doğru fikirdaşlarının bol bulunduğu Rusyaya göndermeli. Orada komunizmin ne demek olduğunu gözlerile daha iyi görsünler.

Karilerinizden

Nafiz

CUMHURİYET

Halk Sütunu

3 Şubat 1930

Radyo Propaganda Aletidir

İstanbul radyosu sustu. Şirket heyeti umumiyesi ise devam edilip edilmeyeceğine karar verecekmiş. Ankara istasyonu neştiyatta bulunuyorsa da, İstanbul gibi kuvvetli değildir. İstanbul merkezi Türkiye için bir propaganda aleti idi. Ezcümle Avrupalılar musikimize rağbet ediyorlar idi. Bütün dünya merkezleri işlerken bizimkinin susması izzetnefsimillimizi incidecek bir haldir. Fikrime kalırsa hükümet buna müdahale etmeli ve radyo susmamalıdır.

Bir Kari

4 Mart 1930

Tuzağa Düşmüş

İstanbula geldiğimin 5. günü bir takım mütavassıtlar tarafından Beyoğlunda bir kumarhaneye düşürüldüm. 800 lira'dan ibaret servetim üç gecede elimden alındı. Ben mahvolduğum için başkalarının bu felakete maruz bırakılmamalarını temenni ediyorum.

Adanada Terzi Kemal

12 Mart 1930

Göze Batan Yanlışlar

Bir karimiz pek haklı olarak diyor ki; Eski harflerle yazılan bazı dükkan levhalarında ve ambalaj kağıtlarında lisanımızın şivesine hiç uymayan hatalar görülüyordu. Bu hatalar şimdide ayni ile tekerrür ediyor. Mesela Galata'da bir mağazanın ambalaj kağıtlarında (Havyar Hanı İttisalinde)

cümlesi (Haviyar Hanı ittisalinde) diye yazılıdır. (Örme eşyalar) terkibi de (Orme Eşialar) şeklinde çıkmıştır. Çok ayıp değil mi?

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

2 Kanunuevvel 1930

Asri Kumar

Bazı yerlerde bir takım makineler koymuşlar; muayyen bir usul dahilinde içine beş kuruş atılınca bu para fazlası ile iade olunuyor. Görüyorum ki birçok mektep çocukları bu gibi yerlere toplanmış, büyük hararetle bu kumarı oynuyorlar. Küçük çocukları ve gençleri hem işlerinden, hem de paralarından eden bu işe bir çare bulunmalıdır. Aksi halde, sokak köşelerinde şemsiye açıp kumar oynatan adamları takip etmekte ne mana vardır?

N.

SON POSTA

Yeni Çıkan Gazeteler ve Halkın Fikri

5 Kanunuevvel 1930

Hürriyeti Sevmemek Ne Mümkün

Hürriyet gazeteleri doğurur, gazeteler halkın fikrini söylerler, memleketimiz güzel idare edilir. Doğruyu yazan gazeteler ne kadar çok olursa o kadar iyidir efendim.

İstrato Ef.

(Kumkapıda Taşçılar Sokağı 16)

Gazetelerin Çoğalması

Memlekette gazetelerin çoğalması halk efkarı umumiyesinin tekamülünü gösterir. Gönül arzu eder ki, gazeteler tamamile halkın hissiyatına tercüman olabilsin. Her sınıf halk kütlesi arzu ve ihtiyaçlarını kendi gazetelerinde bulabilsinler.

İsmet B.

Darülfünunda asistan

Hürriyet Olan Yerde Fikirler Çarpışır

Bir memlekette gazete ne kadar çok olursa, orada o kadar çok hürriyet var demektir. Hürriyet olan yerde fikirler çarpışır, hakikat meydana çıkar. Bu itibarla ben, son günlerde çıkan ve çıkmak üzere olan gazeteleri memnuniyetle karşılıyorum.

Anastas Efendi

(Yenikapı Aralık Sokağı 18)

Çoğalması İyidir

Memleketimizde, milletimizin haklarını müdafaa eden gazeteler ne kadar çok olursa o kadar iyidir.

Murat B.

(Okçularbaşı 43)

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

7 Kanunuevvel 1930

Bir Sinemadan İstenenler

Pangaltıda bir sinema vardır ki haftanın yalnız salı ve cumartesi günlerinde bazı tiyatro kumpanyaları ziyaret ederek o civarın sakinlerinin hoşça vakit geçirmelerini temin ederler. Fakat yalnız bir cihetten çok canları sıkılmakta ve müşkülat karşısında kalmaktadırlar. Burası küçük olduğundan pek çabuk dolmakta ve bir çok kimseler ayakta kalmaktadır. Bu cihetin, hiç olmazsa iskemle verilmek suretile teminini rica ederim.

İyi kalpli zade

Adil

SON POSTA

İrticanın Önüne Geçmek İçin

Halk Ne Düşünüyor?

(Menemen Hadisesi ve Halkın Fikri)

27 Kanunuevvel 1930

Camilerde, Evlerde İbadet Etmelerine Mani mi Olunuyor?

Menemen hadisesi haiyane bir harekettir. Mütecasirler şiddetle ve ağır bir surette cezalandırılmalıdırlar. Bu adamların ‘Şeriat isteriz' diye bağırmaları ne demektir? Kanun ve hükümet onların camilerde ve evlerinde ibadet etmelerine mani mi oluyor; vicdanlarını tazyik mi ediyor? Şüphesiz ki hayır! O halde?

Vedat Bey

(Kambiyo Borsasında)

İrticaların Tehlikeli Olmayacağı Kanaatindeyim

Memleket artık cumhuriyeti tamamile benimsemiştir. Şurada, burada kalmış bir iki köhne tekke müritlerinin arkasından gidecek kimse yoktur. Ben memleketimiz için bundan sonra böyle irticaların tehlikeli olamıyacağı kanaatindeyim. Hükümet iktisadi buhranı gidermekle cumhuriyeti her türlü tehlikeden korumuş olur.

Doktor Mustafa Bey

(Üsküdar, Selami Ali, 27)

SON POSTA

Halk Ne Düşünüyor?

26 Kanunuevvel 1930

Demokrasinin Muhafazası

Demokrasi mefküresinin muhafazası için Halk fırkasına alınacak kimselerin, mefküreci kimseler olması; fırkanın bazı menfi unsurlardan kurtarılması.

Demokrat muhalif fırkaların yaşamasına yardım.

Hükümet ticaret işlerini serbest bırakmalıdır.

Amerika, Şikago Darülfünunu

Şimendifer İdare Kısmı Mezunlarından

Osman Enver

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

14 Kanunusani 1931

Yeni Yeni Gazetelere Dair

Memleketimizde son iktisadi buhran münasebetile yeni gazete çıkarmak lüzumsuzdur. Beyhude masraf. Yeter ki çıkan gazeteler tamamen satılsın ve okunsun. Bunun için de ucuz olmak lazımdır. Gazete ve mecmuacılık ticaret değil, halka yardımdır. Bizde bir nevi ticaret halini almış, çıkan gazeteler azami iki ay yaşıyorlar, sonra bittabi ölüyorlar. 40 sayfa olacağına iki sayfa olmalı, temiz ve ucuz olmalı.

Şişli Halaskar Gazi Caddesi No. 20,

Doktor Kemal Os.

17 Kanunusani 1931

Rumca Reklamlara Dair

Beyoğlu'nda mahdut bir iki sinema var. Bunlar Rumca reklamlar yapıyor. Ala… Fakat mütekabil olması lazımgelen bu gibi cemilekarlıklar yalnız bir taraftan beklenemez. Seyrisefain idaresi Pire'de bir acentalık tesis etti. Levhasına değil Türkçe, Fransızca yazı bile yazdıramadı. Bu vaziyet karşısında ve haklı olarak:

"Yetişir yahu!" dersek hata mı etmiş olurum.

Hukuk Talebesinden

NİHAT

12 Şubat 1931

Resmi İşte Eski Harfler

"Bendeniz kesekağıtçılığile iştigal ediyorum. Dün dükkanımın yanındaki kunduracıya icra memuru gelerek maliye şubesine olan borcum hakkında bir pusula bırakmış ve bu pusula mucibince yarına hacze geleceğini bildirmiş. Bir defa icra memurunun bu kağıdı dükkanıma bırakmak vazifesi değil midir? Sonra bu mesele resmi bir iş olması dolayısile eski harflerle nasıl ifade ediliyor. Alakadar makamın nazarı dikkatini celpederim Efendim.

Küçükpazarda kesekağıtçı

Ekram"

25 Şubat 1931

Manasız Sokak İsimleri!

Aksaray'da Kazganisani mahallesinde bir "Sülüklü" caddesi vardır. Rica ederim, bu ne biçim isimdir ?

Lisanımızda güzel ve manalı isimler yokmuş gibi tutmuşlar da caddeye bu ismi koymuşlar. Kimbilir, bilmediğimiz nice mahallelerde bunun gibi manasız isimler vardır. Bu mahallelerden bu gibi biçimsiz isimleri kaldırarak yerlerine büyük alim adamlar ile, meşhur vatan kahramanlarımızın isimleri konsa daha iyi değil mi?

Aksaray, Kazganisani Mahallesinde

Adnan

2 Mart 1931

Yobazlarla Mücadele Edilmeli

Kadın memelerine ayet yazan hoca münasebetile aklıma bir fıkra geldi.

Bir hoca ile talebesi oturuyormuş, bu yobazlar gaipten haber verirlermiş. Günlerden bir gün komşunun kazı medresede gezinirken tutmuşlar ve temizliyerek ateşe koymuşlar. Komşu kazın kaybolduğunu görünce hocaya müracaat etmiş. Ve ikisi odada otururlarken, yemeği pişirmekte olan talebesi kazın kabardığını görünce, bağırmış:

Kazkabaruhaa

Hoca da:

Kepçellezi basbasuha.

demiş. Zavallı komşu bu muhavereyi dine ait bir şey zannetmiş ve hocanın tarif ettiği yollarda kazı aramıya gitmiş. Dini alet ittihaz ederek din perdesi altında halkımızın cehaletinden istifade ederek avurtlarını şişiren bu yobazlarla epeyce mücadele etmek zamanı gelmiştir.

Ahmet

Onların İlmi!

– Terimsiz, lûgatsiz, sade halk dili ile konuşmak yaygınlaşırsa

meramımızı daha kolay anlatacakmışız...

– Öyle ama hazret, bu sefer de herkese âlim olduğumuzu anlatamıyacağız!

Ramiz Gökçe, Akbaba, 27 Eylül 1934, S. 39.

HİZMET

Halkın Dilekleri, Fikirleri

1 Mart 1932

Orta mektepte mektep talebesinden bir efendiden

aldığımız mektupta hülasaten deniliyor ki:

-Birkaç ay evvel mektebimiz yandı. Her şeyden evvel burasının tamiri lazım gelirken, Karataşta muallim mektebi dıvarına 30 bin lira sarfiyatla, liseye duş mahalleri yapıldı. Ticaret mektebine 5 bin lira tahsisat verildi. Biz ise askeri makamatın himaye ve alakası sayesinde kışlada ayrılan yerlere nakledildik. Her sınıfta 50 kişiyiz. Sınıfların ikişer penceresi vardır. Bunları merdivenle açıp kapayabiliyoruz. Zemin tahta, dıvarlar ratıptır. Hasta olmağa mahkumuz. Biz de bu memleketin çocuklarıyız, bizim de babalarımız maarif vergisi veriyorlar. Niçin bizim sıhhatımız, iyi mektep ihtiyacımız düşünülmüyor ve acil tedbirler alınmıyor?

Hizmet – İnsafın yok mudur, bu yerde nasıl talebe okutulur?

ANADOLU

Muhabirin Ricası

11 Kanunusani 1932

Kendime Şeyh Denmesinden Nefret Hissediyorum

Aydın hattı seyyar muhabirimiz Mehmet Nuri Beyden şu mektubu aldık:

"Mektep hayatının öyle tuhaflıkları vardır ki hemen hepimiz bu tuhaflıklardan kendimizi kurtaramamışızdır. Mektep arkadaşlarım bana ‘Şeyh' ismini takmışlardı. Büyüdüm, bu yaşa geldim, hala… Ben ne şeyhim, ne de şeyhlikle en ufak bir alakası olan bir aileye mensubum. Şeyh olmıyan ve gelip geçen ailesi efradı arasında şeyhlikle hiçbir alakası bulunmıyan bir kimseye, ‘Şeyh' demenin manası olamaz. Bahusus kendime Şeyh denilmesinden nefret hissediyorum. Binaenaleyh beni tanıyanlardan halisane olarak şunu rica ediyorum.

– Benim adım Mehmet Nuri'dir. Bana yalnız (Mehmet) desinler.

Aydın Gazetesi Aydın Hattı Muhabiri

Mehmet Nuri"

CUMHURİYET

Halk Sütunu

8 Teşrinievvel 1932

Naşit Efendinin Tiyatroseverlere Yaptığı!

Varakanın hulasasıdır:

Kızıltoprak, Kalamış ve Kadıköy halkı haftanın bazı gecelerinde Ihlamur'daki Karagöz Hüseyin Beyin tiyatrosuna gideriz. Geçenlerde komik Naşit Beyin bir veda müsameresi tertip ettiği ilan olundu. Kalktık gittik. Kalabalık ziyade idi. Mutat gece fiatlarından 20 kuruş ta fazla alındı. Fakat Naşit Efendi sahneye çıkacak yerde Faik Efendi isminde bir aktör perdenin önünde göründü. Halka Naşit Efendinin kum sancısından rahatsız olduğunu, bu sebeple yerine başka arkadaşının çıkacağını söyledi. Naşit Efendinin yerine davulcu çıktı. Naşit Efendi rahatsız ise hastalığını böyle halk tiyatroya dolduktan sonra bildirmemeli ve daha evvel ihbar etmeli idi. Gişeler açıldığı zamanda bu haber verilebilirdi. Perde açıldıktan sonra Karakaş Efendi Naşid'in hastalığının doğru olduğuna dair namus ve Ermeni dinine yemin ederek halkı inandırmak istedi. Halk sizi istemiyoruz diye bağırdı. Karakaş halkı sinirlendirecek sözleri söylediğinden tiyatroda umumi bir galeyan oldu. Naşit ismi ileri sürülerek halktan fazla para alındı. Bunun üzerine ahali karakola müracaatle kumpanyadan davacı olduklarını bildirmişlerdir. Bu bapta Belediyenin de nazari dikkatini celbeder bundan sonrası için böyle hallere meydan verilmemesinin temini isteriz.

Kastamoni Lisesi almanca muallimi Osman,

Maltepe piyade atış mektebi diş hekimi Ahmet Şükrü,

Feneryolunda Eczacı Şükrü,

Ünyon sigorta grupu başkatibi Galip,

Doktor İhsan,

Eczacı Ahmet.

SON POSTA

Halkın Sesi

15 Kanunusani 1933

Harf İnkilabının feyizleri

Birkaç senededir uzun ve ilmi yazılar göremiyorduk. Şimdi gazetelerde ilmi yazılar arıyoruz. Geçen gün çıkan Yeni Türk mecmuasındaki uzun tetkik ve ilim yazılarını seve seve ve yorulmadan okudum. Harf İnkilabı feyizlerini göstermiye başladı.

Mustafa Nuri Bey

Muallim Nuri Osmaniye Halk Apartmanı

16 Kanunusani 1933

Kütüphanelerimiz, müzelerimiz korunmalıdır

Kıymetli kitaplar arasında kurtlar yuva yapmış. Kütüphanelerimiz, müzelerimiz tarihin analarıdır. Bugün kuvvetli bir tarih cereyanı vardır. Milli tarihimizi ve dilimizi tetkik için hummalı faaliyetler sarfediliyor. Bu işlerde bize rehberlik edecek olan eserlerin kurtlar tarafından kemirilmesi affedilmez bir suçtur. Maarif vekaletinin alakasını takdir etmemek mümkün müdür?

Remzi B.

Fındıklı tramvay caddesi 34

18 Kanunusani 1933

Söz Derleme Heyeti Faaliyete Başladı

Dilimiz çok zengindir. Medeni ihtiyaçlara cevap verecek hazineler hala içyurdumuzda ve köylülerimizin dilinde yaşıyor. Bunlardan istifade etmek için seferberlik ilan edilmiştir. Kendisine fiş verilen her vatandaş bu işi çok ehemmiyetli telakki etmeli canla başla çalışmalıdır.

Saraçhanebaşı 7

Sait

18 Kanunusani 1933

Türkçe "kamus" hazırlanıyor

Her milletin bir kamusu vardır. Arapların bile asırlarca evvel hazırlanmış muazzam kamusları vardır. Dilimiz şimdiye kadar ihmal edilmiştir. Süzdürülme faaliyeti mazisi hilkate dayanan lisanımızın öz cevherlerini ortaya koyacak ve lisanımızı yüksek medeni diller arasına sokacaktır. Bana öyle geliyor ki kamusumuz hazırlanınca bugünkü Arapça ve Acemce kelimelerin artık dilimizde yaşamasına imkan kalmıyacaktır. Çünkü bütün bunların öz Türkçe karşılığı bulunduğu anlaşılacaktır.

Hasırcılar 24

Şerif

18 Kanunusani 1933

Cahilane şeyler uyduranlar.

Dil faaliyeti başlangıcında bazı bedbahtlar suluzırtlak, kazıklamak, kıç yumurtası ila… gibi uydurma şeylerle bu yüksek gayeyi basit göstermek istediler. Kat'iyen raizaha ve hezele tahammülü olmıyan bu mevzuu üzerinde cahilane şeyler uydurdular. Moğolca ve Tatarcayı kabul edeceğiz dediler. İşte nihayet derleme komiteleri faaliyete başlamıştır. Derleme işi ana yurdumuzda halk kütleleri arasında yaşıyan öz kelimeler üzerinde yapılacaktır. Bugünkü hudutlarımız içinde dilimizde yaşıyan kelimelerle münakaşamız yoktur.

Sadık B.

Sultanahmet Üçler Mahallesi 7

19 Kanunusani 1933

Basılan kitap sayısı yetersizdir

Müddeiumumiliğe bir senede (600) kitap verilmiş. Bunların içindeki mühim eserlerin miktarı yüzde ikiyi bile geçmiyormuş. Yani İstanbul'da bir senede (12) kadar ilim kitabı basılmış. Bizde en mühim kitap azami iki bin basıldığına göre demek ki bir senede Türkiye'de (48) bin adet ciddi kitap okunmuştur. (14) milyon nüfusa göre bu miktar çok azdır.

Hakkı Nihat

Samatya Caddesi 83

9 Şubat 1933

Ümmilik ayıptır

Maarif vekaleti ümmiliğe karşı bir cidal açmıya azmetmiştir. Yirminci asırda okuyup yazar olmamak kadar ayıp bir şey yoktur. Hele bizim gibi yeni bir rejim kuran ve yaşamıya azmeden bir milletin içinde ümmilerin bulunması cidden ayıptır. Çabuk yükselmemiz için çok okuyup yazmıya ihtiyacımız vardır. Köylerde çocuk pansiyonları açmak fikri çok muvafıktır. Esasen İsmet Pş.da bir beyanatında "köylü çocuğunu köylülükten çıkarmadan okutacağız" demiştir.

Şakir

Tepebaşı Tozkoparan 24

14 Şubat 1933

"Arkeoloji Enstitüsü Açılıyor"

Ankarada bir milli müze, bir arkeoloji enstitüsü açılacaktır. Bu hususta halkımız diyor ki:

Saltanat devrinde bizim her şeyimiz gibi, tarihimiz de ihmal edilmişti. Sultanlar parlak ve göz kamaştırıcı tarihimizin önüne kara perdeler örterek Türk tarihini yalnız şahıslarında görmek ve göstermek istiyorlardı. İnkilabımızın mühim ve en kıymetli hizmetlerinden birisi de kuvvetli bir tarih hamlesi yaratmış olmasıdır. Tarihin mehası ve anası olan eski eserlerimiz de tarihimiz kadar ihmal edilmişti. Maarif Vekaleti şimdi Ankarada bir milli müze ve arkeoloji enstitüsü açacakmış. Bu mühim teşebbüsü memnuniyetle karşılarım.

Fazıl

Cinci Meydanı 23

SON POSTA

Kari Mektupları

15 Şubat 1933

Gelibolu Türkçe Konuşturma Birliği'nden

Milas Türkçe Konuşturma Cemiyeti Reisi Yakup Kemal Beye:

Türkçe konuşmanın luzum ve faydası hakkında birliğimize hitaben Milliyet gazetesinde neşrettiğiniz makale birliğimiz azaları üzerinde çok derin bir tesir bırakmış, bütün azalarımızın minnet ve şükranlarını mucip olmuştur. Bütün Türk Musevileri Türkçe konuşacak ve Türk harsını benimseyeceklerdir. Birliğimiz bu gaye ile teşekkül etmiş ve sizin kıymetli teşcilerinizden kuvvet almıştır. Muhakkak ki gayesinde muvaffak olacaktır.

Gelibolu Türkçe Konuşturma

Birliği Reisi Vitali M. Varan

9 Mart 1933

Türkçe Ezanla Uyanış

Yorgun ve argın yatağa kendimi nasıl attığımı bilmiyorum. Ne kadar uyudum onun da farkında değilim. Derinden ve uzaktan kulağıma bir ses geliyor. Ruya mı acaba bu?

Saba makamı ile ılık bir nefes gibi ruhu okşayarak yanık yanık söylenen bu kelimeler ne kadar hoştu. Yabancı bir dille dinlediğim ezan bu sabah benim anladığım, benim konuştuğum ve çok sevdiğim öz dilimle okunuyordu. Ben de her Türk gibi bunu anlıyordum. Evet bu sabah ben ilk defa türkçe uyanıyordum. Bir lahza düşündüm. Acaba ben şimdiye kadar Türktüm de Müslüman değil miydim? Şüphesiz Müslümandım da, benim dinimi yabancı bir dilden anlatan bu karışık dile bir türlü ısınamamıştım. Kendimi sokağa dar attım, koşa koşa tanrının evine girdim. Sureleri de türkçe okudum. Namaz bitmiş sıra duaya gelmişti. Beni dinleyen ve gören ulu tanrım. Bu sabah sana en temiz bir ruhla geldim. Mazideki hatalarımı affet. Bundan ben mes'ul değilim. Benden evvelkiler bunu bana öğretmediler ki kabahatli olayım. Türk milletinin bu asil ve necip kavminin üzerine kurtarıcı olarak yolladığın o büyük dahi olmasaydı seninle bu kadar açık konuşmama imkan olmayacaktı. Oooh bir tüy kadar hafiflemiştim. Dışarı çıktım yuvama dönerken tan yeri ağırıyordu

M.N.

11 Mart 1933

Musevi Vatandaşların Türkçe Konuşması

Bursa Musevi Uhuvvet kulübü reisi Kemal Levi Beyin Bursadaki Musevilerin öz türkçe konuşmaları hakkındaki mesaisini takdir ve teşekkürle karşılarım. Bütün Türkiyedeki Musevilerin ana dili olarak öz türkçeyi kabul etmeleri lazımdır. Kemal Levi Bey gibi bütün Museviler bu uğurda çalışmalıdırlar.

Bozöyük sarraf Albert

SON POSTA

Halkın Sesi

12 Mart 1933

Öz Türkçe Hareketi:

Dilimizin ecnebi kelimelerden, arapça ve acemceden, kurtulması için büyük bir hamle yapıldı. Bu hususta halkımız diyor ki:

Siyasi kapitülasyonları kırdık. Fakat dilimiz hala arap ve acemin saltanatından kurtulamadı. Yaradılıştan beri büyük devletler kuran Türkün çok zengin bir dil hazinesi vardır. Sultanlar devrinde öz dilimiz ihmal edilmiş bunun yerine Babıalinin çetrefil dili kaim olmuştu. Son dil hamleleri İstiklal Savaşı kadar mühimdir. Düşmanı Akdenize döktük. Arapça ve acemce kelimeleri de adem deryasına atacağız.

Faik Bey

Beşiktaş Serencebey yokuşu 16

SON POSTA

Kari Mektupları

18 Mart 1933

Yeni Türkçe Ezan Nümunesi

Beş vakitte minarelerden yükselen Türkçe ezanı özenerek dinliyoruz. Yalnız ezanı ifade eden kelimeler (Osmanlı) kelimeleridir. Daha sarih halk kelimelerinden bir ezan nümunesi yaptım. Bunun daha güzelleri de yapılabilir:

Uludur Tanrı uludur – Tanrımız birdir , uludur – Muhammet, Tanrı kuludur – Tanrıya elçi, hem kuldur – Yöneldim (1) durdum uğruna – Yozmadım gönül nuruna – Koşun namaza – Yoz (2) olan gelmez namaza – Durudur namaz uykudan (sabah ezanlarına ilave) - Tanrıya tapın duygulan – Uludur Tanrı uludur – Yolumuz Tanrı yoludur.

Edirne kız mektebi musiki muallimi

Ahmet Yekta

SON POSTA

Halkın Sesi

20 Mart 1933

Dil ve Tarih Hamlesi

"Rusyadan şehrimize iki dil ve tarih alimi gelmiştir. Bu alimlerden dil ve tarih hamlesinden istifade edilecektir. Bu hususta halkımız diyor ki"

Şimdiye kadar bir Türk tarihi yazılmamıştır. Saltanat zamanında tarih diye mekteplerde çocuklarımızın eline verdiğimiz kitaplar hep vak'anüvis isimli resmi padişah dalkavuklarının methiyelerinden çıkarılmış şeylerdi. Dilimiz de Arap ve Acem kelimelerinin saltanatı altında eziliyordu. Tarihimiz gibi dilimiz de zengindir. Şimdi yapılan anketlerden anlıyoruz ki öz dilimiz henüz kapısı açılmamış bir hazinedir. Tarihimizi ve dilimizi tedvin ederken, büyük Rus alimlerinin ihtisaslarından da istifade edecekmişiz. Bu fikir pek doğrudur.

Süleyman

Aksaray Kazgani Sadi mahallesi 34

22 Mart 1933

Toprak Bayramı

Dün memleketin her tarafında ve şehrimizde toprak bayramı yapıldı. Bu hususta halkımız diyor ki:

Eskiden Türkler Nevruzu tebcil ederlermiş. Nevruzda türlü türlü tatlılar yaparak kırlarda eğlenirlermiş. Bu güzel adet son zamanlarda unutulmuştu. Şimdi bu eski adetimizi bir bayram halinde tes'it ediyoruz ve şüphesiz çok iyi yapıyoruz.

Ali

MİLLİYET

Karilere Cevaplar

29 Teşrinisani 1933

İhtimal Aleti İyi Kullanamıyorsunuz

İ.Tahsin Beye:

Mektebinizdeki aletin markası ile kaç lambalı olduğunu bilmeden Paris merkezini niçin alamadığını tayin etmek mümkün değildir. Fakat ihtimal aleti iyi kullanamıyorsunuz. Paris merkezi iki tanedir. Birisi 1724 metre tulde ve Königsvusterhausen Alman merkezinin bir az daha üstünde, diğeri de Breslau merkezinin tam yakınında çıkar. Bunu Breslau istasyonuna karıştırmamak için oldukça yeni sistem bir aletle çalışmak lazımdır. Zira pek yakınında olan Breslau araya girer.

MİLLİYET

Kari Sütunu

6 Kanunuevvel 1933

Radyo Şirketine Açık Mektup

Bandırma karilerimizden aldığımız 36 imzalı bir mektupta, İstanbul radyosu kış neşriyatının mühim bir kısmının alafranga ile plak neşriyatına hasredildiğinden teessüf ile bahsolunmakta ve programda yer almayan eski artistlerimizden Münür Nurettin Bey, Safiye H. ve Eftalya Hanımların tekrar radyoya getirilmelerile alaturka neşriyatın fazlalaşması temenni edilmektedir.

Karilerimiz ellerindeki mükemmel radyolarla arzu ettikleri ande Avrupa'nın her yerinden en mükemmel beynelmilel musikiyi dinleyebileceklerini beyan etmektedirler.

Karilerimize fikrimizi beyan etmek isteriz; En tanınmış artistlerimizden Münür Nurettin Bey ile Eftelya Hanım her hafta radyoda konserlerine devam ediyorlar. Diğer bahsettiğiniz bazı artistler de senelerce radyoda işitilmiş ve şimdi değişiklik olmak üzere yerlerine başkaları getirilmiştir. Radyoda muayyen üç beş artisti daimi olarak angaje etmek doğru olmaz. Telsiz telefon şirketi ara sıra artistleri değiştirmekte pek isabet ediyor.

Alaturka müziğinin azlığına gelince; Bir haftanın programı şöyledir; On bir saat alaturka, üç saat orkestra, on bir saat gramafon plağı, bir saat ders ve kırkbeş dakika temsil. Plakların yarıya yakını alaturka olduğuna göre programın da büyük bir kısmını alaturka teşkil etmiş bulunuyor. Haftalık programın mecmuu 26 saat olduğuna göre daha fazla tenevüü olabilirdi. Şikayet etmek bizce doğru değildir. Çünkü küçük aletleri olan bir çok kimseler mükemmel Avrupa radyolarından istifade edemediklerinden bu gibi aboneleri tatmin etmek te icap eder.

Gazetelerden: Radyo ile masallar söylenmeğe başladı...

– Bir şey mi istiyorsunuz valde hanım?..

– Evet oğlum... Masal söylemeğe geldim!..

(İstanbul Radyo Şirketi Müdürü Mes’ut Cemil Tel), Akbaba, 1934, S. 8

SON POSTA

Kari Mektupları

15 Şubat 1933

Tiyatrocuyuz Diye Gezenler

Bir adam yanına üç beş kadın alarak tiyatro kumpanyası namı altında buraya gelmiş ve 3-4 aydan beri maalesef çirkin bir tarzda çalışmıya, gençler arasında hoş görülmiyecek hadiselere meydan vermiye başlamıştır. Tiyatro sanayii nefisedendir ve hergün kıymeti yükselmektedir. Halbuki bu gruplar tiyatronun kıymetini ve ehemmiyetini küçültmektedir. Bu gruplara müsade edilmese iyi olur.

Dörtyollu Sabri, Nuri, Abdurrahman,

İdris, Nuri, A.Rahmi

MİLLİYET

Kari Şikayetleri

7 Kanunusani 1934

"Bir Çok Hareketlerimizde Garplılaştık"

Garplılar gibi gülüp eğleniyor, oturup kalkıyor, yiyip içiyor, misafir kabul ediyor, süsleniyoruz. Yalnız ne yazık ki hala garplılar gibi selamlaşamıyoruz. Bir kere, herşeyden evvel muayyen bir selam tarzımız yok. Tanıdık birine rastlayınca; ya teklifsizce sırıtarak: " –Yahu !..Nerelerdeydin" diye laf kapısı açıyoruz, yahut ta ; yüksek bir şahsiyet karşısında isek şapkamızı başımızdan yarım metre yukarıya kaldırıyoruz. Dilimize hangisi kolay gelirse, "bonjur!", "sabahlar hayrolsun!", "merhaba!" yahut düpedüz frenkçe "salut!" diyoruz. Aramızda selam alırken züppelik olsun diye faşist usulü kolunu havaya kaldıranlar, elini göğsü üstüne kapayıp "huu..." diye eğilenler, beş parmağını dimdik tutarak askerce başına götürenler vardır. Biri arapça başlar, frenkçe bitirir. Öteki frenkçe başlar, türkçede karar kılar. Hala kandilli selam usulünü bir türlü bırakamadık, – vaay efendim – Selamımız "merhaba!" diyemeyiz. Çünkü herkes merhabalaşmaz. "Bonjur, bonsuvar, bonnüvi" gibi kelimeler bizim değil frengin malıdır. Biz bu gidişle anlaşılıyor ki ömrümüz oldukça doğru dürüst selamlaşamayacağız. Bari çocuklarımız birbirlerinden selamı sabahı kesmeseler....

Milliyet Köşe Yazarlarından

M. Salahattin"

8 Kanunusani 1934

Nasıl Selamlaşsak?...

"Bugünkü sayınızda M.Salahattin Beyin yazısı cidden Türklüğün yaradıcılığı içinde pek mühim bir eksikliğine parmak koymuştur. Pek doğrudur: Bir dostumuzla karşılaşsak duygumuzu, dileğimizi anlatacak (karıncalara varıncaya kadar bir selam tavrı olduğu halde) ne bir söz, ne de bir öz tavrımız kalmıştır, nedense kaybetmişiz. Bunu yine yaratmak için bir anket açsanız:

‘Türk nasıl selamlaşmalıdır?' Sorgusuna verilecek cevaplar toplanarak en kolay ve en kısa olanını alsak.

Mesela ben şu cevabı verirdim: –Günuğur !, –Tunuğur !, –Uğurola !,–Sağol !

Ali Riza

11 Kanunusani 1934

Sinema Çocukların Fikirlerinin

İnkişafına Yarayan Yüksek Bir Mekteptir

"Çocuklara gösterilecek filimler iyi seçilemiyor. Bugün sizlere merciin nazarı dikkatını ehemmiyetle celp için pek mühim ve çocuklarımızın ahvali sıhhiye ve ruhiyelerine tesir eden sinemalardan bilhassa Kadıköy sinemalarından şikayet edeceğim. Köyümüzün her iki sineması da belki bilmeyerek veyahut farkında olmıyarak mektep çocuklarına pek fena bir harekette bulunmaktadırlar. Müsaadenizle anlatayım:

Oğullarımın birisi sekiz diğeri 12 yaşındadır ve ilk mektebe devam ediyorlar. Köyümüzün her iki sineması da mekteplilere mahsus birer gün ayırmışlardır. ‘Mektepliler Günü' Bu çok güzel, fakat gösterilecek filimler ahlaki fikirlerini inkişaf ettirecek, müfit filimler olmalıdır. Bence sinema mektepten daha pratik ve bilhassa çocukların fikirlerinin inkişafına yarayan daha yüksek bir mekteptir. Aksi olunca mes'ele değişir. Bundan bir müddet evvel sinemalardan birisi "Meçhul Doktor iki yüzlü Doktor" filimini mektepliler günü mektep talebelerine göstermiş. Malumatım olmaksızın yavrularım sinemaya gitmişler. Fakat bir çocuğum gece, korkunç rüyalarla kanter içerisinde ‘baba Doktor geliyor' avazile karyoladan kendisini atmıştır. Tamam on beş gün müddetle çocuk ayni haldedir. Sap sarı, gözleri dönmüş bir halde. İlaçlar ve doktorların tedavisi neticesi iyileşmişti. Fakat çocuk bu durur mu ya, yine mektepliler günü şimdi diğer sinemaya gider: aksi tesadüf burada da ‘King Kong' filmi görmesin mi? Gece yine ayni hal. Yavrulara böyle korkunç ve açikane filimler gösterilebilir mi?"

Moda Caddesi SELİME

CUMHURİYET

Bunu Da Sormıyalım Mı?

25 Temmuz 1934

Belediye Tiyatro ve Bahçesinin Bir İmtiyazı mı Var?

Gazetemize gelen bir şikayet mektubunda deniliyor ki:

"Şehir tiyatrosu san'atkarlarının Tepebaşı'nda oynadıkları revü, gazetelerde her akşam 21.30 da başlar diye ilan edildiği halde tam 22 de başlıyormuş, bir.

Her seyirciden bir lira duhiliye alınmasına rağmen bir de konsumasyon mecburiyeti ihdas olunuyormuş, iki.

Bunların ilki, ilan 22 ye tahvil olunarak düzeltilmiş, ikincisine de artık Belediye mi karışır, ihtikar komisyonu mu, yoksa rüfailer mi? Bilemeyeceğimiz için geçiyoruz. Asıl mesele şu: Dahiliye vekaletinin emri üzerine tadil edilen Belediye talimatnamesi mucibinde alelumum eğlence yerleri (barlar müstesna) Saat onbirde mutlaka kapanırlar ve sıkı fıkı takip edildikleri için de on biri beş geçe bu gibi yerler derin bir karanlığa gömülüp giderler.

Peki ama, Şehir Tiyatrosunun kooperatifi namına ve artistleri tarafından oynanan bu revünün saat 10 da başlayıp 12 ye kadar sürmesi imtiyazı nasıl ve kimden alınmıştır? Bizde idari içtimai ve saire…..bozukluklar hep disiplin meselelerinin havaya ve bunun bir nev'i olan keyfe tabi olmasından ileri gelir. Bahçelerin, revü oynanan yerlerin, sinemaların ve emsalinin on birden sonraya kadar sürmesinde bir mahzur varsa veya halkın rahatı düşünülerek bu şekil menedilmişse ondan (lisebebin minelesbap) Belediyeye bağlı olan bir yer niçin istisna edilmiştir?

Madem ki Belediye tiyatrosu veya bahçesi bu kararlar haricinde kalabiliyorlar, o halde niçin ayni vaziyette olan milli müessesattan bu hak

nezedilerek hem onlar mutazarrır edilmiş, hem de tiyatroya sinemaya gideceğiz diye alemin ayağı bir pabuca sokulmuştur."

CUMHURİYET

11 Ağustos 1934

Pompei'den İstanbul'a

Avrupaya giden arkadaşlardan birinden aldığım mektupta diyor ki: Pompei harabelerinden ve orada Vezüvün kustuğu küllerin altında asırlarca uyuduktan sonra tekrar güne kavuşan eşyadan bahsediyordu.

Arkadaş, kudurmuş bir yanardağının bir an içinde mahvettiği mamureyi baştanbaşa dolaşmış....Oradan, asırlarca sonra bozulmadan, meydana çıkarılan medeniyet eserlerinin önünde hayretle ve ibretle durmuş. Lav sellerinin ve kızgın kül tabakalarının gafil avladığı bu medeniyete şehadet eden muntazam taş döşeli yolları, yaya kaldırımları, heykelleri, parkları, bahçeleri söyliye söyliye bitiremiyor.

Şehrin muntazam bir planı mevcutmuş. İki bin senelik olan bu planda, sokakların iki tarafına yapılacak binaların irtifaı, mimari üslubu, kanalizasyonu hep işaretli imiş. Yer altında, geniş mecralar inşa etmişler. Her eve bir kulak uzatmışlar. Bu mecralar, şehrin en ötelerine uzanıyormuş.

Düşünün: İki bin sene evvel!

Kendi kendime sordum: Acaba, Allah vermesin, yakinimizde bir yerde, ansızın bir volkan feveran edip te, Pompei gibi İstanbul'u da lav ve kül ile örtse...İki bin sene sonra ahlafın karşısına ne yüzle çıkardı?..

Mamafih arkadaşım mektubunda, en ziyade hayretini mucip olan iki bin senelik bir terazi olmuş. –Pompei müzesinde iki bin senedir hassasiyetini kaybetmemiş bir terazi gördük..şaşşırdık. Aynen bizim kullandığımız terazilerin eşi!

Bunu okuyunca, ben de şaşırdım. Lakin beni şaşkınlığa ve düşünceye sevkeden, bu iki bin senelik terazinin el'an hassasiyetini muhafaza etmesi değil. Bizim, yirmi asır evvelki biçimde, köhne terazileri hala kullanacak kadar muhafazakarlık göstermemiz oldu!

Ercüment Ekrem

MİLLİYET

Karilere Cevaplar

30 İkincikanun 1935

İzmirde bay Abdullah:

Mektubunuza, yazımızın çokluğundan ancak bugün cevap verebildiğimizden özür dileriz.

Bir makine almak istediğinizden memnun olduk. Ancak tavsiye etmekliğimizi istediğiniz makinenin markasını sütunlarımızda bildiremeyiz. Bunun için bize adresinizi bildirdiğiniz takdirde memnunen işe elverişli bir alet tavsiye ederiz.

TAN

Okuyucu Şikayetleri

2 Mayıs 1935

Şehir Bandosu Nerde?

Bir okuyucumuz yazıyor:

Eskiden Gülhane Parkında tatil günlerinde askeri bando konserler verir, halk ta bir iki saatini hoşça geçirirdi. Halbuki şimdi bu yok. Bari yılda bir defa sesini duyduğumuz şehir bandosu Cuma, Pazar günleri konserler veremez mi?

Bu bando nerede?

Gören yok!

CUMHURİYET

Halk İstekleri

30 Mayıs 1935

"Ankara Türkiye'nin Kalbidir"

Filmini Görmek İstiyoruz

Göynük'te Nejad Akgün imzası ile aldığımız mektubda deniliyor ki:

"Türkiye'nin kalbi Ankara" çok canlı bir esermiş. Herkesin bu filmi görmesi gerekli imiş. Fakat herkes İstanbul ve yahud Ankara'ya gidemiyor. Herhangi bir kurum bu filmi İçellere kadar yollayamaz mı? Harcanacak paranın karşılığı filmin gösterildiği ellerde temin edileceği gibi yapacağı propaganda tesirinin de çok büyük olacağı düşüncesindeyim. Bu işe önayak olabileceklerin dikkat nazarını çekemez misiniz?"

CUMHURİYET

Okuyucularımız Diyor Ki

31 Mayıs 1935

Bu Yanlışlıklara Ne Zaman Son Vereceğiz?

"Bilmem neden, Türk grameri o kadar kolaylaştığı halde hala çok büyük yanlışlıklar yapılıyor. Hele bizim en medeni bildiğimiz Beyoğlu'nda. Dün tramvayda gelirken Gülhane parkının büyük kapısı üzerinde türlü renklerle yazılmış bir yazı bakışlarımı çekti. Okumak istedim. Yanılmıyorsam: "Dünyanın en güzel hava ve manzarası: Saray Park" buraya kadar bir bakışta okudum. Ötesini bir türlü beceremedim. Çünkü biz bir kelimeyi, başındaki ve sonundaki hecelere bakmak suretile okuyuveririz. Ortadakilere hiç ehemmiyet vermeyiz bile. Bir daha uğraştım hecelerini baştanaşağı birer birer gözden geçirdim. Bu sefer de telaffuz edemedim. Çünkü bu kelime "gazinosıdır" diye yazılmıştı. Türkçede (o) hecesinden sonra gelen eklentinin sesli harfi, mutlaka (u) veya (a) olabilir. Başka olamaz. Zaten şivemiz de buna müsaid değildir. Acaba böyle yanlışlıklara ne vakit son verilecek?"

Okuyucularımızdan Beyazıdda

Suphi

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

10 İkincikanun 1936

Kumar iptilası

Kumar iptilasının artması, memlekette başka şekillerde eğlenmek imkanlarının azlığındandır. Bu imkanlar çoğalmadıkça, insanlar, boş vakitlerini, iskambil kağıtlarının heyecanile tutuşturmaktan kurtulamayacaklardır.

Taksim Valdeçeşmesi sokağı

Ankara apartımanı, 5 numaralı daire,

Ferda

CUMHURİYET

Halk Sütunu

22 Haziran 1936

Telefon Süs İçin midir?

Kütahya'nın Ftrafiş Nahiyesi Eyinli Köyünden Musa Oğlu Nebi Altan imzası ile aldığımız mektupta deniliyor ki; "Her köyde olduğu gibi köyümüze de komşulara yalvarıp para toplamak sureti ile bir telefon kurarak bunu jandarma ve merkez karakoluna bağladık Geçenlerde muhtarımız şehre gitmişti. Vazifeten bir şey sormak icap etti, şehri bulduk. Fakat oradan "böyle konuşma olmaz" diye bizi azarladılar ve muhtarla konuşamadık. Bu kadar zora girerek yaptığımız telefon süs için midir?

KİBARLAR
KULÜBÜ

- Ulan gece yarısı sokaklarda kumar oynamaya utanmıyor musunuz?

- Ne yapalım bayım, biz kuluplerde oynayamayız ki!...

Ratip Tahir Burak

YENİ ASIR

Okurlarımızın Dilekleri

17 Eylül 1936

İzmir Maarif Direktörlüğüne

Bir zamanlar ilmin Aristokrat olduğu iddia edilerek maarifin nimeti ancak yüksek tabakalara tahsis ve ibzal edilirdi. Bugün demokrasi prensiplerini şiar edinen Cumhuriyet Hükümetimiz bu kötü zihniyeti kafalardan tamamiyle söküp atarak memleket çocuklarının hepsini asrın ihtiyacına göre yetiştirip memleketi yükseltmeye çalışırken bu yüksek görüşe karşı gözlerini ve hatta mektebin kapılarını kapayanlara tesadüf etmek çocuk babalarında acı hisler uyandırmaktadır.

15.9.1936 sabahı bir ayağı sakat arkadaşım Mehmedin kız çocuğunu Eşrefpaşa mevkiindeki Tınaztepe mektebine kayde götürürken sevinçli idim. Orada hayal sukutuna uğradım. Zira çocuğun kaydını yaptıramadım. Başmuallim sebep olarak kadrosunun dolduğunu söylemiştir.

Halbuki hükümet fazla talebe için her mektepte müteaddit şubeler açmakta ve bu husus için de azami gayret ve faaliyet sarfetmektedir. Böyle olduğu halde alil

Mehmedin kız çocuğunun bu mektebe niçin kabul edilmediğini anlayamadım. Alakadarların yardımını reca ederim.

İzmir Gümrük Komisyoncusu

Hasan Yamut

CUMHURİYET

Halk Sütunu

7 İkincikanun 1937

Bandırma Halkevinden Bir Temenni

Bandırma'da Arasta içinde 23 numarada kunduracı Şahin oğlu Ahmet Özşenol imzalı mektupta deniliyor ki:

"Benim gibi gerek kitap, gerekse her türlü malumatlı gazeteleri her vakit alamayan işçi ve fakir gençler Halkevinin okuma salonuna devam ederek ancak geceleri saat 7 ile 8 arasında okuyabiliyorduk.

Bu kısa zamanlarda da ekseriyetle şubelerin toplantıları yapılıyor ve gürültüden okunmuyor. Bu işin düzene konulması için tavassutta bulunmanızı rica ederiz."

8 İkincikanun 1937

Gene Kitapsızlıktan Şikayet Ediliyor

Kağızmanda Necati imzalı mektupta deniliyor ki;

"Yeni seneye girdik, çocuklar hala çantaları kitapsız bir halde mekteplerine devam ediyorlar. Paralar iki ay evvel toplandı. Bir yere gönderilmiş mukabilinde kitap bekleniyormuş. Eskisi gibi pazarda kitap satılmadığı için temin edemiyoruz. Vaziyetin bu şekil olduğunu maarif vekaletinin dikkat nazarlarına arz etmenizi rica ederim."

29 İkincikanun 1937

Radyo İdaresinin Nazarı Dikkatine

Beyazıdda Veznecilerde Bozdoğankemeri sokak 6 numarada Niyazi Bektaş imzası ile aldığımız mektupta deniliyor ki:

"Dün gece saat onda da radyoda haberler okunuyordu. Milli davamızın Milletler Cemiyetinde konuşulduğunu bildiğimiz için sabırsızlıkla, İskenderun – Antakya meselesini bekledik fakat maalesef bir tek kelime öğrenemedik.

Anadolu Ajansına bu hareketi yakıştıramıyor ve Cenevre havadislerini geç alıyorsa ayrıca bir emisyon bekliyoruz.

Saygılar."

TAN

Okuyucu Mektupları

14.2.1937

Kütüphane İstiyor!

Edebiyat Fakültesinden Guri Kalantayevski yazıyor:

"– İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi talebesindenim. Fakat ne yapayım ki eski, toplanmış kitapları karıştırmaktan hoşlanmam. Bilakis son eserleri, son fikirleri, içerde ve dışarıda cereyan eden siyasi ve içtimai hareketleri bir an evvel öğrenmek isterim. Bu ihtiyaç modern bir münevverin en tabii ihtiyacıdır. Amma pek az kimseler istedikleri mecmua ve gazeteleri, yeni çıkan kitapları tedarik edebilirler. Üniversite gençlerinden bir çokları bir gazete bile almak iktidarında değildirler. Bunlar nerede okuyorlar? Benim bildiğim kütüphanelerde ancak tarihi geçmiş bazı mecmualar var. Memleketimizde bütün gazete, mecmua ve kitapları günü gününe, taze taze okuyuculara, okumaya hevesli halka arzeden ve icabında bunların kolleksiyonlarını her vatandaşa açan bir kütüphane lazımdır."

22.2.1937

Antepte Eğlence Yerleri

Gaziantepte Mahdutdayı hanında, imzasının mahfuz kalmasını istiyen bir okuyucumuz yazıyor ;

"– Gaziantep 50 bin nüfuslu bir vilayet merkezi olduğu halde, mevcut sinemalardan başka, 3 tane fevkalade büyük bar, iki tiyatro ve birçok tuluat kumpanyaları vardır.

Maksatları sadece ticaret olan bu küçük kazanç yerleri son günlerde o kadar rağbettedir ki, genç talebelerden birçoğunu da kendisine çekmektedir. Bu vaziyet sık sık kontrol edilemediği için, gençlerimiz her gün biraz daha sefahate alışıyorlar. Gerçi eğlenmek onların da hakkıdır. Fakat evvela çalışmak ve hayatı kazanmak şartile…

Kadrosu mahdut zabıtamızın işini güçleştiren, memleketin umumi hayatına mahsus menfi tesirler yapan bu gibi kazanç yerlerinin bu kadar çok açılmasına müsaade edilmemelidir."

CUMHURİYET

Halk Sütunu

22 Haziran 1937

Bir Mektep Talebesinin Şikayeti

İstanbul Erkek Lisesi talebelerinden ismi bizde mahfuz bir kariimizden aldığımız mektupta deniliyor ki:

"Başbakanımız İsmet İnönü Ankara Stadı'nı açarken İstanbul 'da ve yurdumuzun diğer şehirlerinde de böyle stadların yapılmasına yardım edeceklerini vaid buyurarak Türk gençliğini sevindirdiler. Büyüklerimizin spora verdikleri bu ehemmiyetin karşısında hepimizi çok müteessir edecek tezadlar doludur. Mesela ders yılı başlayalı üç ayı geçtiği halde biz jimnastik mualliminin yüzünü geçen hafta görebildik. Hem de nasıl? Spor Salonu en alt kattadır ve içerisi dışarıdan soğuktur. Buraya indik. Muallim bizi bir sporcu kıyafetiyle görmek istediğini söyleyince arzusunu yerine getirerek ceketlerimizi ve boyunbağlarımızı çıkardık. Derse başladık. Fakat az bir zaman sonra salonun içi tozdan göz gözü görmez bir hal aldı…"

ANADOLU

Halkla Başbaşa

7 Teşrinisani 1937

Kitapsızlık Derdi

Sayın Bayım:

İlkokul dördüncü sınıfında bir çocuğum okumaktadır. Tedrisata başlanalı iki ay olduğu halde hala Tabiat Kitabı kütüphanelere gelmemiştir. Bu hal yalnız bu sene olmuş değildir. Seneler var ki, böylece devam edip gitmektedir. Tedris zamanına yetiştirilmeyen bu kitapların gecikmesinden kimse mesul değil midir?

Topaltında

Naci Al

11 Kanunuevvel 1937

Türk Çocuklarına Arapça Ad Konmasın

Yeni doğan Türk çocuklarına artık Arapça ad konmaması hakkındaki fikriniz çok yerindedir. Bunu kanunlardan ziyade milli terbiye ve duygular emretmelidir.

"Adı Arapça olmıyan Türk göstermek mümkün değildir" sözünüzü yerinde buluyoruz. Yavaş yavaş olacak şeylerden birisinin bu olduğunu unutmayınız sayın bayanımız.

Aydında Bn.H. Tuga

HEP O ŞARKILAR

Dayak, insanlarımızın değişmeyen yazgısı... Okulda dayak, karakolda dayak, sokakta dayak... Zabıta'nın tekmelediği simitçiler. Kırlarda, kentlerde, trenlerde horlanıp küçük düşürülen insanlar… Borcunu anımsama alışkanlığı olmadığı halde, yıllar da geçse alacaklarını hiç unutmayan bir devlet. Saygılı yurttaşlar hep borçlu, devlet her zaman alacaklı. Yeni üniformalarını giyince, mahalle bekçileri bile, hangi evden ne kadar para toplayacaklarına kendileri karar veriyor.

Kamusal ilişkiler insana dönük bir süreç izlemeyince, tutarsızlıkların ardı arkası kesilmiyor. Karşısındaki hastanın gözlerinin rengine bile bakmadan reçete yazan hekimler, bitmeyen evladiyelik davalar, Danıştay'ın dolabında, yargıçların incelemesi için sıra bekleyen dosyalar... Çanakkaleli Ali Efendinin para kazanmak için borçla satın aldığı 51 teneke pekmezin başına gelenler ise, hukuksal sürecin ağır çalıştığına ilişkin tüm yakınmaları haksız çıkarıyor. Hiç tanımadığı Niyazi Efendinin arsasına geçici olarak bıraktığı pekmezlerinin iki saat içinde arsa sahibinin borcuna karşılık haczedilip satılarak parasının da yediemine verilmesi... Gerçekten olacak şey değil…

Bir de öykülere konu olan on beş kuruşluk pul sorunu var. Devlete bir dilekçe verecekseniz, önce pulu yapıştıracaksınız. Pulun zamkını yalamayanlara, yanıt da yok. Okurların yakınmalarını doğrudan ilgili bakanlığa ileten gazeteden konunun incelenebilmesi için, öncelikle pulun yapıştırılması istenince, şaşırıp kalmış yönetmen. "O halde bu iş maalesef kırtasiyeciliğin 15 kuruşluk pul merasimine feda edilmiş demektir" diyor.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, ufukta karabulutlar belirmiş. Silahlanma yarışı, Çin–Japonya gerilimi derken, insanlık olanca hızıyla yeni bir felakete doğru koşuyor. Barışı korumak adına kurulan Milletler Cemiyeti'nin daha ilk sınavda bir işe yaramadığını gören okurlar, yaklaşan büyük savaşın kaçınılmazlığını vurguluyorlar. Beşiktaşlı Hayri'nin 1933 yılı başında öngörüyle vurguladığı gibi, "Haberler çok fena... İhtiyar dünyanın bir çıkmaz sokağa saptığını anlamamak için insanın gözleri kör olmalıdır..."

VAKIT

Vaktın Akıl Hocası

4 Kanunuevvel 1928

Mekteplerde Dayak:

İlk Mektep Muallimlerinden A.K. imzası ile alınmıştır:

"Efendim mekteplerde talebeye dayak atmak kat'iyen yasaktır. Esas itibarile dayağa ben de taraftar değilim. Fakat ‘dayakla terbiye usulü aileler arasında hala revaçtadır.' Talebelerden bir kısmı sabahleyin evde kahvaltı yerine temiz bir dayak yemeden mektebe gelmezler. Çocuklardan birinin babası bana her tesadüfünde ‘Asri mekteplerde dayağın yeri yoktuır. Oğlum bir kabahat işlerse siz dövmeyin. Bana haber verin, ben eşek sudan gelinceye döverim,' der.

Çocuklar dayak yemeden kendilerine gelemiyorlar siz benim yerimde olsanız ne yapardınız?"

CEVAP: Yeni terbiyede dayağın yeri yoktur. Fakat evde dayağa alışan çocuğu da mektepte lakırdı ile terbiye etmek mümkün değildir.

Ben de vaktile mektep hocalığı ettim. Dayak tiryakileri vardı. Fakat ne çare ki elim kolum bağlı idi. Çocukları döversem hem azledilir, hem de aylarca mahkeme kapılarında sürünürdüm. Şöyle bir usul icat ettim. Dayağı kendi elimle değil, başkalarının elile atmak. Mesela çalışkan bir talebe ile tembel çocuk arasında bir rekabet kavgası çıkarır, tembeli çalışkana dövdürürdüm.

Çocuk kavgasına kimse bir şey diyemez değil mi?

Ya da çocuğu karşımıza alır boks öğretmek bahanesile istediğimiz gibi döğer ve insafınızdan başka hudut tanımazsınız. Neticede çocuk, çocuğun ailesi ve hatta maarif idaresi size teşekkür edebilir.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

3 Kanunusani 1929

Tütün İdaresinin Nazarına

Düzce'de tütün korucularının, yanlarına mahalle bekçilerini alarak köy yollarına çıktıkları ve herkesi cebri surette muayene ettikleri ve üzerlerinde bir iki sigaralık tütün bulundurana yapmadık hakareti bırakmadıkları bildiriliyor.

11 Kanunusani1929

Şehremaneti'nin Nazarı Dikkatine

Selami Paşa nezareti fenniye ahırında kapıcılık eden kadir ağa isminde birinin bazı çirkin muamelesinden şikayet ediliyor. Bu hususta Şehremanetinin nazarı dikkatini celbederiz.

18 Şubat 1929

Polis Müdürü Bey'in Nazarı Dikkatine

Bundan bir ay evvel oğlum Behçet'i Şehremini Merkezinde fena halde dövdüler. Ağzından burnundan kan geldi. Adliyece istidam zabıtaya havale edildi. Oğlumun muayenesinde dayak eseri görülmesin diye kendisini 10 gündür merkezden merkeze dolaştırıyorlar. Polis Müdürü Bey'in nazarı dikkatini celbederim.

Silivri Kapı'da Karabaş Mahallesinde

Karagöz Sokak Numara 17

Validesi

9 Mart 1929

Gramafon Ne Oldu?

İki ay evvel odamızdan çalınan bir Odeon gramafonu Bedestan'da satılırken yakaladım. Zabıtaya teslim ettim. Makineyi hala bana iade etmediler. Bu bapta polis müdüriyetinin nazarı dikkatini celbederim.

İzmit'te bozacı hanında

Halit Kaya

26 Mart 1929

Bir Mektepten Şikayet

İnegöl kız mektebi müdürü 13 yaşındaki kız kardeşimin göğsüne tekme ile vurmuş kardeşim hastalanmıştır. Nazarı dikkati celbederim.

Cuma Mahallesinde Hacı Mehmet

E mahtumu A.Remzi

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

28 Kanunuevvel 1930

Fen Bu Demek Değildir

Mektep doktorumun verdiği rapor üzerine gözlerimi muayene ettirmek üzere müdüriyetten aldığım mektubu hamilen hastaneye gittim. (hastanenin ismini burada kaydetmedik) Sertabip Bey göz doktoru Beye havale ettiler. Saat onbire kadar bekledikten sonra göz doktoru Bey geldiler ve bana:

- Geçen gün de söyledim. Muayene günleri Pazartesi ve Çarşambadır. Bu defalık ta yapayım da bir daha yapmam. diyerek, gözlerimin rengine bile bakmadan bir reçete yazdılar.

Mülkiye Mektebi Talebesinden

Zühtü Faik

17 Mart 1931

Evladiyelik Dava

Devlet şurasının tesisindeki gaye, anladığıma göre şu olacak: Hakkı adaleti en kısa bir zamanda tecelli ettirmek!

1527/8470 No. Dosya (928) in 8 inci ayı mebde olmak üzere 2 inci yaşını bitirmiş, 3 üncüye ayak basmaktadır. Bu hal insanda sukutu hayal uyandırıyor. 25.1.1930'dan beri evrak kaleminden daavi dairesine gidemeyen veya götürülmek istenmiyen bu dosyanın halli ne kadar çetin oldu.

Lozan muahedesinin akti bile bu kadar uzun sürmemiş ve güç olmamıştı. Alakadar riyasetlere soruyorum, müsbet, menfi daha ne kadar beklemek lazımdır.

Üsküdar Sultantepe, No. 58 hanede

S. Hayri

ANADOLU

Kari Mektupları

3 Nisan 1931

Polis Nezarethanesi

Polis müteferrikasındaki nezarethanenin camı, çerçivesi yoktur. Herhangi bir sebeple nezarete alınan vatandaşlar, işlerinin vaktile bitirilmemiş olmasından burada sabahlamaktadırlar. Camsız, çerçivesiz bir yerde sabaha kadar durmak bir mes'eledir. Binaenaleyh burasını derhal tamir ettirerek cam ve çerçive yaptırmalıdır. Polis müdürü Feyzi Beyin nazarı dikkatini celbederiz.

MİLLİYET

Kari Sütunu

9 Haziran 1931

Bu Dava Daha Ne Kadar Sürecek?

"926 senesinde Kayseri tüccarlarından Çıngıllızade Ömer Fevzi ve mahdumları şirketi aleyhine bir alacak davası yapdım. 930 senesinde hüküm kesbi katiyet etti. Şirketin malını tahtı hacze aldırdım. Tam satacağım bir sırada yine şirket azasından biri yani diğer şerikin pederi istihkak davası yaptı. Bir buçuk senedir de onunla uğraşıyorum. Muhakimin tatili geliyor. Altı senedir istihsal edemediğim hakkımı istirdat için artık sabır ve tahammülüm kalmadı. Formalitenin bir an evvel ikmal ve hakkımın süratle file isali için lütfen merhameten mercii aidinin nazarı dikkatini celbe delalet buyurmanızı rica ederim."

İstanbulda Çakmakçılar yokuşunda

Zümbüllü handa 2 numarada

Mehmet Sait

ANADOLU

Kari Mektupları

25 Haziran 1931

Manisalı Polisin İşgüzarlığı

Salihli Belediye oktruva memuru Sıtkı Beyden bir mektup aldık. Mektupta İzmir – Kasaba şimendifer kumpanyasının Kırkağaç çamlığına tertip ettiği tenezzühe Salihliden de 29 kişinin iştirak ettiği, fakat Salihliden hareket eden tren Manisaya muvasalat ettiği zaman Manisa polis erkanından bir zatın Salihli yolcularını vagondan çıkardığı ve yerlerinin başkalarına verildiği Manisa istasyon memurunun da buna göz yumduğu şikayet edilmektedir. Manisa valisi Fuat Beyle, Kasaba kumpanyası müdürlüğünün nazarı dikkatini celp ederiz. Mes'ele tahkik edilmelidir.

28 Haziran 1931

Zabıtanın Görevi Tekmelemek Değildir!

Bir karimizden aldığımız mektupta deniliyor ki:

"Perşembe günü iki Belediye zabıta memuru hükümet parkında dolaşan zavallı bir seyyar simitçiyi zorla sürüklemek istemişler ve tablasına vurdukları bir tekme ile simitlerini de kamilen yerlere dökmüşlerdir. Birisinin numarası 49 olan bu belediye memurları, vazifelerinin sadece menetmek ve dinlemiyenleri ancak ceza ile tecziye etmekten ibaret olduğunu acaba bilmiyorlar mı? Zavallı bir vatandaşın belki de yegane sermayesini teşkil eden simitlerini yerlere dökmeğe ne hakları var. Sezai Beyin nazarı dikkatini celbederiz."

HİZMET

Halkın Dilekleri Fikirleri

27 Mayıs 1932

Cevap Mektubu

Aynen:

Anadolu gazetesinin 23 Mayıs 1932 tarihine müsadif Pazartesi nüshasında (Armutlu belediye reisi İbrahim Hakkı bey bir tecavüze uğramıştır) serlevhası altında Armutludan yazılmış bir mektubu ancak bugün okuyabildim. Mektup münderacatı baştan aşağı hilafı hakikattır. Belediye dairesine borcum vardır, ahval dolayısıyla bu borcumu veremedim. Pazar günü kasaba medhalindeki kahveye Sarı Mustafa efendi oğlu Emin efendi ile gidiyordum. Kayın pederinin hanesinden çıkıp gelmekte olan reis İbrahim efendi ile karşılaştık. Mumaileyhin asabiyetle (Ulan borcunu neye vermiyorsun) demesi üzerine,

Şahsınıza borçlu değilim. Daire kanuni yollardan alabilir. Cevabını verdim.

Bu sefer daha ziyade kızarak (seni bu memlekette yaşatmam herif) demesiyle beraber bir tokat vurdu. Ben de mukabele ettim. Emin efendi, kasap Mehmet çavuş araya girdi. Tokat hadisesi bu suretle cereyan etmiştir. Her ikimiz de resmen adliyeye müracaat ettik. Yakında adalet meydana çıkacaktır. Resmi tahkikat arzettiğim şekilde tesbit olunmuştur. Cumhuriyet idaresinde bütün vatandaşlar aynı hak sahibidir. Bir belediye reisine vatandaşlara söğüp saymak selahiyetini şüphesiz kanun vermemiştir. Bu cevabımızın neşredilmesini rica ederim efendim.

Armutludan Süleymanoğlu Halil

SON POSTA

Halkın Sesi

4 Kanunusani 1933

Kapalıçarşı'daki Altın Kaçakçıları

Kapalıçarşı'daki hurdacılar her gün birçok altın alıyorlarmış. Bunların hepsini İstanbul, dişçilik ve saire ihtiyaçlarında istihlak edemez. Buna şahsi servetler tahammül edemez. Sonra altın kaçakçılığı zenginlerin harcıdır. Eğer kaçakçılık yapılıyorsa bunu mutlaka zengin ecnebi kumpanyalar ve müesseseler yapıyor demektir. Hükümetin bu husustaki şiddetli tedbirlerini çok muvafık buluyorum.

Halis B.

AKŞAM

Kari Mektupları

22 Şubat 1933

Üç seneden beri çıkmıyan evrak

Davutpaşa iskelesinde 239 numarada oturan mürettip Yusuf oğlu Ömer Vasfi efendiden bir mektup aldık. Maluliyet evrakı üç seneyi mütecaviz bir zamandan beri Ankara harp zayiat komisyonu riyasetinde bulunduğundan ve elan bir muamele yapılmadığından bahsediliyor.

Ömer Vasfi efendi 929 tarih, Fatih askerlik şubesinin 1638 numarası ve üçüncü kolordu heyeti sıhhiyesinin 209 numarası ile müracaat etmiştir.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

1 Kanunuevvel 1932

Haczedilen Pekmezler

Çanakkaleli Ali Efendi isminde bir köylüden dün şu acıklı mektubu aldık.

"Üç gün evvel beş on lira borç para bularak 51 teneke pekmez yaptım ve Çanakkale'den buraya getirdim. Eşyaları vapurdan çıkardım, koyacak bir yer ararken önüme birisi çıktı ve ‘sana yer buldum' diye mallarımı Yemiş'te 14 numarada Niyazi Efendinin arsasına koydurdu. İki saat sonra Niyazi Efendinin mağazasına gittiğimde bana ‘malların haczedildi, satıldı. Parası da yediemine teslim edildi' dedi.

Düştüğüm hayreti tasavvur edemezsiniz. Sebebini sordum, dükkan sahibinin borcu varmış, ona mukabil benim pekmezler satılmış! Muameleyi Eminönü haciz memurluğu yaptığı için Eminönü Kaymakamlığına bir istida ile halimi bildirdim. ‘bize ait değil müddeiumumiliğe müracaat et.' dediler. Müddeiumumilik defterdarlığa git dedi. Bu gün de oraya gideceğim. Fakat burada yaşıyacak ne param, ne böyle bir sürü muamelelerle uğraşacak vaktim, ne de memlekete dönecek yüzüm var. Elim böğrümde kaldı. Ne yapayım bilmiyorum."

Gazetenin Tepkisi

Hadise çok gariptir. Dükkancı borçlu ise bu köylüye ne, ve onun malı niçin satılıyor. Haciz memuru sattığı malın kime ait olduğunu tahkik etmeden eline geçeni nasıl satar? Alakadar makam neresi ise sür'atle bu işe vaziyet edip biçare Ali Efendinin hakkını eline vermelidir, diyoruz.

2 Kanunuevvel 1932

Kütahya'lı Simitçiye Haksızlık

Kütahya'dan simitçi Mehmet imzalı bir mektupta deniliyor ki: Belediyenin açıkta simit satmasını menettiği, bu emir üzerine camekanlı bir dolap yaptırıp bu suretle simit satarken gene Belediye memurlarının, malını alıp götürdüklerini ve kendisine hiçbirşey söyletmediklerini bildirmekte, bu haksızlığa mani olunması rica olunmaktadır. Alakadarların nazarı dikkatini celbederiz.

CUMHURİYET

25 Kanunuevvel 1932

15 Kuruşluk Pul Merasiminin İhmal Ettirdiği İş

Anadolu kazalarından birinde bulunan karilerimiz gazetemize hitap eden bir şikayet mektubu yolladılar. Haberi neşretmektense alakadar vekalete yollıyarak nazarı dikkati celbetmeği daha muvafık bulduk ve öyle de yaptık. Biz bu halk işinde tatbikat beklerken ne cevap alsak beğenirsiniz? Aynen şöyle:

"Melfuf varakanın kanunen ilsakı lazım gelen pulun yapıştırılmamış olması hasebile muameleye konulmak üzere on beş kuruşluk pulun ilsak ile iadesi rica olunur efendim.

"….Vekaleti evrak Müdürlüğü."

Bir defa bu varaka, vekalete verilmiş bir istida değil, bize gönderilmiş bir şikayet mektubudur ve bizim tarafımızdan da vekalete istida olarak değil, nazarı dikkati celbetmek maksadile yollanmış adeta bir ihbar vesikasıdır. Binaenaleyh pula ihtiyaç ve mecburiyet gösteren bir mahiyeti haiz değildi. O halde bu iş maalesef kırtasiyeciliğin 15 kuruşluk pul merasimine feda edilmiş demektir.

SON POSTA

Halkın Sesi

8 Kanunusani 1933

Çin – Japon harbi

Çin – Japon harbi tekrar başlamış. Harp insanlara sulhün tadını ve zevkini sunan bir mefhumdur. Harpsiz ve mücadelesiz beşeriyet tasavvur edilemez. Dümdüz sulh içinde yaşamanın da melal verici bir şey olduğunu herkes bilir. Cemiyeti Akvam istediği kadar uğraşsın. Maalesef insanların ve milletlerin tabiatını değiştiremez. Hayat mücadele ve harptir.

İsmail Ef.

Beşiktaş, Akaretler 78

8 Kanunusani 1933

Akvam Cemiyeti Harbi Önleyebilir mi?

Bugünkü çektiğimiz sıkıntılar, felaketler hep umumi harbin neticeleri idi. Bu harbin beşeriyete neye mal olduğunu bilmiyen yok. İşte afetin bir daha tekerrür etmemesi için (Akvam Cemiyeti) teşkil edildi. Bu cemiyet milletler arasında uyuşma ve anlaşma temin edecek, harplerin önüne geçecekti. Garibi şu ki Çin ve Japon bu cemiyette birer iskemle sahibi oldukları halde bir seneden beri boğazlaşıyorlar da cemiyet bunun önüne geçemiyor. Yarın bu harp sahasını genişletse mücavir bir iki memlekete daha sirayet etse o vakit bu cemiyet ne yapacak bilmem.

Şefik

Ankara Işık Mağazası sahibi

8 Şubat 1933

Silahlar Bırakılmazsa Harp Gelir

Azizim koca dünyanın temelini sarsan öyle hadiseler karşısındayız ki, ben bunların öyle müzakerelerle, münakaşalarla halledileceğine hiç inanamıyorum. Baksanıza bir yandan silahları bırakalım diyorlar, bir taraftan da habire silaha sarılıyorlar. Bu karışık vaziyetin içinden çıkana aşk olsun.

Halit B. Adliye memurlarından

11 Mart 1933

Avrupa Haberleri Çok Fena

Gazetelerde okuduğumuz Avrupa haberleri çok fena. İhtiyar dünyanın bir çıkmaz sokağa saptığını anlamamak için insanın gözleri kör olmalıdır. Fakat dünyaya sükun vermek bence mümkün olmıyacak şey değildir. Elverir ki milletleri idare eden diplomatlar hüsnüniyet sahibi olsunlar. Dünyanın düzene girmesi için birinci şart budur ve ötesi kolaydır.

Hayri: Beşiktaş Kılıcali

– Neden durduk?

– Bir karınca geçiyor!

Cemal Nadir, Akşam, 1938

CUMHURİYET

Halk Sütunu

2 Ağustos 1934

Maliyenin İki Defa Alıpta

Üçüncü Defa Almağa Hazırlandığı Para:

Beşiktaş Şenlikdede'de Kireçhane sokağında 11 numaralı hanede oturan mütekait binbaşı Ahmet Beyden bir mektup aldık. Bu mektupta deniliyor ki;

"Hükümete 988 kuruş borcum vardı. Bu borcumu beş sene evvel Van'da askerlik şubesi reisi iken ödemiştim. Bu defa Beşiktaş Maliyesinden maaş alırken bu parayı bir kere daha kestiler. Elimde makbuz olduğu halde derdimi anlatamadım. Malmüdürlüğüne çıktım. Müdür bey makbuzu aldı, arkasına maaş kayıt numarasını yazdı ve parayı emanete alıp aybaşında iade edeceğini söyledi. Aybaşında müracaat ettim. Malmüdürü bey hastalanmış, hastanede olduğunu ve makbuzu nereye koyduğunu bilmediklerini söylediler. İkinci hafta gittim Malmüdürü vefat etmiş, yeni gelen Malmüdürüne çıktım. Makbuzu istedim. 'YOK' dediler. Merhum Malmüdürü, tabii bunu yemedi, ya masasının gözüne koydu yahut ait olduğu memura verdi.

Elimde Van'dan aldığım ikinci bir muvakkat makbuz vardı. Gösterdim kabul etmediler. Ne yapacağımı, hangi makama müracaat edeceğimi şaşırdım, kaldım. Bu parayı bir ay sonra tekrar keserlerse bunu tediye ettiğimi ne ile ispat edeceğim?

Eski Malmüdürü öldü diye onun zamanındaki işler hemen kesilir, bir devir mi kapanır? Mali işler memurun hayatile mi kaimdir?„

11 Ağustos 1934

Mektep Hüviyet Varakası Ne işe Yarıyor

Yüksek iktisat ve Ticaret Mektebi ikinci sınıf talebesinden 887 numaralı Ali Ekrem Beydenaldığımız bir mektupta;

"Nufusa yeniden kaydolmak üzere ilmühaber almak istiyen bir arkadaşıma şahitlik etmek için Alemdar nahiyesine gittim. Nahiye müdürü bey, hüviyetimizi ispat etmemizi emretti. Üzerimde nufus kağıdının musaddak suretini ve fotoğrafımı taşıyan, mektep tarafından verilen hüviyet varakamı

gösterdim. Müdür bey, hüviyet varakama bakmadan bizi huzurundan kovdu ve muhakkak nufus tezkeresi lazım olduğunu söyledi. Mektebin verdiği musaddak hüviyet varakası, hüviyetimi tayine yaramadıktan sonra acaba bunun kıymeti nedir?" demektedir.

13 Ağustos 1934

Pul Parası

Üsküdarda Neş'e berberi Hayrettin Efendiden aldığımız bir mektupta sekiz sene evvel ehliyetname aldığı halde şimdi bu ehliyetname için yeniden pul parası istendiğinden şikayet edilmektedir.

Uluslararası Hukuk

Cemal Nadir, 1944

TAN

Okuyucu Şikayetleri

10 Mayıs 1935

Bekçi Parası

Kalyoncukulluk'ta oturan Memduh adındaki bir okuyucumuz yazıyor:

"Bekçilerin kıyafetlerini düzelttik. Fakat şu bekçi parası denilen acayip para tahsisatını bir türlü yoluna koyamadık. Bazı bekçiler var ki hangi evden ne kadar para alacaklarını kendi kafalarındaki matraha göre ölçüyorlar. Yirmibeş kuruştan aşağı olmamak üzere her evden her apartman katından topladıkları paralarla bekçilik vazifesini üzerlerine almış vaziyettedirler. Lakin üniformayı giydikten sonra çoğunun kafalarındaki bu matrahın genişlediğini de gördük. Bunlar aldıkları paraya mukabil hiçbir makbuz da vermezler. Halbuki her evin böyle bir para vermek mecburiyeti varsa, alınan paraya karşı bir makbuz vermek lazım değil midir? Fakat bu makbuzu kim verecek bekçi mi?

Şehrin asayiş ve inzibatından polise bir çok zamanlarda yardımını inkar edemeyeceğimiz bekçilerin bu para tahsilatı işini de üniformaları gibi yoluna koymalıdır. O zaman bekçi de alacağını bilir, aile de vereceğini...

BİTMEYEN KAVGA

– çalışma yaşamı –

Osmanlı İmparatorluğu sanayi dönüşümünü gerçekleştirmiş bir devlet değildi. Çoğunluğu iletişim ve taşımacılık alanlarında kümelenen çok az sayıdaki yatırım da yabancı girişimcilerin elindeydi. Bilindiği gibi çalışma yaşamı, her ülkede ve her dönemde toplumsal sınıfların etkinliği altında gelişen bir alandır. Genç Türkiye Cumhuriyeti ise, ekonomik gelişmesinin önünü açmak için toplumsal yapılanmasını aşan girişimler yapmak zorunda bulunuyordu. Tarih araştırmacıları için yasalar, en önemli kaynaklar arasındadır. Uzun savaş yıllarının ardından siyasal bağımsızlığını kazanan, kapitülasyonları kaldıran Türkiye Cumhuriyeti'nin 1928-1937 yılları arasında yürürlüğe giren yasalarını taradığımız zaman, ilginç görüntülerle karşılaşıyoruz. Örneğin, 31 Ocak 1928 günlü 1375 sayılı yasa ile onaylanan sözleşmeye göre, Anadolu–Mersin–Tarsus–Adana demiryolları ile Haydarpaşa Limanı 133 milyon Fransız Frangı karşılığında devletçe satın alınmıştı. İzmir Rıhtım Şirketi'nin 7.827.480 Fransız Frangı ödenerek ulusa kazandırılması 12 Haziran 1933 günlü ve 2309 sayılı yasa ile gerçekleştirilmişti. 1934 yılında İzmir–Afyon–Bandırma demiryolu 162.468.000 FF, İstanbul Rıhtım, Dok ve Antrepo Şirketi, 31.580.138 FF ödenmesi karşılığında 2487 ve 2665 sayılı yasalarla ulusallaştırılmıştı. 1935 yılında Aydın Demiryolu Şirketi 2745 sayılı yasa ile 1.825.840 İngiliz lirasına, 1936'da İstanbul Telefon Şirketi 3026 sayılı yasa ile 800.000 İngiliz lirasına, 1937'de Ereğli Limanı, Zonguldak–Çatalağzı Demiryolu ve Kömür İşletmeleri 3146 sayılı yasa ile 3.500.000 TL'ye, Şark Demiryolları Şirketi 3156 sayılı yasa ile 20.760.000 İsviçre Frangı karşılığında ulusal değerlerimiz arasına katılmışlardı. Devletin dövizle ve taksitlerle ödediği bedeller karşısında yabancıların elindeki varlıkların satın alınmasını öngören, bu tür daha pek çok yasa çıkarılmıştı.

Cumhuriyet'le birlikte, çalışma yaşamını düzenleyen yasalar birbirini izlemiştir. 1924'te Hafta Tatili Kanunu, 1926'da Borçlar Kanunu, 1929'da Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 1937'de İş Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Göreceli de olsa çalışanları koruyan, iş türlerine göre olağan çalışma sürelerini ve fazla çalışma koşullarını belirleyen kurallar saptanmıştır. İşçi ve emekçilerin sosyal güvencelerini sağlayacak yasalar ise gecikmiştir. Çalışma yaşamıyla ilgili düzenlemeler genellikle, bu haklardan yararlanacak toplumsal sınıfların baskısıyla değil, iktidarı ellerinde

bulunduran yöneticilerin, Cumhuriyet'in nitelikleri olarak belirledikleri siyasal ilkeler doğrultusundaki kararlı tutumlarıyla gerçekleştirilmişti.

Döneme damgasını vuran olumsuzluklar arasında ekonomik kriz, işsizlik ve yaşam pahalılığı gelmektedir. Değindiğimiz tüm gelişmelerin okur mektuplarına da yansıdığını görmekteyiz. Yabancı uyruklu patronlarınca işten atılmalarından ya da olumsuz çalışma koşullarından yakınanlar, otobüs ve tramvayların işsiz bıraktığı arabacılar, Baro'nun engellemesine takılan arzuhalciler, ucuz ilaç edinebilmek için eczaneler ve ilaç depoları arasında koşuşan hasta yakınları, yeni gelişmelerden beklediğini bulamayan küçük esnaf, gazeteler aracılığıyla kamu organlarına ilettikleri sorunlarına çözüm aramaktadırlar. Hele işinden çıkarılan Lazar Sinati'nin yakınmalarını anlatırken "Kemal'in muvafakati için ailece dua ettiklerini" açıkladığı mektubu, alışılmadık bir içtenlik örneğiydi.

Ekonomik kriz çalışanları iki kez vurmaktadır. İşverenler çalışanların ücretlerini azaltırken, tüketmek zorunda oldukları ürünlerin bedeli hızla yükselmektedir. Osmanlı döneminden gelen uygulamaya koşut olarak hafta tatili cuma günleri idi. Ekonomik krizin etkisi ile özellikle işveren çevrelerinden gelen istemler hafta tatilinin tümden kaldırılmasını amaçlıyor, gazeteler bu konuyu okurları ile tartışıyorlardı. Sonuçta hafta tatili kaldırılmadığı gibi, Batı ile koşutluk sağlanması amacıyla 27 Mayıs 1935'te çıkarılan 2739 sayılı yasa ile tatil günü "Pazar" olarak değiştirilmiştir.

Tarımsal alanlarda çalışanlar da yakınmalarını dile getiriyorlar. Ancak, Cumhuriyet yönetiminin ekonomik açıdan yeterince gelişme sağlayamadığı kırsaldan gelen sesler oldukça zayıf çıkıyor. Okurlar ürünlerini bozan zararlılara karşı bilimsel yöntemlerle savaşmak için devletin uzman ziraatçılar göndermesini, Ziraat Bankası'nın yalnız varlıklılara değil, yoksul köylülere de kredi vermesini istiyorlar. Dönemin etkili kurumlarından olan Halkevleri'nin yayımladığı Ülkü dergisinin açtığı "Köy Dertleri" başlıklı ankete gönderilen yanıtlar da, köylülerin sorunlarının kısa sürede giderilemediğini gösteriyor. Gazetelere ulaşan mektupların en ilginç olanı da, besicilerin karasığırlarını aşılamak için sürüye kattıkları boğaları görevli memurların vurup öldürmeleriyle ilgilidir. Başkaca geçim kaynağı bulunmayan Tekirdağlı besiciler, birkaç yıl sonra karasığırların soyunun tükeneceği korkusunu yaşıyorlardı.

Derlediğimiz ilk mektuplarda çalışma yaşamına ilişkin kişisel yakınmalar dile getiriliyor. Zaman ilerledikçe okurların ekonomik içerikli toplumsal sorunlara öncelik tanıdıkları gözlenmektedir. Ellerinin altındaki kamu gücünden yararlanarak kişisel çıkarlarının ardına düşen bencil politikacıların girişimlerini Cumhuriyet yönetimi de önleyememiş. Önleyemediği gibi, hukuk tanımazlara yeni yeni soygun kapıları açmış. "Kanun suiistimali, para suiistimali, dayıcılık" gibi yakınmalar, daha 1930 yılında, halkın Hükümet'e karşı güvensizliğinin başlıca nedenleri arasında sıralanıyor. "Mebusluğu bedava yaşamanın yolu" olarak görenlerin, "bin bir şirketin idare meclislerine sokularak asli vazifelerini unutmaları ve milletin kendilerine verebildiği parayla" yetinmemeleri eleştirilmektedir. Okur mektupları, izleyen yıllarda daha da büyüyecek olan güncel hastalıkların temellerini sergilemektedir. Ne demeli ki? Hep böyle oluyormuş...

CUMHURİYET

Halk Sütunu

3 Kanunusani 1929

Maliye Vekilinden Rica

Kuponlar meselesi halledildi. Düyunu Umumiyenin İstanbul 'daki memurlarına tazminat verildi. Milli mücadelede Anadolu 'da kalan memurlar bundan mahrum bırakıldı. Muhterem Maliye Vekilinden senelerce hizmet etmiş olan bizim gibi mağdur memurların hukukunu da nazarı dikkate almasını istirham ederiz.

Sabık Memurlardan

Sabri

27 Kanunusani 1929

İktisat Vekaletinin Dikkatine

Bakırköyünde Selim Bey isminde bir zatın yağ fabrikasında, amelenin kanunen muayyen olan zamandan pek fazla çalıştırıldığı haber veriliyor. Hiçbir fabrikatörün aylık veya gündelik mukabilinde ameleyi öldüresiye çalıştırmasına mesağ olmadığı için bu hususta nazarı dikkati celbeylemek istedik.

30 Kanunusani 1929

At arabasına binmek pahalanınca…

Otobüsleri iş başına davet eden şey gene arabacılardır. Çünkü araba ücretleri herkesin veremeyeceği bir dereceye çıkarılmıştır. Binaenaleyh arabacılar da toplanıp müşterek otobüsler almalı, rekabet yapmalıdırlar. Üsküdar tramvayları yarın Kadıköyüne işlemeğe başlarlarsa ne olacaktır. Yaşamak için başka çare yoktur.

Ali, Şakir, Mehmet, Hüseyin

19 Şubat 1929

Çok Haklı Talep

Eczacılar depolardan halka ilaç verilmemesini istiyorlar. Hazır ve bilhassa ziyansız ilaçların depolardan alınmasında hiç bir zarar yoktur. Halkın bunda istifadesi vardır. Daima kullandığım İngiliz meyve tozunu deposundan 170 krş.a tedarik ettiğim halde bu mühtahzarı eczaneler 200 krş. halka satmaktadırlar. Yalnız eczacıların menafi düşünülmeyerek halkın da istifadesi nazarı dikkate alınmalıdır.

B.Yüzbaşı A.Rıza

9 Mart 1929

Küçük Esnafa Acıyalım

Kapalı Çarşıda senelerden beri icrayi sanat eden ve ekseriyetle ayakta hazır ve kullanılmış elbise satan yüzlerce küçük esnaf bu suretle alış veriş yapmaktan menedilmiştir. Bundan bir çoğunun imzalarını havi olarak aldığımız bir varakada iki üç Musevi dükkancının şikayeti üzerine menedildikleri bildiriliyor. Bu zavallı adamlar memnuiyeti vakıadan sonra bir lokma ekmek parasını bile çıkaramadıklarını söylüyorlar. Vilayetin bu bapta nazarı dikkatini celbederiz.

14 Nisan 1929

Mersin Elektrikinden Şikayet

Mersinimizde beş senedir teşekkül etmiş bir elektrik şirketi vardır. Şehri idare edecek tarzda tesisat yapılmamıştır. Bütün şehir halkı müştekidir. Gayri fenni tesisattan dolayı bir kaç kişi kurban olmuştur. Bu da kafi gelmiyormuş gibi fabrika iki ecnebi istihdam etmektedir. Bu işleri görecek daha usta Türkler varken ecnebilerin istihdamında ne mana vardır?

Turhan Kamil

14 Nisan 1929

İktisat Vekaletinden Rica Ediyorlar

Diyorlar ki, "Alaşehir'e tabi İnegöl nahiyesi muhtelif ve çok mahsul alan bir nahiyedir. Arpa, buğday ve afyonların arız olan bir kurt mezruatın %70 ini mahvediyor. Halkın sayini sıfıra indiren bu haşere ile nasıl mücadele edileceği bilinmiyor. Ahaliye yol gösterecek bir ziraat fen adamına ihtiyacımız var.

24 Nisan 1929

Hayat Pahalılığı Arasında

Hayat pahalılığından cümlemiz müştekiyiz. Bu meyanda ecza fiatlarının da çok yüksek olduğunu inkar etmeyelim. Rahatsız olan çocuğum için Kadıköyünde Doktor Emin Beyden aldığım reçeteyi Altıyol ağzında Kemal

Rifat Eczanesinde 180 krş.a yaptılar. Numarası 29 – 4200 – 2 dir. Bir Eczacı bunun 130'a yapılacağını söyledi.

VAKIT

Kari Mektupları

22 Ağustos 1929

Yerli Mallar ve Gazeteciler

Bir kariimiz şayanı dikkat bir teklifte bulunuyor.

"20 tarihli Vakıt gazetesinde ‘İş ve Propaganda' hakkındaki baş makalenizi dikkatle okudum. Bu hususta bir vatandaş sıfatı ile bazı tekliflerim vardır. Bu teklifler memleket gazeteciliğinedir. Kısaca arzediyorum:

Ticaret aleminin can noktası olan ilancılığın ehemmiyetinden bahsedecek değilim. Yalnız şunu zikretmeden geçemeyeceğim ki bizim memlekette ilanı zorla okutmak usulü Avrupaya nazaran çok geridir. Bu da şekil ve renk meselesidir. Buralarını satır sahipleri düşünsün. Makalenizin sonlarına doğru yerli mallardan bahsediyorsunuz. Ben de mektubumu bu bahs dolaysile gönderiyorum. Memleketin yerli mallarını, memleket adamlarına tanıtmak için gazeteler çok güzel vasıtadır. Fakat gazetelerin sayıfa ücretleri, bilhassa birinci sayıfa ücretleri çok pahalıdır. Ben şöyle düşünüyorum. Gazeteler yalnız yerli malı ilanlarını sıra ile günde ikiyi aşmamak ve kırmızı veyahut başka renkle birinci sayıfaya dercetmeli ve ilan sahiplerinden sonuncu sayıfa ücreti almalıdır. Böyle yapılırsa gazeteciler bir şey kaybederler mi? Etseler ne olur? Memlekete yardım etmiş olurlar.

Ben bu memleketin adamıyım, maalesef yerli mal olarak ne çıkar iyice bilmem. Hamdolsun şu "Yerli Malları Sergisi" sayesinde birkaç şey öğrenebildim. Diğer gazeteci arkadaşlara hiç olmazsa bir münakaşa zemini olması için mektubumun aynen dercini rica ederim."

M.Bedri

CUMHURİYET

Halk Sütunu

17 Kanunusani 1930

Sebebi Ne ki?

Ayasofya karşısında tramvay mahallinde Evkafa ait çeşme mahalli arsayı ücretsiz olarak bir sebzeci işgal ediyor. Bu defa tayyare bileti satmak üzere beş seneliğini bin lira bedeli icarla talip olduğum halde, Evkaf idaresi kabul etmemiştir.

Hulusi

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

22 Kanunusani 1930

Avrupa ve Biz

Hemen bütün Avrupa hükümet merkezlerini gezdim, şehrimizdeki tramvay, vapur, şimendifer, sinema, elektrik, havagazı, su şirketleri gibi pahalılığı arttıran müessese görmedim. Bu işsizliğe, bu parasızlığa nisbeten bu fiatlar dehşettir. Halkın menfaati için behemehal bunların çaresini düşünmek elzemdir.

Ruşen

Sıraselviler No.12

TAKSİM

HİZMET

Okuyucu Şikayetleri

13 Şubat 1930

Arzuhalcinin Şikayeti

Bu şikayet mektubunda, deniliyor ki:

"Burada teşekkül eden Baro, avukatlardan başkasının arzuhal yazmasına mani olmaktadır. Hatta geçen gün yazdığım bir istidayı icra memurluğu bu karara istinaden kabul etmemiştir. Yanlış bilmiyorsak arzuhal yazmak için mutlaka avukat olmağa hacet yoktur. Bu işte bir yanlışlık olacaktır tashihini rica ederiz."

Akhisarda Arzuhalci

İsmail Hakkı Efendi

CUMHURİYET

Halk Sütunu

22 Şubat 1930

Çok Haklı Bir Sual

Ben Yedikulede Refail Avram Biraderler Dabağhanesinde Makinist muavini idim. Bir ay evvel ustam Yunanlı Vasil bana nahak yere yol verdi. İşime nihayet verildiğinde değilim. Fakat böyle bir adamın Türk toprağında çalışması ve bir Türkün ekmeğine mani olması doğru mudur?

M.Cemal

22 Şubat 1930

Yunanlı Berberler

Beyoğlunda İstiklal Caddesinde, Berber Niko Yasemidis dükkanında çalıştırdığı Türk kalfaları çıkardı ve bunların yerine Yunanistandan üç kalfa getirtti. Bu vaka bize iyi bir ders veriyorsa da acaba ibret alırmıyız dersiniz?

Berber Kalfası Köprülü

Ömer

12 Mart 1930

Yüzde On

Galatada bir lokantada yemek yedim. Benden yüzde 10 hesabı ile garson hakkı aldılar. Belediye Merkezine gittim şikayet ettim. Bu namla para almaya hakları yoktur. Şehremaneti bunun memnuiyetini ne için halka ilan etmiyor.

Bursalı Komisyoncu

Feyzullah

15 Mart 1930

Seyyahları Rahatsız Edenler

Sultanahmet Cami civarında dolaşan ve oraya gelen seyyahlara oyma baston ve uydurma kartpostallar satan Museviler son zamanlarda işi azıttılar. Gelen seyyahların üzerine adeta hücum edercesine saldırıyorlar. Türk sanayiinden diye sattıkları şeyler de hiç kabilindendir. Seyyah celbedelim diye her gün bağırıyoruz, fakat kendiliğinden gelenleri rahat bırakmıyoruz. Bunlara bakacak yok mu?

Y.Z.

24 Mart 1930

İtibarı Umumi Sandığından Şikayet

İtibarı Umumi Sandığına bende elli üç lira tediye ettim. Makbuzlar yedimdedir. Daha benim gibi bir çok vatandaş bu bankaya para vermişlerdir. Nazarı dikkati celbederim.

Karadeniz Ereğli Baş Muallimi

Sırrı

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

1 Kanunuevvel 1930

Bir Vatandaşın Mütalaası

Samsundan Hüseyin imzasile hiç bir fırkaya mensup olmadığını bildiren bir vatandaştan mektup aldık. Hüseyin Efendi bu mektubunda bazı gazetelerin hadisatı pembe renkte göstermekte olduklarından şikayet etmekte, millet dertleri ile meşgul olmalarını istemekte ve iktisadi buhrana bir an evvel çare bulunmasını rica eylemektedir. Mektup sahibi Samsunda bir batman tütünün (7) liraya düşmesine rağmen alıcı bulunmamasını şayanı dikkat görmektedir.

5 Kanunuevvel 1930

Bir Musevi Vatandaşın Şikayeti

Ben Musevi milletindenim. Birçok senelerden beri tütün inhisarının cibali fabrikasında memur sıfatile çalıştım. Mücadelei milliye zamanlarında ve İstanbulun İngiliz ve Fransız işgali altında bulunduğu vakit burada çalışan Türk amelesine karşı gösterdiğim vatandaşlık hissi ve fedakarlık pek az kimsenin yapmış olduğu bir şeydir. Diyebilirim ki adeta hayatımı ve çocuklarımın rızkını tehlikeye koydum. Bu fedakarlığımı şahit göstererek ispat edebilirim. Ailece (Kemal) in muvaffakiyetleri için de yaptığımız duayı biz biliriz. (Kemal) diyorum. Kusurumu affetsinler. Çünkü Mustafa Kemal Hz., o zaman hem Gazi değildi, hem de paşalık sıfatını üzerlerinden atmışlardı. Şimdi tensike uğradım, işimden çıkarıldım. Bu, benim gibi çalışmış bir adama layık bir akibet midir?

Ortaköyde Portakalpaşa Çiftliği, Sokağında (20) No.

Lazar Sinati

19 Kanunuevvel 1930

Tasarruf Bu mudur?

Geçen Cuma günü bilumum benzin mağazaları kapalı idi. İhtiyacımız olan benzini birtakım gizli eller vasıtasile yüzde yirmibeş zam ile tedarik eyledik. Tasarruf bu mudur? Ertesi günü benzin mağazalarını niçin kapadıklarını sorduk, belediye memurları yirmi beş lira ceza yazdıklarından dolayı mecburiyet karşısında kapadıklarını söylediler. Biz zavallı şoförler 385 kuruşa aldığımız benzini 500 kuruşa aldık. Makamı aidinin nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederim.

Feriköyde, Ayazma Caddesinde

63 Numaralı hanede No. 2197

Saip

19 Kanunuevvel 1930

Bazı Sinemaların Uygunsuzluğu

Geçen cuma günü akşamı Şehzadebaşında bir sinemaya gittim. Mevki bilet bedeli verdim; biletimi verecek olan zatın sinema kapısına doğru bakarak ayni zamanda bana da başile geçiniz işareti verdiğini farkettim. Parasını verdiğim için bileti istedim, bu itirazım karşısında bileti kesip verdi. Bu defa da kapıda biletin yarısını bana vermeden almak istediler.

Darülacaze memuru kapıda dururken böyle bir şeye tesadüf edilmiyor. Beyoğlunda da diğer bir sinemada ayni hal göze çarpıyor ve bittabi bu yüzden hazine çok ziyan ediyor. Nazarı dikkati celbederim.

Şehzadebaşı 16 Mart Şehitler Cad.

11 Numarada

Ahmet Adil

25 Kanunuevvel 1930

Halkın Emniyeti Kazanılmak İsteniyorsa:

Halkta hükümete karşı görülen emniyetsizliğin sebeplerini anlamak istiyorlarsa bundan kolay bir şey yoktur. Çünkü bütün memlekette herkes tarafından görülen üç hastalık hüküm sürüyor:

Kanun suistimali,

Para suistimali,

Dayıcılık.

İşte halkta bütün fena fikirlerin doğmasına sebep bunlardır; eğer hükümet halkın emniyetini kazanmak istiyorsa bu hastalıkları tedavi edecek ilacı keşfetmiye çalışmalıdır?

Muallim Sabri

14 Kanunuevvel 1931

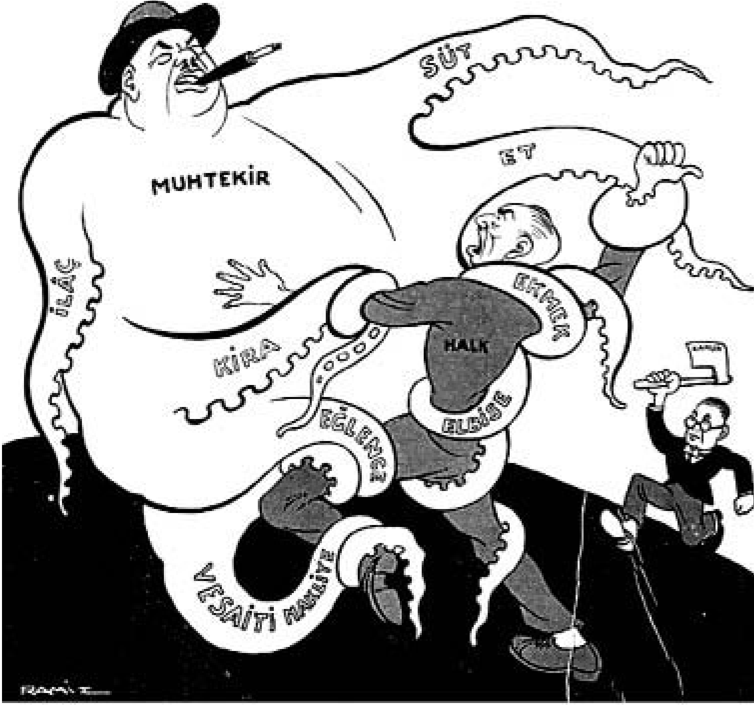
Ziraat Bankası Ağalara Yardım Ediyor!

Çiftçi yardım istiyor, zavallı çiftçiye bankalar ümit ettiğimiz kadar yardım etmiyor. Ziraat bankası köylüye ve çiftçiye ehemmiyetli surette yardım edemiyor. Ziraat bankası ağalara yardım ediyor, bu bankanın yerine çiftçiye hakikaten müfit olacak bir banka yapalım. Yahut, bu bankayı o hale getirelim.

Sandıklı karilerinizden

Arif

Ucuzluk Mart'la birlikte tatbik edilmeğe başlanacak:

Hükûmet (Halka) – Mart’a kadar dişini sık kurtarmaya geliyorum!..

Ramiz Gökçe, Karikatür, 27 Ocak 1938, S. 109

Not: Elinde balta ile koşan kurtarıcının; dönemin İktisat Vekili Celâl Bayar olduğu anlaşılmaktadır.

SON POSTA

Halkın Sesi

Berberlerin Cuma Tatili ve Halk

19 Kanunusani 1931

Tatile İhtiyacımız Var

Azizim biz de insanız; bizim de bir Cuma tatiline ihtiyacımız vardır. Hükümetin ve Büyük Millet Meclisinin bizden bu hakkı esirgemeyeceğine kaniim.

Kamil B.

(Nuriosmaniye Caddesi, 98 numarada berber)

19 Kanunusani 1931

Yanlış Bir Yola Dökülüyorlar

Berberler cuma tatili istemekle yanlış bir yola dökülüyorlar. Berberler cuma tatili yaparlarsa halk cuma günleri traşsız kalacaktır. Cuma günleri traşsız kalanlar jilet makinesi kullanmayı itiyat edeceklerdir. Berberler de bundan mutazarrır olacaklardır.

Faik Efendi

(Kırkçeşme Bulgaristan Muhacirlerinden)

19 Kanunusani 1931

Berberler İnsan Değil mi?

Bütün insanlar haftada bir gün istirahate muhtaçtırlar; berberler insan değil mi ki istirahat etmesinler. Fikrim, berberler için bir Cuma tatili elzemdir.

Yahya B.

(Kadıköy, Yeldeğirmeni Karakol Sokak 71)

19 Kanunusani 1931

Berberler Cuma Günü Tatil Yapmamalıdır

Halk Cuma günü istirahat eder, gezer tozar, gezmeden evvel de traş olur. İşte bunun için berberler Cuma tatilinden istifade etmemelidir.

Şakir Efendi,

Nuriosmaniye 28

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

26 Kanunuevvel 1931

Ecza Farkları Neden?

Ufak sermayeli bir seyyar satıcıyım. Günde en fazla (100) kuruş kazanıyorum. Yedi küçük kardeşim var. Pederim hasta. Geçen gün doktorun verdiği reçeteyi yaptırdım (60) kuruş aldılar. Dün gece Sirkecide diğer bir eczane nöbetçi imiş oraya gittim. (90) kuruş istedi. Bu fiat farkı bize ağır geliyor. Sebebi nedir?

Balıkpazarında seyyar satıcı

Hakkı

SON POSTA: Sıhhiye Müdürlüğüne şikayet ediniz.

10 Mart 1931

Meb'uslardan İstediklerim

Müstakbel Meb'uslar ve bir kari:

Gazetenizde gördüğüm bir fıkra, beni de müstakbel meb 'uslarımız hakkında mütaleamı bildirmiye sevketti. Ben ve benim gibi düşünenler, meb'us olarak öyle adamlar istiyoruz ki bunlar bedava vazife ele geçirmek hevesine düşmesinler, maaş ihtiyacında olmasınlar, meb'us olur olmaz binbir şirketin idare meclislerine sokularak asli vazifelerini unutmasınlar ve milletin kendilerine verebildiği paraya kanaat etsinler.

Bittabi, iş görmek ve hizmet etmek esas vazifedir.

İzzet

Millet Meclisi müzakerelerinden: Resmî otomobiller şahsî işlerde kullanılıyormuş!

Ahçıbaşı— Pırasayı aldık... Şimdi de iki limon alacağız... Çek bakkala şofer efendi!..

Cemal Nadir, Akbaba, 1939, S. 281.

ANADOLU

Kari Mektupları

12 Mart 1931

Arzuhalcıların Tavzihi

Hükümet avlısında arzuhalcılık yapan Cemal ve Tevfik Efendilerin Afyonkarahisarlı İsmail oğlu Yaşar namında bir şahıstan nüfus cüzdanı çıkarmak için otuzbeş lira aldıkları hakkında Müddeiumumiliğe şikayette bulunulduğunu yazmıştık. Dün Cemal ve Tevfik Efendilerden aldığımız bir mektupta hadisenin başka şekilde olduğu zikredilerek filhakika Yaşar'dan otuz lira alındığı, fakat bu paranın yalnız bir nüfus cüzdanı çıkarmak için alınmadığını, ayni zamanda, evlenme işlerinin de takip edildiğini, fakat bilahara Yaşar'ın nişanlısının firar ettiğini bildirmesi üzerine takip ücreti ve yaptıkları masrafı çıkararak mütebaki para için müştekinin eline bir senet verdiklerini ve mes'elenin bundan ibaret olduğunu bildirmektedirler.

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

24 Mart 1931

Ecnebi ve Türk İşçileri

Sizden şu suallerin cevabını bekleriz:

- Bütün dünyanın alicenap olarak tanıdığı Türk, kendini Avrupaya hoş göstermek için daha ne zamana kadar fedakarlık yapacaktır?

- Bütün Avrupa, Fransa dahil olduğu halde kendi tebasının yapabileceği işi başkasına vermiyor. Kendi tebaasının kifayet etmediği işleridir ki başka memleketler efradına yaptırıyor. Geçenlerde bir vatandaşımız Fransada, bir şoför vesikası almak istemiş. Red cevabı almış. Halbuki bizim memlekette yüzlerce ecnebi şoför, binlerce ecnebi garson adeta cirit oynuyorlar. Buna ne dersiniz?

Beşiktaş:

Ahmet Nazım

SON POSTA: Denecek birşey yok. Hakkınız var.

CUMHURİYET

25 Teşrinisani 1932

TATİL GÜNÜNÜN PAZARA NAKLİ LAZIMDIR

Kala kala iş buna mı kaldı demeyiniz. Bütün işlerimizde dünyaya uymak luzum ve zaruretini kabul eylemiş ve pek de iyi etmiş olduğumuz halde şeklen ehemmiyetsiz fakat esasen çok ehemmiyetli bir mes'elenin tashihini geciktirip durmaktayız. Hafta tatilinin bizde Cuma ve Avrupa'da Pazar günleri yapılması Avrupa ile olan işlerimiz bakımından büyük ve bizim için ziyanlı bir eksiklik teşkil etmektedir. Bakınız nasıl; Avrupa'da haftanın Pazar olan tatil günü hakikatte cumartesi öğlesinden başlayarak pazartesi öğlesine kadar devam eder. Hakikatte tatil günü pazardır. Buna veekend diyorlar ki hafta sonu demektir. Hulasa Avrupa'ya cumartesi çekeceğimiz telgrafa pazartesi akşamından evvel cevap bekliyemeyiz. Avrupa'dan bize çekilmiş bir telgrafta ise vaziyetin karışıklığı daha uzun bir zamanı kaplar. Bu telgraflara ancak cumartesi günü cevap verebileceğiz demektir. Halbuki o gün vereceğimiz cevaplar Avrupa da ancak pazartesi öğlesinden sonra ele alınabilecektir. Bu suretle arada kaybolan günler Perşembeden Pazartesiye kadar olmak üzere tam beş olur. Hele, kambiyo ve borsa noktasından mes'ele fevkalade büyük bir ehemmiyeti haizdir. Borsa bizde Cuma tatildir, Avrupa da ise Pazar günü. Borsa aleminde kıyamet kopsa haberimiz olmaz. Ticaret ve maliyecilik itibariyle bazen hatır ve hayale gelmiyecek kadar büyük ziyanlara uğrayabiliriz. Bütün dünya muamelat itibarile bir memleket sayılacak kadar küçüldü. Yani dünya memleketlerinin münasebetleri o kadar arttı, bunun neticesi olarak Türkiye iktisadiyatı dahi Avrupa memleketlerile sıkı surette alakalandı. O halde haftanın tatil gününde Avrupa ile birleşmek lazımdır. Bu mes'eleye 20 seneye yakın bir zamandır ikide bir temas olunur. Biz bugün en basit bir hal şeklini teklif ediyoruz: Bizce tatil gününü sadece pazara nakletmekten başka yapılacak bir şey yoktur. Günler yerli yerinde kalacak iş noktasından bizde de Pazar günü tatil olacaktır, o kadar.

YUNUS NADİ

CUMHURİYET

Karilerimizden Gelen Cevaplar

2 Teşrinisani 1932

Cuma Yerine Pazar

"Yunus Nadi Beyefendinin birinci makalesinde zikretmiş olduğu mühim sebeplerden dolayı cevabım muhtasar olsun diye burada izah etmiyorum – cuma tatilinin pazara tahvili gayet doğru ve hatta elzemdir. Ticaret alemi için buhran sebebile hafta tatilinin muvakkaten olsun kaldırılmasına çalışmak istiyenler için yerinde bir tekliftir.

C.H.F.Beyoğlu dispanseri müdiri doktor

Nazım Hamdi Bey."

Pratik Bir Çaredir

"Hafta tatili mes'elesindeki teşebbüsünüzü hararetle alkışlar sizi tebrik ederim. Bu mes'ele memleketin iktisadiyatını şiddetle alakadar eder. Buna müteallik kanunun muvakkaten mer'iyetten kaldırılması en pratik bir çaredir.

Karilerinizden Zamanos."

Bir Gün İstirahat Olsun da…

"Amele ve müstahdemler haftada bir gün istirahat isterler. Sahipleri de çalışmayı tercih ederler. Benim fikrimce çalışan insanlar için haftada bir gün istirahat olsun da hangi gün olursa olsun.

Yenişehir Dereboyunda

Demirci ustası Hiristo."

3 Teşrinisani 1932

Amele, Memur ve Saire

Hafta Sonu Tatilinden İstifade Etmelidir.

"Mademki bütün medeni memleketlerde hafta tatili günü pazar günüdür, bilhassa ticaret noktai nazarından bizde de pazara çevrilmesi muvafıktır. Ancak hafta tatilinin ilgası doğru değildir, çünkü bu tatil memurların, tüccarların ve alelumum herkesin bir istirahat günüdür. İngiltere'de hafta tatili cumartesi öğleden sonra başlar ve pazartesi gününün öğle vaktine kadar devam eder. Bir çok yerlerde mesai saatleri kısaltılmış, ameleye ve halka iş temin etmek için muhtelif fabrikalar mesailerinde umumun menfaatini muhafaza için şekiller ihdas etmişlerdir. Zaten bir hafta didinen ve ancak bir kuru ekmek parası alabilen bizdeki amele, memur ve saire bu hafta tatilinden istifade etmelidir.

Lütfi Sıtkı."

4 Teşrinisani 1932

Bir Günlük Tatili Neden Çok Görüyorsunuz?

"Ortada buhran olduğuna göre zaten alışveriş gürül gürül işleyip durmuyor. Bu sıkıntı zamanında haftanın bir gününü dansla mansla geçirmekliğimiz hiç olmazsa bir tesellidir. Kanun dursun fikrindeyim.

Sultanhamamı: Jolyet bin Yenist."

8 Teşrinisani 1932

Köylü Çalışırken, Şehirliler Tatil Yapmamalı…

Köylümüz kış, yaz, yağmurda çamurda cuma demez, pazar demez çalışırken, şehirlilerin hafta tatili yapması muvafık değildir. Terakki yolunda önümüzde yürüyen Avrupalılara yetişmek için gece gündüz çalışmamız lazımdır. Buna azmettiğimizi hafta tatilini kaldırmakla herkese anlatmalıyız.

Sıvas Ticaret Odası başkatibi

Muzaffer

CUMHURİYET

Halk Sütunu

27 Teşrinisani 1932

Meslekim İcabı

İstanbul'a sık sık gelir giderim Yolum Kastamonu – İnebolu yoludur. Bu münasebetle İnebolu iskelesinde nazarı dikkatimi celbeden ve halkımızı aleddevam ızrar eden bir vaziyetten bahsedeceğim. Vapurlar İnedboludan İstanbula 150 kuruşa bilet kesiyorlar, fakat İnebolu iskelesinde gemiden karaya çıkmak için sizden istenen kayık parası 80 – 100 kuruştur. Bu da sakin havalarda. Deniz biraz rüzgarlı oldu mu bu ücret itirazsız 200 kuruştur. Motör ve kayıkçılar aralarında bir cemiyet yaparak bu şaşmaz tarifeyi zorla tatbik ediyorlar. Mani olan da çıkmıyor, mesela İnebolu Liman Riyaseti hiç oralı değil. Bu ücret tahammül edilir bir şey midir? Ve halkın adeta cebren zarara sokulmasına niçin mani olunmuyor?

Tüccarlardan Kastamonu'lu Kamil Bey

29 Teşrinisani 1932

Hamalların Şikayeti

Mahmutpaşada Aşır Efendi Hanında çalışan beş hamal, cemiyete ve Belediye iktisat müdiriyetine kaydedilerek aidatlarını vermeye hazır olduklarını bildirdikleri halde kaydolunmadıklarından ve handaki hizmetlerinden menedildiklerinden şikayet etmektedirler. Hamallar ‘biz vergimizi ve icap eden aidatı verdiğimiz halde niçin çalışıp kazanmaktan menediliyoruz.' diye tazallum ediyorlar. İktisat müdiriyetinin nazarı dikkatini celbederiz.

SON POSTA

Halkın Sesi

5 Kanunusani 1933

Balık Konserve Fabrikası

Azizim memleketimizde hala bir konserve fabrikamız yok. Anadolunun en ücra yerlerinde bile Avrupa balık konserveleri yeniyor. Biz de balıklarımızı denize döküyoruz. İstanbulda bir konserve fabrikası yapılmalıdır.

Haşim B.

Çatladıkapı: 32

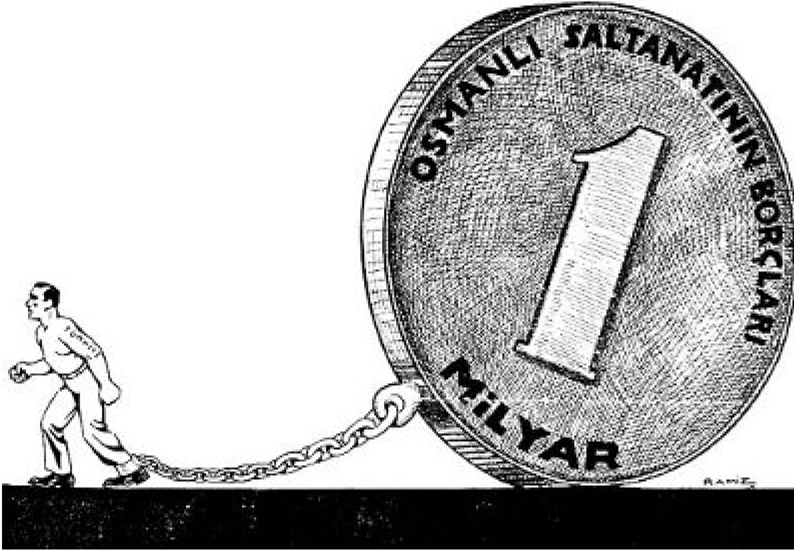
5 Kanunusani 1933

Her şeyi hükümetten beklemek doğru değildir. Beş on balıkçı bir araya gelerek bir konserve fabrikası yaparlarsa hem kedilerine büyük bir servet menbaı hazırlarlar hem de memlekete hizmet etmiş olurlar. Bu suretle de balıklarımız heder olmaktan kurtulur.

Nusret B.

Kumkapı Nişancası: 43

Saltanat devrinin mirası: 1.000.000.000 Lira borç

Türkiye: Bu zinciri kırmadıkça ilerlemeğe imkân yok!

Ramiz Gökçe, Akbaba, 13 Mart 1930, S. 754

SON POSTA

Halkın Sesi

9 Kanunusani 1933

Osmanlı Borçları, İktisadi Buhran ve Pahalılık

Hayat çok ucuzladı. Yedi sekiz sene evveline nisbet edilirse fiatlerde yarı yarıya bir fark var. İngiliz lirası da düştü. O vakit İngiliz lirası yükseldi diye imtiyazlı şirketler boyuna zam yaptılar. Telefon ve vapur ücretlerinin de indirilmesi lazımdır. Kömür ucuz, amele ücretleri azaldı. İngiliz lirası da düştü. O halde eski fiatlerde niçin ısrar edilmelidir.

Halim B.

Ayasofya kıraathanesi sahibi

12 Kanunusani 1933

Osmanlı imparatorluğu göçerken 161.500.000 altın liralık bir borç bırakmıştır. Bu bugünkü kağıt paraya çevrilirse miktarın azameti insanı hayretler içinde bırakır. Bu borçtan 107.500.000 altın lirası bizim hissemize düşmüştü. 928'deki mukavele mucibince biz bu parayı 64 senede verecektik ve her senede (1,5) tan (3) milyona kadar tediyat yapacaktık. Her sene bu kadar altın lira vermek bizim bütçemiz gibi iktisadiyadımızı da sarsardı. Son itilaf çok muvafıktır.

Süleyman Sudi

Sultanselim Kiremit mahallesi 17

12 Kanunusani 1933

Her sene birbuçuk milyon altın lira borç vermek dünyanın şu buhranlı zamanında pek yıkıcı ve ezici bir şeydi. Alacaklılarla yapılan yeni itlaf bu tediye miktarını makul bir hadde indirmiştir. Sultanların sefahatine sarfedilen bu parayı sırf sözün namus olduğuna inandığımız için vereceğiz. Alacaklılar bu parayı elli senede alacaklarına (100) senede tahsil etseler daha iyi olurdu. Biz onlara vereceğimiz para ile iktisadiyatımızı yükseltir ve kazancımızla da borcumuzu seve seve verirdik.

Cemal Bey

Bakırköy Cevizlik mahallesi 34

26 Kanunusani 1933

İktisadi buhrana galebe çalmak ancak ithalatı azaltmakla mümkün olacaktır. İthalatı azaltmak için de yerli mallarımızdan ve yerli sanayimizden istifade etmek lazımdır. Eskiden Kütahyada pek güzel çiniler, tuğla ve kiremitler, vazolar vesaire zinet eşyaları yapılırdı. Padişahların zamanında bu san'at himayesizlik yüzünden ölmüştür. Bazı yeni fabrikalar açılmıştır, bunlar teşvik ve himaye görürlerse bu san'at eski tekamül derecesini çabuk bulur. Sanayi programımızda toprak sanayiine de mühim bir yer verilmelidir.

Fahri, Üçler mahallesi 74

AKŞAM

Kari Mektupları

29 Kanunusani 1933

Düzce Tütünleri

Düzce kazası çok nefis tütün yetiştirir bir memleket olup senevi istihsalatı dört milyon kiloya kadar baliğ olmuştu.

931 senesi mahsulatının çok dun fiatle, hatta yok pahasına satılması yüzünden bu seneki rekolte yedi yüz küsur bin kiloya inmiştir. Maamafih mahsul az olmakla beraber bu seneki Düzce tütünleri şimdiye kadar hiç görülmemiş derecede nefistir.

Buna rağmen gene geçen seneki fiatlerle satış olursa memleketin vaziyeti iktisadiyesi fena halde sarsılacağı gibi 933 senesi rekoltesi de yarım milyon kiloya tenezzül edecektir.

Eğer idarei inhisariyemiz bu seneki tütünlerimizi iyi fiatlerle mübayaa ederse tabiidir ki tüccarlar da idarenin nazımı bulunduğu fiatleri takip etmek mecburiyetinde kalacaklardır. Şu vesile ile hem Düzcenin vaziyeti iktisadiyesi düzelecek ve hem de 33 senesi rekoltesi yükselecektir.

İktisadiyatımızın yükselmesinde muvaffakiyetli hatveler atan iktisat vekilimiz Celal beyefendinin yüksek himmetlerile memleketimiz tütün istihsalatının inkişaf edeceğinden kuvvetle ümitvarız.

Düzce: Çiftçi Memet

CUMHURİYET

Halk Sütunu

1 Mart 1933

Yataklı Vagonlar Şirketinden bir şikayet daha

Karilerimizden Yedikule'de 73 numaralı hanede Aziz Beyden aldığımız mektupta hulasaten deniliyor ki:

"Yataklı Vagonlar Şirketi, bu memlekette yalnız Türk'lüğü tahkir etmekle kalmıyorlar, Fransızca bilmiyen Türk memurlarını da işlerinden çıkarıyorlar. Ben bu şirketin yedi senelik memuru idim, vazifem Haydarpaşa'daki yataklı vagonların çamaşır kısmında idi ve vagonlara çamaşır veriyordum. Amirlerimin hüsnü teveccühünü kazanmıştım. Fakat günün birinde, Fransız müfettişi geldi ve "bu Türk memuru çıkarınız Fransızca bilmiyor" dedi. Fransızca bilmediğim bahane ittihaz edilerek işimden çıkarıldım. Yedi senelik memur olduğum ve bilasebep işimden çıkarıldığım halde bana on para bile tazminat verilmemiştir."

MİLLİYET

Kari Şikayetleri

5 Kanunuevvel 1933

Memurlar Soğukta Nasıl Çalışır?

Beyoğlu Posta ve Telgraf Merkezinin bir memuru yazıyor ; "Beyoğlu Posta ve Telgraf Merkezi bir müteahhide verilmiş yapılmakta idi. İdare para vermediği için ikmal edilemiyor. Biz dünyanın en hakir evlatları Köçeoğlu konağının en alt katındaki bodrumda titreye titreye vazife görmekteyiz. İdaremizi bilmem amma, bir sahibi vicdan merhamet eder, yevmiye ikişer okka kömür lütfeder."

İmza Mahfuz

13 Kanunuevvel 1933

Hilafı Hakikattır

Beyoğlu Postahanesi memurlarından 42 imza ile dün şu mektubu aldık. Aynen dercediyoruz ;

"Biz zirde vaziülimza Beyoğlu posta ve telgraf gişe memurları muhterem gazetenizin 5.12.1933 tarihli nüshasında ‘memurlar soğukta nasıl çalışır?' başlıklı yazıyı hayretle okuduk. Gerçi Galatasaray telgrafhane binası tadilen tamir edilmekte ve tamir işi de biraz uzamış bulunmaktadır. Fakat bizler postane binasında hergün idare tarafından yaktırılan ve yaktırılmakta bulunan mangallarla soğuktan muhafaza edilmekteyiz. Bunu icap ettiren sebepte sobaların tadil ve tamir edilmekte olan binaya kurdurulmuş olmasıdır. Bizler namımıza gazete idarehanelerine gerek tahriren gerekse şifahen müracaat için hiçbir kimseye vekalet vermemiş olduğumuzdan hilafı hakikat olan neşriyatın tashihini ve bu mektubumuzun gazetenizin ayni sütununda neşrini rica etmekteyiz. Hizmetlerimizin kabulünü rica ederiz efendim."

MİLLİYET

Kari Sütunu

18 Kanunuevvel 1933

"Yemek dahil olmak üzere sekiz lira aylıkla hademe, garsonluk gibi vazifeler arıyorum.

Beşiktaş Zevki Hayat Kıraathanesinde

Naim."

VAKIT

Okuyucularımızdan Mektuplar

10 Şubat 1934

Elektrik İstihsaline Uygun Bir Su Var,

Ben Malatya vilayetinin Arapkir kazasına tabi Lülügen köyüne yarım saat mesafede Miran çayı üstünde su ile işler bir un değirmenine malikim. Bu değirmenin üzerinde bulunduğu su ve mevkii elektrik istihsaline pek müsaittir. Fakat bu işi başarmıya benim gücüm yetmediği gibi maalesef köylüler de henüz bir şirket teşkili ile böyle büyük işleri başarmak seviyesine ermiş bulunmuyorlar. Burada kurulacak fabrika un, hizar veya tahta ve tenvirat ve sair münasip kısımlara ayrılabilir. Sonra yarım ve bir saat kadar mesafede bulunan köylerin de kolaylıkla elektrikle tenvir olunması mümkün olabilir. Bu suyun kışın donmak tehlikesi yoktur. Bu itibarla senenin her mevsiminde fabrika faaliyeti muhafaza eder. Malatyadan gönderilecek bir elektrik mütehassısı meseleyi kolaylıkla anlayabilir. Dilerim ki hükümetimiz bu teşebbüsü ile mülkün umranı noktasından çok büyük bir adım atmıştır. Bu yazımın tetkikat yapacağı bildirilen heyetlere faydası dokunursa çok sevineceğim efendim.

Malatya Vilayetinde Cücüyen köyünde

Mehmet oğlu Etem efendi

VAKIT

Okuyucularımıza Cevaplar

10 Şubat 1934

Kibrit Fiyatları Ne Vakıt Ucuzlıyacak?

Doktor İlhan Beye:

Kibrit fiatlarının ucuzlıyacağına dair gazetelerde çıkan haberde yanlışlık yoktur. Kibrit kutularının ayni fiata satılması esnafa ait bir ihtikar neticesi de değildir. Çünkü ucuzlama kararı nisandan itibaren tatbik edilecektir.

Kutuların açık olarak satılması neticesi içlerinden birer miktar alındığı bahsine gelince; bu vaziyet muhtelif zamanlarda çok yerinde şikayetleri mucip olmuş bir meseledir. Alakadarların bazı esnaf tarafından yapılan bu suistimale nihayet vermek için lazım gelen kati tedbirleri almasını sizinle beraber biz de temenni ediyoruz.

ANADOLU

8 Mayıs 1934

Postaneden Şikayet

Tepecik'te mukim kariimiz Agah ve Ziya Efendiden bir mektup aldık. Karimiz hükümet postanesine saat dokuzu iki geçe bir mektup vermiştir.

Memur:

Müsaadenizle kahvem soğumasın!.

Diyerek kendisini 2 – 3 dakika beklettikten sonra mektubu almıştır. Bizim bildiğimiz, saat dokuzda vazife başlar. İki dakikanın da bir ifadesi vardır ve memur, kendi keyfi ve kahvesi için vatandaşı bekletemez. Tekrar etmemesini istiyoruz.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

27 Temmuz 1934

Bereketli Senelerin Ceremesi

Samsuna tabi Sungurpaşa köyü muhtarı Recep imzası ile bir şikayet mektubu aldık. Bu mektupta deniliyor ki:

"Harbi zailde Sinop'ta köyümüzün maliye kuyudat evrakı tamamen yanmıştır. Bunun üzerine tarlalara kıymet takdir edilmiştir. Bu kıymet takdir edilirken mal sahiplerine mallarının kıymeti sorulmuş, onlar da altın ve kağıt farkı gözetmeden bir bedel söylemişlerdir. Malmemurları söylenen kıymeti altın üzerinden hesap ve kaydetmişler ve bu meblağı kağıt esasına göre altı defa büyülterek vergiyi ona göre tahakkuk ettirmişlerdir.

Bereketli senelerde köylü bunun farkında olmamış, fakat mahsul azalınca ve kıymeti düşünce mesele anlaşılmıştır. Bu husustaki yanlışlığın tashihi için Vekalete müracaat ettik. Gelen cevapta, ‘şimdiye kadar bu şekilde vergiye ünsiyet peyda etmişlerdir, gene bu veçhile vergi tarhına devam edilsin' diye cevap gelmiştir. Evrakı yanmıyan köylerin vergileri bizim vergimizle mukayese edilecek olursa aradaki nisbetsizlik derhal meydana çıkar. Bu yanlışlığın tashihi için Vekaletin bir defa daha nazari dikkatini celbetmenizi rica ederiz."

11 Ağustos 1934

Yazıhane Katipleri De Erken Tatil İstiyorlar

Yazıhanelerde çalışanlardan müteaddit imzalarla aldığımız bir mektupta dükkanların erken kapanma saatinin yazıhanelere de teşmil edilmesi ve kendilerinin de geceyarılarına kadar kapalı yerlerde çalışmağa mecbur olduklarından bu vaziyetten kurtarılmaları rica olunmaktadır.

26 Ağustos 1934

Gazete Müvezzilerinin Kıyafeti

Sokaklarda, nakliye vasıtalarının durak yerlerinde gazete satan müvezzilerden aldığımız bir mektupta deniliyor ki ;

"Hep birden polise çağrıldık. Orada bize bir takım öğütler verildi. Bağırıp çağırmayacağız…Kalabalık yerlerde halkın rahatça gelip geçmesine engel olmıyacağız..Bunlar ala. Elbet, hükümetimizin emirlerine itaat edeceğiz. Lakin bizden bir şey daha istiyorlar ki, bir çoğumuzu düşündürüyor. Bize, "yarından tezi yok beyaz gömlek giyecek, kılık kıyafetinizi düzelteceksiniz yoksa size gazete sattırmayız" diyorlar. Bir defa çoğumuz fıkarayız. Satacağımız üç beş gazetenin bırakacağı karla bir lokma ekmeği güç buluyoruz. Kılığımızı bir günde ne ile ve nasıl düzeltelim. Sonra hadi bir gömlek giyelim, lakin bu beyaz olursa önümüz kış, beyaz ceketle köprü üstünde donalım, hem de alemi kendimize güldürelim mi? Biraz mühleti uzatsalar, ayni zamanda başka başka bir renk gösterseler, hepimiz ne yapar ne eder bu emri yerine getiririz."

Cumhuriyet: Biz bu çocukların dediklerini tamamen haklı bulduk. Emniyet Müdürlüğü de onlara hak verip dileklerini kabul etmelidir diyoruz.

27 Ağustos 1934

Rıhtım Şirketinden Şikayet

İstanbul Rıhtım Şirketi memurlarından bir zattan çok haklı şikayet mektubu aldık: Mehmet Reşat Bey 923 senesinde şirkete antrepo memuru olarak girdiğini 11 seneden beri çalıştığı halde şimdi açığa çıkarıldığını, fakat hizmet müddeti esnasında resmi kadroya dahil edilmediğinden bir aylık olsun bir ikramiye verilmediğini söylemiş ve bu vaziyetten şikayet etmiştir.

Cumhuriyet: Şirketin, her ne sebeple mebni olursa olsun 11 senelik bir memurunu, en ufak bir ikramiye bile vermeden işinden çıkarması doğru değildir.

ÜLKÜ

Halkevleri Mecmuası

Sayı On dokuz, Cilt Dört, S. 76

Eylül 1934

Köylünün Çift Hayvanlarının Haczedilmesi

"Meseleyi etraflıca ortaya koyabilmek için şu hadiseyi olduğu gibi yazmağa lüzum gördüm.

Kadınhanı'nın Konya ovasına açılan İttihadiye köyünde köy erkeklerinin yüzde doksanı ailelerini bırakmışlar Ankara'ya, Eskişehir'e, İzmir'e ameleliğe gitmişler. Bir kısmı gönderdiği para ile yol vergisini ödemiş, bir kısmı kuraklık yüzünden açlık tehlikesine düşen çocuklarının birkaç aylık yiyintisini aldırabilmiş.

Köyde icra memuru da var, zaten bu mevsimde haftada bir icra memuru görmiyen köy yok! Bu seferki geliş köylüyü can damarından vurmuştu. Bir köylü 930 senesinde ‘170' liraya bir çift öküz almış, ‘931' de borcun yarısını ödemiş, ‘932' de kalanın üçte ikisini vermiş, üç senelik icra masrafı olarak ‘25' lira daha yükletilmiş, şimdi ‘50' lira isteniyor.

Borçlu Ankara'da, karısı ve birkaç çocuğu ekmek parası bekliyorlar. İcra memuru, "borç öküz bedelinden doğmuştur" diye ellerindeki bir çift öküzü de haczetti. Köy kadını ağlıyordu…Bu sene mevzii kuraklık yüzünden açlık tehlikesiyle çarpışırken, gelecek senenin ekmeğini emeğinden beklediği öküzleri de ellerinden gidiyordu. Bir çift öküz için bugüne kadar (140) liradan fazla para verdiği halde el'an borçtan kurtulmamış, öküzleri de elinden alınmıştır. Diğer taraftan icra dairesi tarafından hacz edilen öküzlerin çifti (20) liraya satılıyordu. Bunlar da (20) liraya satılacak, köylü 30 lira daha borçlu kalacak!..Gelecek senelerdeki icra takip masrafları da yüklenecek, bu borç belki de varislere devredilecek.

Bu haldeki köylümüz çift hayvanlarının haczi karşısında sükuttan başka bir şey yapamıyor. Her devirden fazla cumhuriyet devrinde düşünüldüğüne inandığım köylümüzün çift hayvanlarının hiçbir güna haczine kanuni cevaz olmamasını ummak ve istemek köylünün menfaatini yurdun umumi menfaati sayan her Türk için bir hakikattir.

Yalçın

Halk Evleri Mecmuası

Sayı Yirmi, Cilt Dört, S 107

Birinci Teşrin 1934

Köy Anketi

"Giresun'a 4 saat uzaklıkta bulunan kendi köyüm Paya'da günden güne mısır istihsali azalmaktadır. Bunun yegane sebebi domuzlardır. On yıl önce beliren domuzlar bugün memleketin her bucağını sarmışlardır. Köylüler Ağustos ve Eylül ayları içinde ancak evlerinin önündeki tarlaları kurtarabilirler. Gündüzün yorgunluğunu gece giderecek olan köylü sabaha kadar tarlasında uykusuz kalır. Fındık yetişmiyen yüksek köylerin hali acınacak bir şekildedir. Buralarda domuz daha çok olduğu için köylünün mahsulü birkaç saat içinde harap edilir. İki yıldanberi yüksek köylüler nispeten daha emin olan alçak köylere göç etmeğe başladılar. Domuz afeti yalnız mısır için değildir, onlar fındıklara daha çok musallat olurlar, çok geniş olan fındık bahçelerini beklemek imkansızdır. Fındık olurken domuzlar ilk önce küçük ocaklı bahçelere zarar verirler. Daha sonra büyük ocakların fındıkları yere düşerken onları yemeğe başlarlar. Bu yüzden fındık istihsali de yıldan yıla azalmaktadır. Gerek Giresun mıntıkasında, gerek Türkiye'nin başka yerlerinde, domuz bulundukça köylülerimizin yaşaması gittikçe güçleşecektir

Kemal Turan

SON POSTA

Halkın Sesi

22 İkinci Teşrin 1934

İş Kanunu Projesi ve Halkın Düşünceleri:

Tetkik edilmekte olan iş kanununun işçinin sigortaya ait kısmının tekrar gözden geçirilmek luzumu duyulmuştur

Bizim bir iş kanunumuz yoktur. Şimdi Mecliste bir İş Kanunu projesi vardır. Amelenin sigortası için yeni bir proje teklif edildiğinden kanunun bu toplantıda çıkması ihtimali yoktur. Öyle anlaşılıyor ki bu kanunu çıkarmak şerefi yeni toplanacak Meclisin olacaktır. Avrupa'da işçiyi sigorta eden milletler vardır. Biraz tadilatla biz de bunlardan iktibaslar yapabiliriz. Garpta halledilmiş meseleleri yeni bir iş gibi alarak uzun müddet üzerinde durmak ve işlemek doğru değildir. Bazı fabrikalarda henüz çalışma çağına gelmeyen birçok zavallı genç kızlar ve erkek çocuklar günde on iki, on altı saat çalışmıya mecbur tutuluyorlar. Sermayedarlar, işsizlikten istifade ederek işçiye çok az para veriyor, onların sıhhatleri istismar ediliyor. Yeni kanun bunlara mani olacaktır.

Adil

Eminönü Balıkpazarı 38

Biz Garp medeniyetini yeni aldık. Bu medeniyeti garpta yükselten ve büyüten amil disiplin ve programdır. Ne kadar kudret ve kuvvet sarfedilirse edilsin programsız çalışmalar muvaffak olamaz ve iyi netice veremez. Biz işçisi çok olan bir milletiz. Fakat işçilerimizin çalışma tarzları, sıhhatleri ve patronlarla karşılıklı hakları, bir kaza halindeki vaziyetleri henüz tesbit edilmemiştir. Mecliste yakında müzakere edileceğini duyduğumuz yeni iş kanunu işte bütün bunları halledecektir. Bu kanun işçiler kadar patronları da memnun edecektir. Bir an evvel çıkmasını bekliyoruz.

Mehmet

Galata Mumhane Caddesi 132:

Trikotaj fabrikalarında gece saat dokuza kadar genç kızları çalıştırıyorlar. Henüz kemikleri teşekkül halinde olan bu yavruların ağır makinelerde çalıştırılması onların sıhhatlerini bozar. Bunların aldıkları yevmiye de 40 – 50 kuruşu geçmez.

Bunların mesai saatlerini ve yevmiyelerini intizam altına koymak için bir kanun müeyyidesine ihtiyaç vardır. Geçenlerde 17 yaşında bir işçi çalıştığı fabrikada elektriğe tutularak kömür kesildi ve öldü. Ailesine verilen tazminat 200 lirayı geçmez. 200 lira ile delikanlı bir çocuk yetiştirilmez. Eğer bir İş Kanunu ve işçi sigorta usulü olsaydı hiç olmazsa bu zavallının malul annesi tatmin edilmiş olurdu.

Ramazan

Samatya Manastır Sokağı 7

TAN

Okuyucu Şikayetleri

5 Mayıs 1935

Gündeliği Kısan Fabrika:

Mersin'den Zihni imzalı bir mektupta deniliyor ki:

"Biz işçiyiz. Çalıştığımız fabrika, amelesini sekiz saatten fazla çalıştırmak, bunu yapmazsa üç kişinin işini iki kişiye vermek gibi buna benzer kararlarla bizleri eziyor. Evvelce 65 kuruş gündelik verirdi şimdi bunu 56 kuruşa indirdi. Zaten kıt kanaat geçiniyorduk, şimdi büsbütün sıkıntı içindeyiz. İtiraza hakkımız yoktur. Çünkü bize ‘beğenmiyorsanız, başka yerde çalışınız' derler. İş darlığında kolayca iş bulamadığımızı bilirler. Fabrikayı yüksek maaşlı iki ecnebi kullanıyor. Halbuki bunların ihtisasını onlardan daha iyi görecek çok Türkler var. Eğer onların kanaatince böyle ihtisas sahibi Türk yoksa, bu ecnebilerin yanında çalışacak Türk muavinler koymak lazım değil midir? Üstelik te izzeti nefsimizi kıracak ağır lakırdılar söylüyorlar. Biz Türk işçisiyiz. Öz vatanımızda temiz çalışmak ve temiz yaşamak istiyoruz.."

14 Mayıs 1935

Kapıcı Saltanatı

Bir Lastik fabrikasında çalışan işçilerden kadınlı erkekli dokuz kişi diyorlar ki:

"Biz fabrikada üç senedir çalışıyoruz. Her sene gündeliğimizin artmasını beklerken, onlar blakis her sene gündeliğimizi kesiyorlar. Sonra fabrikamızda acayip bir usul vardır. Yüznumaraya çıkmak için mutlaka marka beklemek lazımdır. Markayı da sanki dağlara hükmediyormuş gibi saltanatından yanından geçilmeyen kapıcı veriyor. Eğer gönlü olmazsa marka yok diye bizi bırakmıyor.

Geçen gün çivilerde asılı olan ceketlerimizi hiç sebep yokken kapıcı pis bir odaya attı. Müdüre şikayet ettik. ‘Kapıcıdır istediğini yapar' dedi. Gündeliğimizin kesildiğine müteessir değiliz fakat kapıcının keyfini beklemek kasıklarımızı çatlatıyor. Kendimizi esarette zannediyoruz. İşçinin hevesini kıran bu hiç lüzumsuz saltanata nihayet verilemez mi?..."

CUMHURİYET

Halk Sütunu

10 Haziran 1935

Küçük San'atlar Kanunundan Şikayet Eden Esnaf

Sıvacı ve boyacı esnafı namına dün matbaamıza on kişilik bir heyet gelerek bize bazı şikayetlerde bulundular. Bunlar diyorlar ki:

"Küçük San'atlar Kanunu mucibince ecnebi tabiyetinde bulunan işçilere verilen mühlet bittiği halde bunlar hala işlerinde çalışmaktadırlar. Biz, Türk işçileri işsiz güçsüz oturuyor ve bunların gitmelerini bekliyoruz. Bu hususta alakadar makamların nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederiz."

12 Haziran 1935

Çeşmebaşı Memuru

Şişhane Karakolu Hamidiye Çeşmesi su memuru Ahmed imzası ile aldığımız mektubda deniliyor ki:

"Bayramlarda bile tatil yapmadan, hergün sabahın altısından akşamın yedisine kadar çeşmenin başında nöbet beklemekteyiz. Eskiden sıra ile izinli kalırdık. Belediyemizin bizleri de yeni tatil kanunundan istifade ettirmesini bütün arkadaşlarım namına temenni ederim."

26 Haziran 1935

İnhisar İdaresi İkramiyeyi Kimlere Verdi

"Gazeteler verilecek ikramiyenin maaşı yüz liraya kadar ve idareye iyi randıman veren memurlara dağıtılacağını yazmıştı. Halbuki iş böyle olmadı. İkramiyeler maaşı hem yüz liradan yüksek olanlara, hem de bununla beraber zamlı maaş görenlere verilmiştir. Bu dünyada görülmemiş bir adalet formülüdür. Rica ederim bu meseleyi gazetenizde yazınız. Bunu

idarenin hem büyükleri görsün, hem de ilk havadisin neşrinden beri kapılarımızı aşındıran alacaklılarımız okusun."

İnhisarlar küçük memurlarından

Lütfi Tınaz

28 Haziran 1935

Bu gidişle Karasığırlar Ortadan Kalkacak

Tekirdağ Ortacami mahallesinde oturan inek sahiplerinden M. Emin imzası ile aldığımız bir mektubda deniliyor ki:

"Burada üçyüze yakın karasığır vardır. Fakat bir tek boğaları yoktur. Boğa bulup sürüye katmak isteyince memurlar bunları vuruyor. Vilayet merkezinin çok yakınında hükümetin inanlı harası var, burada boğa dolu. Oradan da istifade edilmiyor. Bu gidişle bir kaç sene sonra Tekirdağında karasığır tamamen ortadan kalkacak. Tekirdağlıların bu husustaki derdinin aid olduğu makamın kulağına vardırılmasını buna mevsimi geçmeden bir çare bulunmak üzere, tedbir alınmasını rica ederim."

TAN

Okuyucu Mektupları

3.2.1936

Şakirtlerin hakları kayboluyor.

"Üç seneden beri Eskişehir demiryolu fabrikasına şakirt olarak girdim. Şakirt nizamnamesine göre, her sene zam verilmesi lazımdır. Bu üç sene zarfında 18 lira gibi cüz'i bir maaş almaktayız. Halbuki hali hazırda maaşımızın 25 lira olması lazımdır. Sonra bu haziranda da 35 lira verilmesi icap eder. Yeni çıkan barem kanununa göre 4 üncü sınıf şakirtlerin maaşı 45 lira olarak kabul edildi. Haziranda da hali hazır kanuna göre ve ikinci sınıf şakirt olduğumuz için bize ikinci sınıf maaş verecekler. Önümüzdeki martta 4 üncü sınıf şakirt oluyoruz. Bizim iki senelik hakkımız kayboluyor. Bizden bir sene sonra giren şakirtler zam alarak bizimle beraber para alıyorlar. Bunun için terfiden de kaybetmiş bulunuyoruz. Demiryolları umum müdürlüğünün dikkatini celbetmenizi dileriz."

Eskişehir D.D.yolları fabrikasında bir şakirt

SON POSTA

Okuyucu Mektupları

21 Şubat 1936

Köprüsüzlükten Zarar Görenler

Gaziantepten şoför Hacı Ali ve Hacı İsmail imzalarile şu mektubu aldık:

Biz iki kardeşiz, bir otomobil ile ikimiz çalışırız. Son zamanlarda karşılaştığımız müşküller, bizi perişan etti. Derdimiz şudur:

Gaziantep ile Maraş arasında Aksu üzerinde bir köprü vardı. Bu köprüden sular kuruduğu için yazın istifade edilmezdi. Fakat kışın çok işe yarardı. Sular geçit vermediği için yolcular bu köprüden geçerlerdi. İki sene evvel bu köprü yıkıldı. Yerine hala yeni bir köprü yapılmadı. Geçenlerde otomobilimizle bir dereden geçmek istedik, araba kuma saplandı. Tam dört gün çıkaramadık. Bu yüzden 75 lira sarfettik. Nihayet arkadaşların yardımile dört gün sonra otomobili kurtarabildik. Fakat makinemiz berbat olmuştu. Köprüsüzlük yüzünden bizim gibi zarara uğrayan daha bir çok adamlar vardır.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

15 Haziran 1936

On Bir Çocuklu Bir Babanın Dileği:

Zara kazasının Kaplan köyünden 318 tevellüdlü Ahmet Turhan Oğlu Mustafa matbaamıza gelerek, bize dedi ki:

"Halen Ortaköyde Ali Vafi inşaatında çalışıyorum. Fakat aldığım para ile beşi kız olan onbir çocuğumla karımı geçindiremiyorum. Türkiye'de hayır sahipleri çoktur. Bunların başında devletimiz gelir. Bana tarla ve öküz verilirse ben buradan ailemi daha mes'ud bir şekilde geçindirebileceğim gibi yavaş yavaş parasını da öderim. Yapılacak bu iyiliğe bir de evlatlarımı mektebe yazdırıp okuturlarsa kendilerine kul köle olurum."

TAN

Okuyucu Mektupları

15.1.1937

Hazır İlaçlara Karşı Tedbir Almalı

Adapazarında Dr. Kamil'in arkadaşımız "Felek"in hazır ilaçlar hakkındaki yazısı münasebetile bize gönderdiği mektupta diyor ki:

"Meslekteki 35 senelik tecrübeme istinaden bu hususta birkaç söz söylemek isterim: Hazır ilaçlar yüzünden doktorların ve yüzlerce eczacı arkadaşlarımızın fenni malumatımız günden güne zevale mahkum oluyor. Zira hastalarım, gazetelerin ilan sahifesinde okudukları falan ilacın yüzlerce derde deva olduğuna inanıyor ve ismini tütün paketlerinin arkasına yazıyorlar. Ertesi günü de o ilaçtan alıveriyorlar. O ilaçlardan şifa bulacaklarını ümit ederek doktora gitmiyorlar. Halbuki çok defa bu hastalık bronşit yapıyor, arkasından zatürreye çeviriyor ve hasta o ilacın kurbanı oluyor.

Biz doktorlar bile zamana ve modaya uymak mecburiyetinde kaldık. Hastalarımıza pahalı ve etiketleri yaldızlı ilaçlar yazmasak, eski kafalılık ile itham ediliyoruz. Hazır ilaçlara gösterilen rağbet yüzünden, mektepte senelerce dirsek çürüterek öğrendiğimiz tıp derslerini, hatta esas ilaçların isimlerini unutuyoruz. Yine bu yüzden yüzlerce eczacı kan ağlıyor. Kavanozlardaki "edviyai basite" sürülemediği için bozulup atılıyor. Bundan başka eczacılar san'ati unutuyorlar. Anket açarsanız sabahtan akşama kadar terazi kullanmıyan eczacılarımızın adedini anlarsınız. İhitiyacı olanlar sermayesi 100 kuruş olan bir müstahzarı 300 kuruşa alıyorlar. Eczaneler, bu ilaçların bıraktıkları yüzde on karla masraflarını kapatamıyorlar. Bugün herhangi bir hazır ilacı elinize alsanız, bunu reçete ile İstanbulun en lüks eczanesinde, hazır olarak satıldığı fiyatın yarıdan aşağısına yaptırabilirsiniz.

Her şehrin belediyesi ekmek kilosuna on para zam için, meclisinde saatlerce münakaşada bulunur. İlaç, et ekmek gibi mübrem ihtiyaçlardan değil midir?

Milyonlarca vatandaşın keselerini ziyana ve sıhhatlerini tehlikeye sokan, doktorluğu ve eczacılığı iflasa sürükleyen bu işin önüne bir an evvel geçmek lazımdır."

CUMHURİYET

Halk Sütunu

15 İkincikanun 1937

Çöpçülerin Bir Dileği

Kadıköy nezafet amelelerinin birinden aldığımız mektupta:

"Biz çöpçüler, onbeş lira maaşlıyız fakat elimize onüç lira geçer. Bu para ile ev bark geçindirmeye çalışırken son defaki maaştan bir de elbise parası kesmeye başladılar. Bu kış kıyamette yırtık ayakkabı ve elbise ile kifafınefs ediyoruz. Alakadarların merhamet nazarlarını üstümüze celbederek bizi bu perişan halimizden kurtarmağa vesile olmanızı yalvarırız."

20 İkincikanun 1937

Ereğli Liman İşçilerinin Şikayeti

Ereğli liman işçilerinden adresi bizde saklı bir karimizden aldığımız mektupta deniliyor ki:

"Bütün Türkiyede olduğu gibi havzamızda da amele 8 saat çalışırken bizler şimdiye kadar 12 saat çalıştık. Bu fazla çalışmamıza mukabil fazla ücret isteyenlere bir daha iş verilmedi. Bununla beraber hakkımızın günün birinde müdafa edileceğine ve hükümetin işe müdahale ederek birikmiş paralarımızın verilmesine tavassut edeceğine emindik.

Şimdi şirket hükümete devrediliyor. Bu işleri görüşenleri ikaz etmenizi rica ederiz. Pazarlıkta bizim fazla çalıştırılmamıza mukabil verilmeyen haklarımız da dikkate alınsın.

TAN

Okuyucu Mektupları

1.2.1937

Kooperatif Markası Para Değil ki...

Defterdar Dikimevinde Hamal Mehmet imzasile yazılıyor:

" – Beş çocuk babasıyım. Hamallıkla yuva geçindiriyorum. Çocuklarımdan ikisi Defterdar mensucat fabrikasında çalışıyor. Bütün işçilerin olduğu gibi çocuklarımın da fabrikanın kooperatifinde en az beş lira depozitleri vardır. Fabrikada alınan ücretlerden bir miktar kooperatif bakkaliyesinden erzak ve saire almak için kesilir, bu paranın yerine marka verilir. Marka ile bakkaliyeden istediğinizi alabilirsiniz. Amma orada çalışan memurun hiç yoktan müşkülat göstermesi canınızı sıkar. İhtiyacınızı vaktinde temin edemezsiniz. Günlük gıdayı zamanında kooperatiften temin edemezseniz markalar elinizde kalır. Bakkal da marka ile erzak vermez. Bu markalar paraya çevrilmelidir ki dışarıdan günlük gıdamızı alabilelim. "

KADINLARA DAİR

Kadın ve erkek ilişkilerinde okurların, henüz çok yeni bir dönüşüm niteliğindeki Cumhuriyet değerlerini hızla özümseme çabası içinde oldukları gözlenmektedir. 1930'lu yıllarda Cumhuriyet'in değerleri nelerdir? Eleştirmek isteyenler kolaylıkla "Bu nasıl bir cumhuriyet?" diyebiliyorlar. Gerçekten ülkede tek parti egemenliği vardı. Cumhurbaşkanı tartışılmaz bir konumda bulunuyordu. Yakın gelecekte siyasal iktidarın halkın katımıyla gerçekleşecek özgür bir seçim sonucunda oluşması da beklenmiyordu. Bütün bunların geleneksel cumhuriyet tanımı ile örtüşmediği çok açık. Ne var ki, Kurtuluş Savaşı sonrasında oluşan siyasal iktidar Batılı bir yaşam biçimini seçmişti. İslam hukuku toplumu yöneten kurallar olmaktan çıkartılmış, kamu düzeninin yürütülmesi Cumhuriyet yasalarına bırakılmıştı. Böyle bir yönelişin başarısı, kadın erkek eşitliği ile sağlanabilirdi. Türk Medeni Kanunu ile gerçekleştirilen değişimler, kadın erkek eşitliği alanında gerçek bir devrimdi. Okurlar, geçmişe dönük eleştirileriyle, geleceğe yönelik önerileriyle, bu değişimin güçlüklerini üstlenmeye istekli görünüyorlardı.

Yasalar değişse de, erkek egemen bir toplumun yüzyıllar öncesinden gelen alışkanlıklarından bir solukta vazgeçmesi beklenemezdi. Haremlik selamlık kalksın, kadın-erkek birlikte vapura, tramvaya binip sinemaya gidebilsinler diyenler olduğu kadar, eşlerinin maçlara düşkünlüğünden, piyano çalmasından yakınan kocalar da bulunabiliyordu. Evlendiği halde Konya umumhanesinden kurtulamayan Meryem Behiye'nin, Kadırga Öğrenci Yurdu karşısındaki bir odada kocasından ayrı yaşadığı için olur olmaz zamanlarda karakola çağrılan Nuriye'nin yakınmaları gerçekten bağışlanamaz olaylardı. Kadınlara ilişkin okur mektuplarına gazetelerin verdikleri yanıtlarda da erkeklerin etkinliği kolaylıkla görülebiliyordu. Ancak tüm yazılanlarda, başka konulardaki tartışmalarda bulunmayan bir incelik ve özen göze çarpıyordu. Karşı düşüncede de olsalar, yazarlar, kadınları kırmak ve üzmek istemiyorlarlardı.

Kadınların seçme ve seçilme hakkını elde etmeleri de, Cumhuriyet'in sağladığı kazanımlar arasında bulunmaktadır. 20 Mart 1930'da, Belediye seçimlerinde kadınların seçme ve seçilme hakkı, 1933 yılında Köy Kanunu ile muhtar seçme ve köy kuruluna seçilme hakkı düzenlendi. Asıl büyük değişim ise, 5 Aralık 1934'te yapılan Anayasa değişikliği ile, kadınlara

milletvekili seçilme olanağının sağlanmasıdır. Bu değişimin ardından, 8 Şubat 1935 günü yapılan iki dereceli TBMM seçimlerinde ilk kez 17 kadın milletvekili seçildi. Okurlar, bu gelişmeyi de övünçle karşıladılar.

Hiç kuşku yok ki, Cumhuriyet'i kuranlar, kadın erkek eşitliği alanında en doğru kararları vermişlerdi. Zaman zaman karşılaşılan ve çağdaş değerlerle bağdaşmayan gelişmeler kimseyi yanıltmamalıdır. Yüzyıllar öncesinden gelen alışkanlıklardan kurtulmak elbette kolay değildir. Ancak insanların yarısı erkekse, öbür yarısı da kadındır. Bu kadar yalın bir gerçeği özümsemekte güçlük çekenler varsa, sorun kendilerindedir.

VAKIT

Kari Mektupları

17 Mayıs 1929

Beylerbeyi İskelesindeki Tahta Perde

"Şirketi Hayriyenin nazarı dikkatine ;

Senelerdenberi esaslı bir tamir görmeyen Beylerbeyi iskelesini Şirketi Hayriye bu defa hakkile tamir ile asri bir iskele haline ifrağına karar vermiş!...

Bu kararını mevkii tatbika koymuş ve bir hafta evvel de neticelendirmişti. Asri kelimesinden; iskelenin muntazam methali, muntazam salonu, kabine dö tuvaleti ve saireyi muhtevi olduğu anlaşılmasın.

Beş metro arzında onbeş metro tulünde sathı çimentolu düz bir odadan ibarettir. İşte bu odanın taksimata uğramaması, yani haremi, selamlığı olmaması, bütün yeni iskelelerde olduğu gibi, asriliği gösteriyordu. Geçen gün bu odanın ortasında bir metro uzunluğunda, iki metro genişliğinde bir bölme gözümüze çarptı. Bidayette Şirketin ilan tahtası zannettiğimiz bu bölme bilahare anladık ki, hanımlar mahallini tefrik için imiş!..

Dün de gördük ki kemali itina ile boyanıyor. Vapurlarda, tramvaylarda hatta camilerde bile hanımlar mahallinin tefrikine mahsus bölmeler, perdeler, kaldırıldığı halde bizim Beylerbeyi iskelesinin bir tarafına konulan ve çok çirkin bir manzara arzeden bu bölmenin sakaletini acaba şirket mühendisleri veya erkanı sairesi görmüyorlar mı? Şayet tefrik te, havsalamızın kabul etmiyeceği bir faydayı temin ediyor mu? Arzettiğimiz gibi pek çirkin bir manzara gösteren bu tahta perdenin, yerli halkın, müsafirlerin ve ecnebilerin üzerinde yaptığı ve yapacağı tesir pek fenadır.

Esasen dar olan mevkiin en mühim kısmını işgal eden bu gülünç arızanın bir an evvel kaldırılmasının Şirketi Hayriyeden, yolcuların selameti ve istirahati namına rica ederim.

Karilerinizden Fuat"

VAKIT

Gelişigüzel

8 Temmuz 1929

Kadınların İşlediği Cinayetler Şişiriliyor!

Bir kadın okuyucumdan şöyle bir mektup aldım:

"Gönderilen gazeteleri muntazaman takip ediyorum. Hergün çeşit çeşit serlevhalar altında bin bir türlü haberler gözümden geçer. Bir iki satırla yazılmış çok zabıta haberleri vardır ki bir cinayetten, bir ölümden bahseder. Erkekler tarafından işlenen bu namütenahi cinayetler şişirilmez, tafsil edilmezde günün birinde bir ‘Aliye' hanım, bir tabanca atıverir; haftalarca dilinizden düşmez. Sebebi nedir?"

CUMHURİYET

Halk Sütunu

1 Kanunusani 1930

Dikiz Aynaları Neden Kaldırıldı?

Bir Şöför Diyor ki:

Şehremaneti, otomobillerdeki dikiz aynaları güya kazaya sebep oluyormuş diye bunların kaldırılması hakkında emir verdi. Aynalar kazaya sebep olmak şöyle dursun, bilakis arka tarafı görmeye hizmet ettiğinden faidelidir. Dünyanın hiçbir tarafında yasak olmayan bu aynalar eğer zararlı olsaydı, ne fabrikalar yapar, ne de kullanılmalarına müsaade verilirdi. Demek oluyor ki, Avrupalılar bizim belediyeler kadar iyi düşünemiyorlarmış. Aynaların kaldırılmasının yegane sebebi şudur; Bir gün Şehremanetine mensup biri, bir kadınla otomobile binmiş ve bazı münasebetsiz hareketleri şöförün bu dikiz aynasında görerek mani olması üzerine ilgası cihetine gidilmiştir. İşte mesele bundan ibarettir.

A.F.

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

8 Kanunusani 1930

Dilenciler ve Seyyar Satıcılar

Yeni postane önünde, sabah namazından yatsıya kadar birçok çingene kadın ve kızları dilenmekte ve gelen giden ecnebilerle kadınlara fazla musallat olmaktadır. Belediye memurları ötede beride ekmek parasını çıkarmıya uğraşan biçareleri kovalıyacağına bunları buradan kaldırsalar daha iyi olmaz mı?

Şehzadebaşı Muhtarpaşa Sokak No.7 de

Burhan

CUMHURİYET

Halk Sütunu

12 Mart 1930

Konya Vilayetinin Nazarı Dikkatine

Ben bir ihtiyat Zabıti zevcesiyim. Zevcim iki sene evvel vefat etti. Bir buçuk sene mukaddem bir düşmanlık neticesi umumhaneye düştüm. Bu menhus mahalden kurtulmak için çok uğraştım. Muvaffak olamadım. Bir buçuk ay mukaddem kendime bir zevç bularak teehhül ettim. Konya Belediyesi'nde kanun mucibince 23.1.1930 da aktim icra edildi. Bir komiser muavininin iğbirarı yüzünden umumhaneden tahliye edilmiyorum. Gayri kanuni bir takım tahkikatlar neticesi umumhane köşesinde kaldım. Dahiliye, Adliye Vekaletlerine müracaatlarda bulundum, hala bir semere hasıl olmadı. Sabık zevcimden 4 yaşında bir de kız çocuğum vardır. Daha ne kadar umumhane köşelerinde kalacağım. Namuslu hayata dönmek isteyenlere niçin yardım edilmiyor.

Konya Umumhanesinde

Meryem Behiye

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

23 Kanunuevvel 1930

Boşanma Kanunu Asra Uygun Değildir

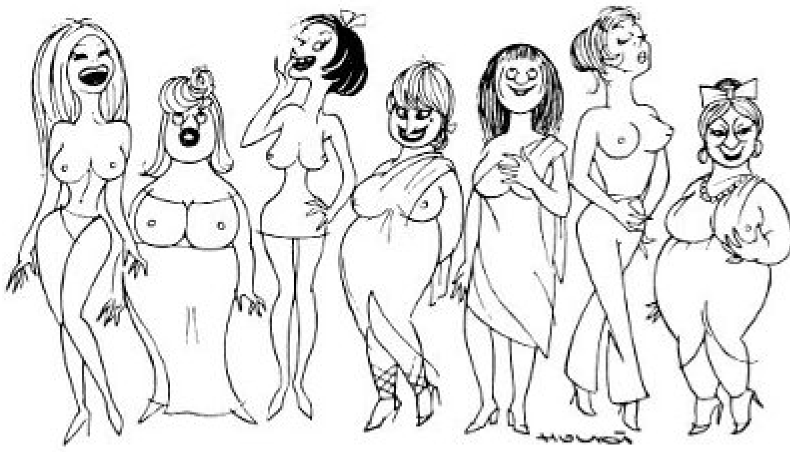
Gazi Hz.ni görseydim, boşanma kanununun tadilini istirham ederdim.

Bu kanun zamana, asra uygun değildir, "rutin" bir muhitin mahsülüdür.

Evliliğin bir piyango olduğunu kimse inkar edemez, Binaenaleyh kimseye, kimsenin ömrünün sonuna kadar cehennem hayatı yaşatmak hakkı verilmemiştir. Yeni memleketlerde olduğu gibi boşanma kanununda (Maddi Tazminat) ve (Asrın Mantığı) hakim olmalıdır.

Kadıköy Moda

H.H.

Güzellik yarışması finalistleri

Hulki Onaran

SON POSTA

Hanımteyze

23 Kanunusani 1931

Erkek Güzeli Seçilmelidir

Neden bütün dünya, kadınların güzelliğini istismar ediyor da, bu müsabakaları erkeklere teşmil etmiyor. Biz kadınlar da güzel erkeklerin seçilmesini istemekte haklı değil miyiz? Şimdiye kadar bizim sesimizi, güzelliğimizi ve bacağımızı görmek ve işitmek istiyen erkeklerin de sesini işitmek ve güzelliğini görmek isteriz.

Leyla Şükran

CEVAP:

Bu talep şu noktadan yanlıştır. Güzellik müsabakalarının kadınlar arasında yapılmasının hikmeti şudur:

Kadınlar geri kalmışlardır. Onların güzellikleri en büyük meziyetleridir. Güzel kadın herkesin görmek istediği bir şeydir. İnsanların bu tecessüsünden istifade edilmek istenmektedir. Kadın bu güzelliğini bir intifa vasıtası yapmıştır. Bu müsabakalara iştirake şitap eder. Halbuki erkek, güzelliğini bir ticaret vasıtası yapmamıştır ve yapmıya tenezzül etmez. Onun için güzellik müsabakasını erkekler arasında yapmak hem mümkün değildir, hem de manasızdır.

Hanım Teyze

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

18 Şubat 1931

İkide Bir Karakolda Çağırılıyorum

Şöyle bir mektup aldık:

"Ben Kadırgada, Talebe Yurdu karşısındaki 27 numaralı evin bir odasında oturuyorum. Zevcimden bir seneden beri ayrıyım. Mıntıkamın polis idaresinden beni ikide bir karakola çağırıyorlar.

Ben, nikah kağıdımı her sual karşısında göstermeye mecbur değilim kanaatindeyim. O halde bu tarzı hareketin manası nedir?"

Nuriye

31 Mart 1931

Açık Resimlere Dair

Sirkecide Ankara Caddesinde, Beyazıt ve Şehzadebaşında kırtasiyeci dükkanlarında çok açık saçık resimler görünmektedir. Hatta bu resimler Piliç, Çapkın Kız gibi gazeteleri gölgede bırakacak derecede açıktır. Bu çirkinliğin önüne geçilemez mi?

Adile

MİLLİYET

Kari Mektupları

28 Temmuz 1931

Kadın Erkek Birlikte Sinemaya Gidemiyorlar

"Salihli'de bir çok kadınlar hala peçe ile çarşafı atmamışlardır. Esasen buradaki ahali öteden beriden gelmiş oldukları cihetle yerli ahali pek azdır. Sinemaya kadın erkek bir arada gitmezler, kadınlar için ayrıca bir gün tahsis olunmaktadır.!!

Ayrıca Salihli'de Fahişeler muayeneye gelmediklerinden dolayı gizli Fuhşiyat yüzünden memleketin gençleri zehirlenmektedir! Bu menhus mesele her tarafta halkı endişeye düşürmüş olduğundan bir çaresine bakılsa fena olmaz!"

R.K.

SON POSTA

Halkın Sesi

10 Kanunusani 1933

Türk Kadınlarının Cazibesi

Konservatuarı ıslah için gelen Avusturyalı profesör Josef Marks Türk kadınlarının cazibesinden, güzelliğinden bahsediyor. Bence bir kadın en ziyade çalışırken güzel olur. İnönü'ye kağnı ile, sırtları ile mermi taşıyan Türk kadını ve bugün Anadolu'nun içinde erkeği ile beraber çift süren, harman döven, tahta biçen kadınlarımız daha güzeldir. Kadını güzel yapan idmanla beraber güzel havadır. İşte İç Anadolu'da Türkmen ismi ile yaşıyan ne kadar tabii ve boyasız güzellerimiz var. Şehir kadınları ne kadar olsa biraz soluk oluyorlar.

Sudi B.

Bebek İskele caddesi 27

SON POSTA

Halkın Sesi

31 Mart 1933

Kadın ve Erkek Meselesi

Kadının hayata atılışı ve iş sahasında erkeğe rekabet etmesi zaman zaman münakaşa mevzuu olur. Bu hususta halkımız diyor ki:

Şarkta kadının peçe ve çarşaf içine girdiği zamanları da biliriz. Cumhuriyet, kadını çarşaftan ve esaretten kurtardı. Hayat şimdi çok ağırlaştı. Yalnız erkeklerin kazancı bir ailenin geçimini temine yetişmiyor. Her halde kadın da erkeğin yükünü paylaşmalıdır. Aksi takdirde aile yıkımları ve aile kavgaları çoğalır, bundan nüfusumuz da müteessir olur.

Cevat

Karagümrük Salmatomruk 31

MİLLİYET

Burhan Felek'in Sütunu

17 Teşrinisani 1933

Kadınların Askerliği Hakkında

Bu bahse dair ciddi ve ekseri mizahi mektuplar alıyorum. Netekim Yükselen imzası ile mektup gönderen bir hanım diyor ki;

"Felek Bey, bizim de erkekler gibi asker olacağımıza neden itimat buyurmuyorsunuz? Kadınlar evvelden beri gönüllü saflarını teşkil etmezler mi? Erkekler kaleyi dışından, kadınlar ise içinden fethettiklerine göre muzafferiyet hususunda da arada fark kalmıyor demektir öyle değil mi efendim!.."

FELEK: ‘Bu suale cevap verebilmek için kalesi fethedilmiş bir kumandan olmalıydım. Halbuki ben sadece bir neferim.'

18 Kanunuevvel 1933

Birlikte Yaşam İçin Arkadaş Aranıyor

Dün şu mektubu aldım:

"Felek Bey; şu ilanımı gazetenizdeki sütununuzda neşrederseniz gıyaben size hürmeti olan bir okuyucunuzu memnun edeceksiniz. 28 yaşında bir gencim. Dürüstüm, bekarım. Bekarlığımdan da memnunum. Hayatta hiç evlenmek niyetinde değilim. Lakin, ben akran ve ben düşüncede bir arkadaşım yok. Kim ki benimle arkadaş olmak ve yaşadığım müddetçe bana sadık olmak ve candan bir arkadaş olmak isterse (Felek vasıtası ile) bana müracaat edebilir. Müracaat edeceklerin 28 yaşında olması veya buna yakın olması lazımdır. Ben kimseye muhtaç olmayacak kadar çalışan ve çalışacak olan bir kimseyim. Arkadaşımın da böyle olmasını istiyorum. Baki hürmetlerimle efendim.

Karilerinizden H.S."

Hamiş: – Ben hergün ‘Milliyet' okuyorum. Talip zuhurunda adresimi de veririm.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

23 Nisan 1934

Kabahat Kızlarda mı Erkeklerde mi?

Bekarlıktan vergi alınması hakkında söz söyleyenler meyanında Latife Bekir Hanımefendi, "bekar erkeklerden kazançlarının yarısı nisbetinde bir vergi alınmalıdır" diyorlar. Sonra da "kızların evlenmek hususunda müşkülat çıkardıkları asılsızdır. Sadece küvüflerini ararlar, bu da gayet tabiidir." buyurmuşlar.

Bekarım, askerliğimi bitirdim, elyevm çalışmakta olduğum vazifemden ortahalli geçinecek kadar bir maaş alıyorum. Babam ve annemle birlikte kendi evimizde oturuyoruz. Babamın benden yardım beklemeğe ihtiyacı yok, evlenmek ve evlendikten sonra da ebeveynimle birlikte oturmak fikrindeyim.

Ahbaplar bir kız tavsiye ettiler. Görüştük. Hakkımda tahkikat yaptılar. İş neticelenmek üzere iken kızın ebeveyni ‘1000' lira nakden ağırlık istedi. İstenilen eşyanın listesini bize verin biz hazırlarız dedik. 1000 liranın nakden verilmesinde ısrar ettiler. Bu sebepten iş bozuldu. En aşağı 500 lira da diğer masraf olacaktı. Küvüf bahsine gelince. Kızın gerek kendisi ve gerek ailesile yekdiğerimize müsavi seviyede idik. Esasen bu cihetler hakkında mutabık ta kalınmıştı.

Şimdi ‘mevcut erkeklerin yüzde sekseni benim gibidir' dersem mübalağa etmiş olmayacağım. Böyle bir teklif karşısında kalan herhangi bir erkek 1500 lirayı bir araya getirip evlenmek için kaç sene çalışmalıdır? Bittabi bir genç bu parayı biriktiremeyecek ve uzun seneler bekarlığa mahkum olacak en nihayet ihtiyarladıktan sonra da evlenmekten sarfı nazar edecektir."

Beyoğlu 1. Noter Memurlarından

Hulki

SON POSTA

Halkın Sesi

9 Şubat 1935

Kadın Saylavlardan Beklentiler

Saylav seçimi dün bitirildi. Kadınlarımız da saylav oldular. Yarın meclis açılınca oradaki yerlerini alacaklar, millet namına ve milletin yüksek menfaatleri hesabına söz söyleyecekler, rey verecekler. Biz de kadın saylavlarımızdan halkın istek ve dileklerini yazıyoruz:

Bayan Mürvet (Davutpaşa) – Artık biz kadınlar da siyasi hayata atılmış bulunuyoruz. Dün seçilen kadın saylavlardan pek çok şeyler bekliyorum. Cumhuriyet kanunları kadınlara birçok haklar vermiştir. Fakat biz kadınlar hesabına daha çok yapılacak işler vardır. Ben en önde çocuk meselesini görüyorum: Kadın saylavlar bu işi ele almalı, bir çocuk siyasasına vücud vermelidirler.

Bay Rahmi Körcek (Hukuk fakültesi talebesinden) – Kadının siyasal hayata atılması yurdun yüksek menfaatleri hesabına çok değerli bir harekettir. İşi ciddi düşünerek söylüyorum ki bugün İngiltere'de kadın saylavların, gerek mensup oldukları fırkalar, gerekse Avam Kamarası üzerinde büyük tesirleri vardır. İngiltere'de son birkaç yıl içinde, kadın saylavların ön ayak olması neticesinde İngiliz milleti için çok faydalı işler görülmüştür. Unutmamalıyız ki cemiyet yalnız erkeklerden ibaret değildir. Kadın bugünkü cemiyetin temel bir varlığıdır.

Bay Kenan Hüsnü (Ayazpaşa Gümüşsuyu) – Ben kadınların da siyasal hayata atılmalarına mes'uliyet noktasından çok taraftar idim. Bu hususta bir çok münakaşalar yaptım. Bugün Avrupa da en müfrit muhafazakarlar bile kadınların da siyasal hayata girmeleri lüzumuna kanaat getirmişlerdir. Cemiyet hayatının bin bir mes'uliyetini yalnız erkeklerin sırtına yüklemek doğru değildir. Kadının da siyasal hayatta vazife ve mes'uliyet sahibi olması zaruridir. Bu zaruret bugün bizde de kabul edilmiş oluyor. İşte ben bu

suretle düşünerek kadın saylavlarımızın birçok faydalı işler yapacakları kanaatindeyim ve bekliyorum.

SON POSTA

Kari Mektupları

12 Şubat 1935

Bir Köy Kadının Bayanlarımıza Öğüdü:

Türk kadınına verilen saylav seçimine sevinmiyen bir tek Türk kadını yoktur. Egenin sessiz bir köyü olan burada bile ikinci müntehib seçimi çok heyecanlı olmuştur. Köy kadınlarının büyük bir gururla gidip reylerini atmaları görülecek şeydi. İşte ben de her Türk kadını gibi büyük sevincimi Son Postanın sevgili yapraklarına göstermek istedim. Tarihe kavuşan seneleri Türk kadınlığı hatırlanamayacak kadar acı içinde geçirmiştir. Tabiat onu kadın yaratmakla haksızlık etmiş değildir. Bir erkek memleket değiştirerek istediği kadar evlenir, boşar, kırar, atar, kadının dayanıklı duyguları onu büsbütün coşdurur, istediğini yapacak serbestliği verirdi, kanunlar müsaitti. Kanunu Medeni bu zorba düşünceleri kökünden söktü attı, Türk kadınına layık olduğu mertebeyi verdi.

Başımızda hiçbir millette bulunmıyan, bulunmıyacak varlık yüce Atatürkümüz Türk kadınının yükselmesine baş oldu. Artık biz kadınlar bu koca yükselmenin ne demek olduğunu bilerek adımlarımızı erkeklere uygun sağlamlıkla atmalıyız.

Buranın köylüleri hastalarına bakacak bir doktor istiyorlar. Yolsuzluk yüzünden iki saatlik bir mesafede Ayvalığa götürünceye kadar bir hasta yolların fenalığı yüzünden ya ölüyor yahut daha fena hastalanıyor. En ziyade bir doktor ihtiyacını Balıkesir vilayetinin nazarı dikkate almasını arz ediyorlar. Yeni saylav hanımlarımız bu gibi ihtiyaçlarla da alakadar olurlarsa, ne kadar sevap edecekler.

Altın Ova: Esma Uslu

TAN

Okuyucu Şikayetleri

30 Nisan 1935

Muhtar Akalın İmzalı Mektup

Ben gencim (Otuz iki yaşındayım) ama ahlak hususunda çok muhafazakarım. Üç sene evvel güzel bir kızla evlendim. Hiç bir kusuru yoktu ama geçinemedik. Sebebi de o asri hayatı seviyordu, mesela baloda başkaları ile dansetmek istiyordu, ben razı olmuyordum kavga çıkıyordu. Nihayet onu baloya değil sinemaya gitmekten de menettim. Aramız da adamakıllı açıldı. Feci bir münakaşa oldu. Yani saç saça baş başa geldik. Şimdi o babasının yanında ben de evimde oturuyorum. Üç buçuk aydır ayrıyız. "Eski kafalılığından vazgeçerse gelirim." Diyor. Ben de eski kafalı değilim. Fakat karımdan itaat isterim! diye haber gönderiyorum. Kanun vasıtasıyla onu eve celbedeyim mi?

1 Mayıs 1935

Bir kadın okuyucumuz "Şa" rumuzu ile

gönderdiği mektupta soruyor:

"Kendime ait olup olmadığını bildirmeden bir mesele hakkında fikrinizi öğrenmeyi merak ettim: Bir Türk kadınının ecnebi erkeği ile evlenmesi hakkında ne dersiniz? Doğru mudur, saadet mümkün müdür? Değilse neden Türk erkekleri ecnebi kadını alıyorlar. Onlara ses çıkartılmıyor da neden kadın ayıplanıyor? Cevabınızı sabırsızlıkla bekliyorum."

Gazetenin Cevabı:

Kadınların ecnebi erkeği ile evlenmeleri şunun için daha fenadır:

Kanun, aile reisliği hakkını erkeğe veriyor; böyle olunca ailenin bütün istikameti ve çocuğun terbiyesi bir ecnebinin menfaatlerine ve ihtiraslarına tabi olacak demektir. Kadın ecnebi olursa bu mahsur o kadar yoktur.

5 Mayıs 1935

Yine Tramvay Kapıları

Ulviye Fikri adlı bir okuyucumuz bize yazdığı bir mektubunda diyor ki:

"Tramvay kapılarının yürürken kapalı tutulması mecburiyeti hepimizin başından geçtiği için biliriz ki durak yerlerinde binip inmeği güçleştirdi. Bir defa kondoktörün hele araba kalabalık olursa, her durak yerinde kapıları açıp kapatması güçtür, pratik bir iş değildir. Bu takdirde kapıları açıp kapamak müşterilere düşüyor. Gücü kuvveti yerinde erkekler bunu yapabiliyorlar, fakat kadınlarla çocukları ne yapsınlar? Bir çok arabaların kapıları da öyle kolay kolay açılır kapanır şeyler değildir. Bu kapıları hiç mi yağlamıyorlar?

Ekseriya kondoktörler de gelip kapı açmıyorlar, sadece vatmana hareket işareti veriyorlar, tramvay da yürüyor. Bizler binemeden kalıyoruz. Acaba bu kapılar açık duramaz mı?"

30 Nisan 1935

Maçlara Düşkün Bir Kadın

"...Başım ağrısa değil, ölüm derecesinde hasta olsam onu yine maça gitmekten alakoyamam. Her Cuma, her Pazar maç. Geçende üç arkadaşı davet etmiştim. Karıları ile geldiler, yemek yedik oturup konuşacağımız sırada karım misafirlerini bıraktı ve maça gitti... Bunun ne kadar tahammül edilmez bir şey olduğunu tasavvur edemezsiniz. Bu yüzden karımı bırakayım mı? Onunla yaptığım bütün kavgalar fayda vermedi. Garip bir hadise anlatayım:

Kendisi ile bir Cuma günü bütün ısrarlarıma rağmen maça gittiği için o kadar ağır kavga yaptım ki, nihayet akşam eve dönmemek üzere çıktı, gitti. Annesine gittiğinden emin idim, fakat onbeş gün aramadım, o da gelmedi. Onbeş gün sonra kavgamızın ikinci haftası sonunda merak ederek stadyumdan geçtim, onu içerde buldum. Güldü, barıştık:

Beni bu hevesimden alakoyamazsın, seviyorum ne yapayım!..demekle iktifa etti. Bir müddet daha tahammül ettim. Fakat artık kabil değil. Ne yapabilirim?"

Feneryolu Yaver Ağa Sokağı A.C.

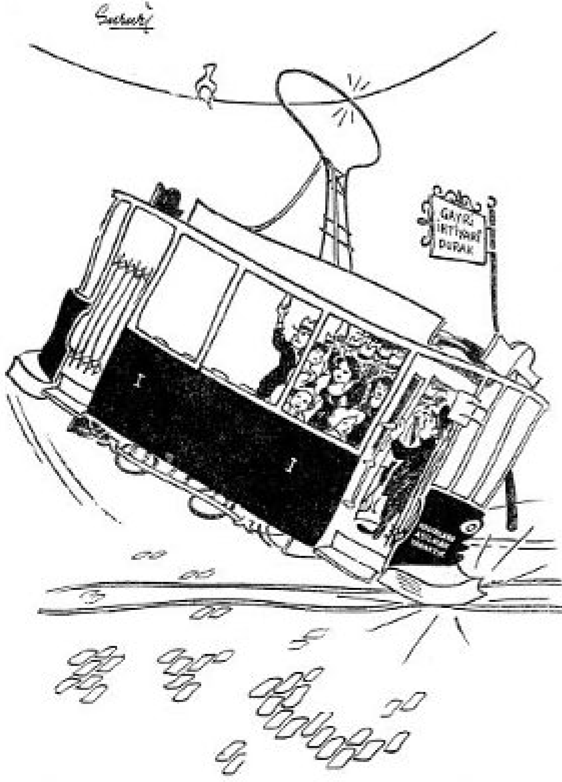
30 Nisan 1935

Bir Piyanistin Musikiden Hoşlanmayan Kocası

Bomonti caddesinde Kadriye imzasi ile aldığımız mektuptaki şikayette:

"...Hülasa onbeş sene piyano dersi almamın hiç bir kıymeti yok demek. Çünkü anlamayan bir adamın yanında piyano çalmak bir azap olduğu gibi onun tarafından arada bir "Aman rica ederim çabuk kes!" gibi ihtarlara maruz kalmak insanda musiki hevesini öldürüyor. Bütün hayatımı piyanoya vermiş olduğum için bu hal bende tahammül bırakmamaktadır. Korkarım ki bir gün..."

– Kadınlar tramvaylara önden bineli beri –

VATMAN – Baylar… Bu vaziyette hareket etmemize imkan yok…

Sururi Gümen

CUMHURİYET

Halk Sütunu

30 Mayıs 1935

Bir Mektep Gezintisinden Şikayet

İmzası bizde mahfuz bir okuyucumuz gönderdiği mektubda diyor ki:

"Cumartesi günü Beykoz İlkmektebi bir vapur gezintisi yaptı. Gezintiye velilerden kadınların iştiraki şart koşuldu. Erkek alınamayacak denildi. Yalnız talim heyeti yakınları ve daha bazı kimseler bu şart haricinde gezintiye götürüldü.

Bu kadar garib ve gülünç bir gezinti şimdiye kadar yapılmış mıdır? Harem, selamlık devrinde miyiz? Bu ne orta zaman düşüncesidir?"

SON POSTA

Halkın Sesi

3 İkinci Kanun 1936

Hala Harem – Selamlık Zihniyet Var!

Tramvaylarda bilhassa şu arkadan binip önden inme usulüne tutuluyorum. Hele kadınların önden, erkeklerin arkadan binmeleri büsbütün garip. Maazallah, memlekete bir ecnebi muharrir geldiğini farzedin. Karısile beraber tramvaya binerlerken vatman yakasına sarılacak:

Siz arkaya bayım! diyecek. Bu yüzden biçareler ihtimal koca şehirde birbirlerini kaybedecekler ve bittabi muharrir memleketine döner dönmez kaleme sarılacak:

- Türkiye'de hala harem – selamlık zihniyet var diye makale yazacak!

Bekir

TAN

Okuyucu Mektupları

5.1.1936

Sinemadan Nümune

Fındıklı Ş. Tura yazıyor:

"Zevcemin bazı hareketleri son derece sinirime dokunuyor. Kendisine şiddetle ihtarlarda bulundum. Bana birlikte gördüğümüz filmleri hatırlatarak yaptığı hareketlerin ahlaksızlık olmadığını anlatmak istedi. Sinemalar bizim için bir ahlak nümunesi olabilir mi?,,

Hayır; filmler hangi memleketin hayatını aksettiriyorlarsa o memleketin ahlak ve tabayiine makes oluyorlar; demektir. Amerika ahlakında neler var ki, bizim için ahlaksızlık, bizde ne adetler var ki, Amerikalılar için terbiyesizliktir.

SON POSTA

Gönül İşleri

14 Şubat 1936

Kocamı Danstan Menedebilir miyim?

"10 senelik evliyim. Hayatımızda icap eden çaylara, balolara, danslara çok gideriz. Fakat ben dans bilmem. Kocamsa dansa bayılır. Her gittiğimiz yerde birçok kadınlarla dans eder. Bir müddet onu menetmeğe çalıştım, olmadı. Fakat gidişi beğenmiyorum. Bu yüzden kocamı kaçırmaktan korkuyorum. Siz bana ne tavsiye edersiniz?

Hayriye"

TEYZE . Sizin için kocanızı bu ihtiyaçtan menetmek mümkün değildir. Ya bir kolayını bulup bu toplantılara gitmemeyi temin edersiniz, yahut dans öğrenirsiniz. Dans öğrenmediğinize nazaran ihtimal vücudunuz dans etmeğe müsait değildir. Fakat bu kabil toplantılara çok az gitmeyi temin elinizde olsa gerektir.

TAN

Sevişmeler Evlenmeler

14.2.1936

Uykusuz Kalan Koca

Tekirdağından Hüs.A.. İmzasile:

"Sekiz aylık evliyiz karımın şikayet ettiğim hiçbir hareketi yoktur. Yalnız bir huyu beni son derece muazzep ediyor: Her gece mutlaka iki üç defa kalkarak su içmektedir. O kalkınca uyanıyorum, ondan sonra uyuyamıyorum. Uykum çok hafiftir ve küçük bir sarsıntı ile saatlerce uykusuz kaldığım vakidir. Ne yapayım?"

TAN: Ayrı ayrı odalarda yatınız, bu belki size güç gelecek, hatta belki de yeni evli olduğunuz için aranızda bir soğukluk uyandıracak gibi görünecektir. Fakat her gece bir iki defa uyanıp uyuyamamanın sinirleriniz üzerinde uyandıracağı fena tesirden daha mühim değildir. Karınıza düşündüğünüzü açıkça söylerseniz şüphesiz sizi mazur görecektir. Maamafih onun her gece su içmeye uyanması da pek tabi değildir, bir doktor belki buna bir çare bulur.

28.2.1936

75'inden Sonra

Maçkadan Nesrin Öz imzasile:

"75 yaşımdayım. Fakat yaşımı göstermem. Ancak 60 yaşında görünürüm. Erkeğim öleli altı sene oldu. Oldukça da mühim bir servetin varisi oldum. Bir konağım ve ayda 250 lira gelirim var. Şimdi bana bir talip çıktı. 55 yaşındadır. Benimle evlenmeğe de pek hevesli, ben de istiyorum. Yalnız bir tereddüdüm var. Acaba mes'ut olabilir miyim? Yoksa beni malım için mi alıyor? Siz ne dersiniz?"

TAN: Çoluğunuz, çocuğunuz, torununuz, torununuzun çocukları yoksa pek ince eleyip sık dokumayınız. Ne için isterse istesin. Sizin yaşınızda yalnız yaşamak ta bir felakettir. Evlendikten sonra da malınızın sahibi olmak şartile evlenebilirsiniz.

ANADOLU

Halkla Başbaşa

2 Teşrinisani 1937

İlmin Sözüne Ehemmiyet Verin

Ödemiş'te Bayan L.C.S. ye.

Arzunuz vechile adresinizi istediğiniz gibi yazdık. Ana karnında çocuğun kız veya erkek olacağını henüz kat'i olarak tayin edecek bir vasıta, bir fen imkanı bulunamamıştır. Size bunu söyliyen bayan hata ediyor, tecrübeli dediğiniz, cahil bir kadına değil, ilmin sözüne ehemmiyet vermeniz gerekir.

"ŞEHREMANETİ'NİN

NAZARI DİKKATİNE"

İnsanlar barındıkları konutlardan başlayarak, çevrelerinde ve yaşadıkları kentlerde neleri görmek isterler? Her gün işe, alışverişe ya da gezmeye gitmek için sokağa çıktıklarında nasıl bir ortama karışmaktan mutluluk duyarlar? Kentleşme yalnız nesnel bir birikim olmadığı gibi, kentlilik de kişinin başını sokmak için rastgele edinebildiği bir yerde varlığını sürdürmesi değildir. Kentleşme, gelişmenin ve çağdaşlaşmanın en somut uygulanma alanıdır. Kentlilik, dostluktur, sevgidir, paylaşımdır. Yurttaşlık olgusunun temeli de sevgidir. Bir ülkenin dağlarını, denizlerini, ormanlarını, akarsularını, havasını, güneşini, uygarlık yapıtlarını ve elbette insanlarını sevmiyorsanız eğer, yurt sevgisinden söz edebilir misiniz?

Geçmişte kentler, Şehremini'ne emanet edilmişti. Cumhuriyet 'in ilk Belediyeler Kanunu 1930 yılında yürürlüğe konuldu. 1929'da Umumi Hıfzısıhha Kanunu, 1933'te Yapı ve Yollar Kanunu, 1938'de Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Kanun kentsel gelişmenin yasal dayanakları arasında yer aldı.

Aynı yıllarda, işyerlerinin kapıları önünde park ederek hava, ses ve görüntü kirliliği yaratan otomobiller, yollardaki çukurlar, hamamların, fırınların pisliği, açıktaki helalar, sokak satıcılarının, fabrika düdüklerinin gürültüsü, tıka basa doldurulan trenler, otobüsler, tramvaylar ve Şirketi Hayriye vapurları ile yapılan kent içi yolculuklar, geceleri yeterince aydınlatılmayan sokaklar, günlük yaşamın çarpıklıklarından ileri gelen en yaygın yakınmalar arasında bulunuyordu. Özellikle vapurlar ve tramvaylar, İstanbulluların anılarla, öykülerle yüklü günübirlik yaşamlarının ayrılmaz parçalarıydı.

Yağmurlu havalarda, sokakları, alanları, hatta konutlarını su basan Samatyalıların her yıl yinelenen sorunlarının çözüm umudu kalmayınca, gazete eliyle, Belediye'den kendilerine can simidi ve sandal gönderilmesini isteyen mektupları gibi, her biri buruk öykü tadındaki daha nice dilekler iletiliyordu yetkili organlara.

Yeşilköy'de yirmi beş yıllık koca bir ıhlamur ağacının ortadan kesilerek ikiye bölünmesini "bütün semti sızlatan bir cinayet" olarak tanımlayan okurun mektubu, katıksız doğa sevgisinin ürünüydü. Haklı yada haksız, kentsel değerlendirmelerinde de, insanlar tekdüze düşünmek zorunda değillerdi. Bir okur Aksaray Valide Camii önünden Yenikapı'ya uzanan

caddeye yeni dikilen ağaçların yeterince sulanmamasını eleştirirken, bir başkası, oto sürücülerinin görüş alanlarını daraltarak trafik kazalarına neden olduğu için Eyüp yolunun iki yanındaki ağaçların Belediye'ce kesilmesini istiyordu.

Kentsel sorunların dile getirildiği ortamlarda, İzmir'den de söz etmemek olanaksız. Bir zamanlar ıssızlığı ve sessizliği ile anılan Kordonboyu'na yolcusu olmadan girmeleri yasaklanan faytoncular ilginç yöntemlerle bu yasağı delmeyi başarmışlar. Ancak Belediye'nin atlara don giydirme buyruğu karşısında da ne yapacaklarını şaşırıp kalmışlar.

Güncel yakınmaların ötesinde, geleceğe seslenen mektuplar da bulunmaktadır. Çapa Nuridede Mahallesi'ndeki okurun eski yolların arsaya dönüştürülmesiyle her isteyenin nereden gelip geçeceklerini gözetmeden kendi bildikleri gibi evler yapmaları sonucunda yörede sokak kalmadığını vurgulayan mektubu, yakın gelecekteki çarpık kentleşmenin işaretini veriyordu. Eski eserlerin, örneğin Mimar Sinan'ın yapıtlarının korunup onarılması, yeni yapıların artık rastgele degil, mimarlar eliyle geçekleştirilmesi öneriliyordu. Okurların, doğayla birlikte çevrenin korunmasını amaçlayan önerileri, modern ve çok sesli bir topluma, çağdaş ve gelişmiş bir yaşam biçimine geçiş beklentilerini ortaya koyuyordu. Ne yazık ki, çevremizde gördüklerimiz, bu önerilerin hiç ciddiye alınmadığını göstermektedir.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

11 Kanunusani 1929

Ereğli Vapurunun Yaptıkları

Ereğli Vapuru 15 gün evvel Değirmendere İskelesi'ne bindirerek tahribat yaptı. Köyün bir menbai varidatı olan iskeleye şimdi vapur yanaşamıyor. Geçen pazartesi günü de gene bu vapur ile Galata rıhtımına bin müşkilatla yanaştık. Seyrisefain İdaresi bu vapurun kaptanına aceba hiçbir şey demez mi?

Kabzımahal Esnafından

Rıfkı

26 Mart 1929

Kadınhanından Yazılıyor

Kaza kaymakamının riyasetinde toplanan belediye heyeti tarafından verilen bir karar ile, hindi, tavuk gibi hayvanatın sokaklarda gezmesi menedildi, sokakta görülen hayvanlar da belediye memurları tarafından tutularak satıldı ve bu kararın hükmü ancak iki üç hafta devam etti. Kasabanın bazı sokaklarında dağlar gibi süprüntü yığınları dururken tuyuru ehliyenin men'i pek garip bir şey olsa gerektir.

"Belediye ebesi Bedia Hanım, fakirlerin evlerine gitmemektedir."

24 Nisan 1929

Tehlikeli Hamam

Horhor Caddesindeki Yeşil Tekke sokağında metruk Çelebi Hamamı tehlikeli bir hale gelmiş. Bunun içinde çürümüş odunlar varmış. Buraya bir gün kundak konulmuş ve görülerek söndürülmüş. Halk icap eden yerlere giderek şikayet etmişlerse de aldıran olmamış. Bir şey yapılması için bir inhidam, kaza, yahut bir yangın mı bekleniyor acaba.

VAKIT

Kari Mektupları

5 Haziran 1929

Ankara Caddesindeki Otomobiller

Ankara Caddesindeki dükkan sahipleri, kapıları önünde durup methallerini kapayan, ikide birde pis kokulu benzin dumanları neşreden, korna çalan otomobillerden şikayetçidirler.

Bu daha evvelleri de tekrar edilmiş ve dört nöbetçi arabadan madaasının sokak aralarında beklemeleri emrolunmuştu. Son günlerde bazı şöförler bu emri dinlemiyerek esnafı bizar ve zarara düçar ediyorlarmış. Seyrüsefer baş memurluğunun nazari dikkatini celbederiz.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

4 Mart 1930

Mersin Belediyesi Görmüyor mu?

Mersin'in Silifke Caddesinde oturuyoruz. Burada bir francola fırını var ki, bütün müstahdemin abdestlerini karşıki viraneye ederek, uçkurları ellerinde girip çıkarlar, mendil kullanmak lüzumunu görmediklerinden, elleri ile sümkürürler, sonra mülevves elleriyle ekmek yaparlar. Fırın sahibinin bir merkebi var. Gece bahçesine, gündüz sokağa bağlanır, mübarek hayvan da sabahın beşinden akşama kadar bağırır, bize sabah uykusunu haram eder. Belediye'ye şikayet ettik olmadı. Ne yapsak aceba?

Abidin

4 Mart 1930

Pangaltı Hamamı

Karilerimizden Muammer B. İsminde bir zat Pangaltı hamamından şikayet ediyor. Hatta hamamda yıkanmak için sabun bulamadığını söylüyor, dahilde de temizliğe dikkat edilmiyormuş.

Karimiz mektubuna şu cümle ile nihayet veriyor:"Şaşılacak asıl mesele bu hamamın karşısında bir belediye mevkiinin bulunmasıdır."

15 Mart 1930

Fazla Işık İstiyorlar

Kadıköy'ünde Kuşdili Karakolundan Yoğurtçu Çeşmesi Köşesi'ne kadar ancak dört fener vardır. Cadde uzundur. Bu fenerler kafi gelmemektedir. İhtiyaca göre tezyidini belediyeden rica ederiz.

Muhsin Kemal

İşbu Karikatür: (Evkaf İdaresine, Tarihi Abideleri Koruma Cemiyetine, Belediye Turizm Şubesine ithaf edilmiştir.)

- Eski eserlerimizi hiç muhafaza etmiyorlar…

- Nasıl muhafaza etmiyorlar bayım, görmüyor musun,

eskimesin diye her tarafını bezlerle kağıtlarla örmüşler…

Ramiz Gökçe

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

10 Kanunuevvel 1930

Bugün Beş Yüz, Yarın Beş Bin Olur

Tahtakale'de Mimar Sinan'ın yüksek eserlerinden antika çinilerile meşhur ve çok cemaatli bir Rüstempaşa Camii vardır ki beş altı senedenberi birçok yerlerinden akan bu mabedin son cemaat mahalli üzerinde sokaklara dökülmiye mahkum olan kurşunları yapılmak üzere dört ay evvel indirildi. Yağmur yağınca her tarafı şakır şakır akıyor. Camiin iç tarafında sıvalardan sonra çiniler de dökülmeye başladı. Cemaatin çekmekte olduğu zahmetle beraber beş yüz liralık bir işin bir ihmal yüzünden birkaç sene sonra beş bine mal olacağı düşünülemez mi?

Zındankapı, Yarım Han No.4

Mehmet

22 Kanunuevvel 1930

Samatya Meydanına Sandal

Senelerden beri ışık ve kaldırım yüzü görmiyen ve yağmurlardan bir göl halini alan caddemizden tehlikesizce geçebilmek için evvelki sene belediyeden iki çift kürekle, bir sandal, olmadığı takdirde de birkaç tahliye simidi gönderilmesini rica etmiştik. Ricamız kabul edilmedi. Sözlerimiz mübalağalı zannediliyorsa kendilerinin lütfen caddemizi teşriflerini rica ediyoruz.

Samatya Narlıkapı Caddesi 28

Enin Ali

CUMHURİYET

Halk Sütunu

21 Kanunusani 1931

Evkaf Müdiriyetinin Nazarı Dikkatine

Ortaköy'de Dereboyu'nda oturan karilerimizden Sabri Beyden aldığımız bir mektupta deniliyor ki: "Yüzlerce cemaatin devam ettiği Beşiktaş, Abbasağa camiişerifinin kubbe ve kurşunları eskimiş, parçalanmış hayli zamandan beri tamiri cihetine gidilmemesinden yağan yağmur, kar sularının içeriye akması yüzünden bu Türk abidesinin dahili mefruşat ve tezyinatı günden güne harap olmakta ve cemaat yaş kilimler üzerinde dini borcunu ifa etmektedir. Tarihi kıymeti olan bu abide harabe haline gelerek yıkılmak tehlikesi arz etmektedir. İleride binlerce lira sarfı suretile tamiri cihetine gidilmektense şimdiden cüzi bir para ile tamiri hususunda alakadar makamın nazarı dikkatini celbederim."

Doğru Değil mi?

22 Kanunusani 1931

Garip bir karar

Hukuk Fakültesi talebesinden bir karimiz bize şu malumatı veriyor:

"Sömestr tatilinden bilistifade memleketime gitmek istedim. Demiryolları idaresinin tatil müddetince talebe için tenzilatlı tarife tatbik ettiğini duymuş ve bundan istifadeyi kurmuştum. Fakat müracaatim menfi cevap ile karşılandı. Sebebini sordum. "Yaşınız yirmi beşten yukarıdır veremeyiz" dediler. Harp ve sair sebeplerle yaşım ilerledi ve tahsilim biraz geç kaldı ise bu vaziyet benim talebeye verilen hak ve imtiyazlardan istifade etmeme nasıl mani olur, anlamıyorum."

CUMHURİYET: Darülfünun, yaşı yirmi beşten yukarı olan bir vatandaşın Hukuk Fakültesine talebe olmasını kabul eder de Demiryolları idaresi bu hakkı niçin kabul etmez? "Yirmi beş yaşından yukarı olan talebe şimendifer

tenzilatından istifade edemez" demek "80 kilodan fazla ağırlıkta olan yolcu trene binemez" tarzında verilecek bir emir kadar aykırı gelmez mi?

ANADOLU

Kari Sütunu

12 Mart 1931

Tehlike Var!

Kemer'de, Abbasağa tarlası civarında İşçi Sokağı'nda oturan karilerimizden müteaddit imzalarla şu mektubu aldık:

"Abbasağa tarlası kabristanının seylap dolayısile yıkılan bir dıvarından yağan yağmurlar, meskun bulunduğumuz evlerin arka cihetlerine teraküm ederek göl halini almıştır. Bu sular evlerin içine hücum ederek büyük zararlar yapmaktadırlar. Bu yüzden büyük bir tehlike karşısında bulunmaktayız. Bu hususta Belediyeye müracaat edilmiş ise de şimdiye kadar hiçbir şey yapılmamıştır. Keyfiyetin muteber gazetenizin bir köşesinde makamı aidinin bir daha nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederiz."

Anadolu – Belediye reisi Sezai Beyin nazarı dikkatini celbederiz.

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

17 Mart 1931

Aptesane mi, Sokak mı?

Çarşıkapıda, Sinekli medrese sokağı, o civarın aptesanesi halini aldı. O derece ki kokudan geçmek imkansızdır.

Hele geceleri ne vakit bu yoldan geçilse bir hayli insanın duvarlara yapışmış gibi bir manzara arzettikleri görülür. Sağ ve soldan akıp gelen sular da bir şerit gibi sızar, durur. Medet…

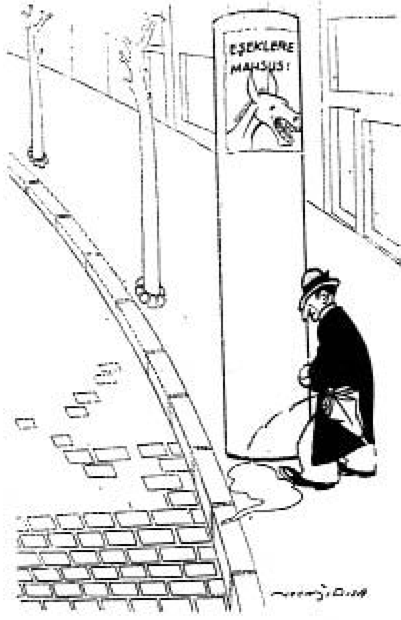
HİZMET

13 NİSAN 1931

Şikayetler: Bu sokak niçin açılmış?

Alaybey şimendifer istasyonu civarında yeni küşat edilen Şehit Muhlis bey sokağı kışın çamurdan yazın da tozdan geçilmiyecek kadar berbat bir haldedir. Bu sokak bu tarzda kalacak ise sokak namiyle açılmasında ne hikmet olduğunu kestiremedik. Halkın ve çocukların selamet ve sıhhatini ihlal ve vazifelerine gidip gelmesini işgal eden mezkur sokağa ait şikayetimin muteber gazetenizin bir köşesinde dercini rica ederim efendim.

Ticareti bahriye müdiriyeti, heyeti fenniye azasından Şahap

EŞEKLERE
MAHSUS!

Necmi Riza Ayça

HİZMET

Dikkat

20 Nisan 1931

Yerlere tükürmek yasak!

Belediye zabıta ve polis memurları bugünden itibaren faaliyete geçecek ve yerlere tükürenlerden birer lira para cezası alacaklardır. Belediye bu hususta karar vermiş ve polisle de anlaşmıştır. Polis ve belediye zabıta memurları bu işte müştereken çalışacaktır. Karilere duyurulur.

MİLLİYET

Kari Sütunu

21 Mayıs 1931

Zavallı Bakımsız Ağaçlar

"Aksaray'dan Valde Camii önünden Yenikapı'ya kadar uzanan Büyük Mustafa Paşa caddesinin orta yerine iki sıralı dikilen ağaçlar tutmuş ve hakikaten büyük caddeye ayrı bir zevk ve letafet bahşetmiştir. Lakin bu günlerde bu ağaçlardan bazılarının kuruduğu, kurumağa yüz tuttuğu görülüyor ki, sebebi de bakımsızlık, çocukların, keçilerin bunlara dadanmasıdır. Ne olur mercii aidi veyahud ağaçları koruma cemiyeti, diğer yerlerde olduğu gibi, bu ağaçların etrafını çocukların, hayvanların tasallutlarını menedecek kadar demir çemberlerle ihataya gayret ve himmet gösterse fena mı olur? Büyük müncimizin ismine izafe edilen bu caddenin zevk ve letafetini tezyit ve memlekete gene bir hizmet olmaz mı?"

Yenikapı Orta Sokak 29 N.

Mahalle Hey'eti İhtiyariye Azasından

Cemil

Haziran 1931

Kaldırılmayan Enkaz

"Vezneciler caddesinin tevsii üzerine, Fen Fakültesinin yakınında yıkılan Sabuncu hanının enkazı belediyece kaldırılmış ve burası tesfiye edilmişti. Yalnız harp malüllerine gidecek yolun üzerinde bir bina ve kapı kalmıştı. Şimdi bu kapı ile bu bina da yıkılmıştır. Fakat enkaz haftalarca burada durmaktadır. Acaba belediye kendi vesaitile bu enkazı da kaldıramaz mı?"

8 Haziran 1931

Tozundan Oturulmayan Bir Cadde

Bakırköy'ünden gelen bir mektubda deniliyor ki:

"Bakırköy'ün en güzel mevkii ve en işlek caddesi artık geçilmez bir hale gelmiştir. Mütaddit müracaatlarımız semeresiz kalmıştır. Tozdan ne bahçelerimize bir şey dikebiliyoruz, ne pencere açabiliyoruz, ne de toza bulanmadan evimize dönebiliyoruz. Belediye bu yolu sulamadan acizse o başka! Sıhhati umumiye ile alakadar bir makam yok mu?"

Bakırköy İncirli Caddesi

Kimyager Ahmed Saip

8 Haziran 1931

Bakırköylülerin Bir Recası

Bir karimiz bize yazdığı bir mektupta diyor ki:

"Yalovaya Cuma günleri hareket eden vapurun Cuma ve Pazar günleri iskeleleri de muntazam olan Bakırköy ve Yeşilköy'e uğramaları aceba mümkün değil midir? Seyrisefain idaresinin nazarı dikkatini celbetmenizi reca ederim."

8 Haziran 1931

Eminönündeki Hela

"Köprünün başında şöförlerin bekleme mahallinde bir umumi hela vardır. Bunun etrafındaki çinkolar kaldırılmıştır. Şimdi halk açıkta işini görüyor. Belediyenin bu çirkin manzaraya nihayet vermesini rica ederiz."

Eminönü Sakinlerinden

Rıfat

8 Haziran 1931

Bu Nasıl Kaptan?

"Bu Cuma saat 9.30 da Köprüye gelmekte olan bir motör, Beylerbeyi açıklarında benzini kalmadığı ve esasen makinesi de sakat olduğu için istop etmiştir. İçinde bulunan yirmibeş kadar kadın, erkek ve çocuk yolcular acı acı feryata başlamışlardır. Gece olduğu için bir taraftan imdat gelmesi müşkül olduğu sırada, Boğazdan Köprüye gelen 74 numaralı Şirketi Hayriye Vapurunun kaptanı Şeref Bey bu acı feryatları işitince derhal muavenete koşarak, motördeki yolcuları vapura almak suretile yirmibeş nüfusu tehlikeden kurtarmıştır. Şeref Kaptana teşekkürlerimizi ve sakat motörle yolcu taşıyan motörün kaptanı hakkında takibat yapılmasını makamı aidinden rica ederiz."

Mülkiye Mektebi Ambar Memuru

Cemal

25 Temmuz 1931

Eyip Yolundaki Ağaçlar

Geçen gün Eyip yolunda bir otobüs kazası oldu. Gazeteler nedense sadece kusuru şoförlerde buluyorlar. Halbuki bu yolun üzerine sarkan beş on tane ağaç var. Bir araba çıksa veya bir çocuk otobüsün önüne çıksa, şoför bir kazaya meydan vermemek için dümeni kıvırınca, otobüsün yol üzerine sarkan bu ağaç gövdesinden sakınması mümkün müdür? Bu ağaçların kesilmesi için Eyip Belediyesine müracaat edildi, aldıran olmadı. Geçen günkü kazada bu yüzden ileri gelmiştir.

Şoför Kerim

HİZMET

Halkın Dilekleri Fikirleri

25 Kanunusani 1932

Tam Sırası

Körfez Şirketi Vapur Tarifelerini Arttırmış

Halk, memleket havası üzerine ağır bir kabus gibi çöken iktisadi bir buhranın bunaltıcı ıstıraplarını yaşarken; hükümet bu mühim vaziyet karşısında bütçeyi ve vergileri derece derece indirirken, milli bir şirketin inhisarcı ve fırsatçı bir zihniyetle elinde tuttuğu zaruri bir ihtiyaç olan bir şehir vesaiti nakliyesinin tarifelerini esbabı mucibesini halka izaha bile luzum görmeden bir çırpıda yüzde 20 den yüzde yüze kadar arttırmasına tam manasiyle tersine bir siyaseti idare derler. Tenezzülün, insafsızlığın, şu derecesine bakın ki mektep çocuklarının bile 3-4 kuruşluk biletlerine yüzde 2 nisbetinde bir zam yapılması unutulmamış. Acaba durup dururken böyle çok sıkıntılı bir zamanda halk zararına yapılan şu nisbetsiz zammiyata sebep nedir? Eğer şirket varidatı masarifini korumuyorsa bunu halkın sırtına yükleteceğine hükümetin ve diğer müessesatın yaptıklarına bakarak idare kadrolarında ve diğer masraflarda münasip bir tenkisat yapmak suretiyle başka bir şekli telafi bulamaz mıydı?

Rıhtım şirketinden bir misal. Kordon tramvaylarının elektriklenmesi günün bir mes'elesidir. Şirketin bu bapta vuku bulacak masarif karşılığı olmak üzre kardan rüsumuna yüzde birkaç nisbetinde zam teklifi hükümetçe halkın zararına bir taahhüt görüldüğünden dolayı kabul edilmemiş. Halkın menfaatleri böyle santimi santimine düşünülürken bir şirketin kendi kendine tarifeler üzerinde yüzde yüz zamlar yapması çok dikkate şayan bir cürettir. Ticareti bahriye müdürlüğü ile hükümetin nazarı dikkatini celbederiz.

M.Rüştü

8 Mart 1932

Ekmekçiler Cemiyeti Cevap Veriyor

Muhterem Zeynel Besim beyefendi,

Muteber gazetenizin evvelki günkü nüshasında ekmekçilik ve hamur makinaları hakkındaki mütalaanızı okudum. Ekmekçilerin dertleriyle alakanıza teşekkür ve fikirlerinize hürmet ederim yalnız ayakla yuğrulma

mes'elesini maalesef kabul edemiyeceğim. Hiç bir fırında kat'iyen böyle ayakla yuğurma şekli yoktur. Filhakika bazı fırınlarımız pejmürde ve harap ise de bunların tamiri ve makinalaşması bittabi zaman mes'elesidir. Esnafımızın göstereceği tesanüt ve belediyemizin muavenetiyle bu iş de başarılacaktır. Hürmetler efendim.

İzmir ekmekçiler cemiyeti reisi

Ahmet Ziya

18 Mart 1932

Belediye Hayvanlara don giydirecek

Bir kariimiz yazıyor:

" Birkaç günden beri kulaklara fıslanan beygirlerin donları en nihayet gazete sütunlarında kendini gösterdi. Bugün meclisi yaranda çok takdir kazanan bu mevzu üzerinde hayli mübahase cereyan etti. Düşünüş doğrusu pek muhteriane.. Avrupa da bile henüz beygirlere don giydirilmediğine nazaran İzmir belediyesi bu medeni adımda ağabeylerini geçmiş olacak. Boynuz sonradan çıkar ama kulağı geçer derler. Belediye reisimiz iş başına geçince söylememiş miydi?

- Parasız yapılacak işler de vardır.

Bu iş masrafsız olduğu kadar varidat menbaıdır da. Mesela: bu torbalarda biriken gübreler bir müteahhide ihale olunabilir…."

11 Mayıs 1932

Gülünç Emir

Birinci kordondan fayton arabalarının boş geçmesi menedilmiş. Dolusu, yani içerisinde müşterisi olanlar kemakan ve lütfen serbest bırakılmış… Yalnız hayvanlarının yiyeceğini teminden aciz bu zavallı kısım; bu memnuiyetin karşısında büyük zararlara girmişler ve bir kısım açıkgözlüleri de kendilerine güzel ve mantıklı müdafaa silahı da bulmuşlardır. İkametgahım birinci kordonda olduğundan her gün bu garabetleri görmekteyim: Müşterisiz fayton arabası görülünce zabıta memuru derhal düdüğünü çalarak faaliyete geçiyor:

-Boş yasak, cüzdanını ver ceza yazacağım!

İhtarına karşı arabacı baş parmağı ile arkasına işaret ederek:

-Müşterisini eve bıraktım, gidiyorum, diyor ve ikinci kordona çevriliyor.

Diğer bir kısmı da arabacının yanında ahzı mevkii eden sun'i müşteriyi, zabıta memurunu uzaktan görünce heman içeriye alarak ve atlarını sürerek kemali azametle ve gülümseyerek memurun yanından geçiyor. Ben garabeti kadar gülünç olan bu karardan maksadın ne olduğunu anlıyamadım. Murur ve ubura mani olmak ise, Belediye reisi beyin haneleri birinci kordondadır ve birinci kordonun ne derece ıssız ve tenha olduğunu da her gün görüyorlar. Birinci kordona bilakis bir varlık veren ve atlarının şakırtısı ile kordonu canlandıran o güzelim faytonların boşu da dolusu gibi serbest bırakılsa ve bu garabet de ortadan kalksa acaba hata mı olur, bunu belediyeden sorabilir miyim?

Birinci kordon – Güzel yer Memduh

CUMHURİYET

Halk Sütunu

15 Teşrinisani 1932

Fabrikanın Düdüğü

Bir kariimiz Şişli'de bulunan bir bisküvi fabrikasına ait düdük seslerinden rahatsız olduğu için gazetemize bir şikayet mektubu göndermiş, biz de bu mektubu birkaç gün evvelki nüshamıza koymuştuk.

Fahri ve Şükrü imzaları ile gazetemize yazılan diğer bir mektupta bu şikayetin haklı olmadığı bildirilmekte, o semt halkının düdük seslerinden rahatsız olmadıkları, bilakis bunların vakitlerini bildirmesi itibarile işlerine yaradığı ilave edilmektedir."

SON POSTA

Kari Mektupları

4 Kanunusani 1933

Evlerin Karları Sokağa Atılmazsa

Belediye burada bütün evlerin kapılarını çaldırarak bir tamim yaptırdı:

"Evlerin damları üzerinde toplanan karlar sokaklara atılmayacak," Bu emir beni hayrete düşürdü. Ekseri evlerin damları topraktır. Eğer bu karlar sokağa atılmazsa evler çöker ve yıkılır, damların üzerinde biriken karları ne yapalım?

Afyon: M.P.

14 Kaununisani 1933

Kadınlar için umumi helaya ihtiyaç var

Medeni bir şehrin mühim ihtiyaçlarından biri olan umumi helalar şehrimizde çok ihmal edilmiştir. Sokak içlerinde, köşe başlarında, evlerin duvarları önünde sık sık göze çarpan insanların vaziyeti çirkin olduğu kadar sıhhate de muzır bir şey değil midir? Bazı yerlerde mevcut ve pek mahdut helalar kafi olmamakla beraber kadınlar hiç düşünülmemiştir. Bir iş zımnında evinden biraz uzakça giden bir kadın bir zarureti halinde ne yapsın? Belediyenin bu mühim derdi halletmesini rica ederiz.

İstanbul Aksaraydan

Bir Kariniz

AKŞAM

Kari Mektupları

23 Kanunusani 1933

Telefonlara Saat Koymak Meselesi

Ortaköyde tramvay caddesinde Turgut imzasile bir mektup aldık. Fener yolunda Fahir beye bir cavap olarak yazılan bu mektupta deniliyor ki:

14-1-933 tarih ve 5125 numaralı Akşam gazetesinde intişar eden mektubunuzu okudum. Muhaberatı yazmak için telefon makinelerine saat konması hakkında idi. Mektubunuzun hüsnü niyete makrun olarak yazıldığını biliyorum. Fakat üstat, bu şirkete bir de saat parası mı vereceğiz? Bu mektubunuzdan telefon şirketi kim bilir ne kadar memnun olmuştur. Çünkü kendisine hatır ve hayaline gelmiyen yeni bir kazanç kaynağı göstermiş olmakla en büyük iyiliği yapmış oldunuz.

Su şirketi saat parasından başka bir de ücreti maktua alıyor. Şirketin su verdiği hane haricinde yani sokaktan geçen su boruları şayet bozulacak olursa bu namda aldığı paralar buraya sarfedilecekmiş. Hayret değil mi? Ya bozulmazsa bu paralar ne olacak? On senedenberi mahallemizde şirketin borularını tamir ettirdiği görülmemiştir. Tamir ettirmiş olsa bile bundan bize ne? Beyoğlunda bir evin duvarı yıkılsa bunun tamir parasını Aksaraylılardan almak ne kadar doğru ise, mal sahibinin kendi malının tamiri için bizden cebren alması o derece garip değil midir?

Sonra benim evimin içindeki su boruları bozulduğu zaman şirket nasıl alakadar olmuyorsa hanemiz haricinde ve başkasının arsası dahilinde bozulan bir borunun tamiri için bizden para alması kadar haksızlık tasavvur olunabilir mi? Böyle bir tamir parasını bizler niçin deruhte edelim? Şahsım namına bakkallara, manavlara velhasıl terazi, arşın ve metre ile mal satanlara müşterilerden tartı ve ölçü parası namile bir şey almadıklarından dolayı hayret ediyorum. Meydanda numunesi var iken bu sınıf halkın müşterilerinden böyle bir şey talep etmekte hakları yok mudur? Bu

yazdıklarınızı inşallah şirket okumamıştır ve inşallah ta işitmemiştir. Eğer okumuş veyahut duymuş ise vay halimize!

CUMHURİYET

Halk Sütunu

19 Mart 1933

Benzinsiz Taksiler

Tanıdığımız muhterem bir zattan aldığımız mektupta deniliyor ki:

Geçen gün Galata'dan otomobille Defterdar'a kadar gittim. Avdet ederken şoför Çenberlitaş'ta benzinin bittiğini söylüyerek bizi bıraktı. Halbuki yolda birçok benzin satan dükkanların önünden geçmiştik. Lahavleyi basıp, Belediye binasının önünde duran otomobillerden birine binerek Galata'ya gitmek istedim. Bu otomobilin şoförü de biraz gittikten sonra daha Cağaloğlu'nda benzini bittiğini söylemesin mi? Gene indim. Bir üçüncü otomobile bindim ; fakat binmeden evvel benzini olup olmadığını sordum, yarıyolda benzini biterse on para vermiyeceğimi söyledim. Anlaşılan bazı şoförler mahsus benzinsiz duruyorlar. Belediye zabıtası taksi otomobillerini teftiş ederken bunların benzinlerine de bakmalıdırlar. Çünkü otomobille gidilecek bir yere üç defa otomobil değiştirmek halkı izrar ediyor.

MİLLİYET

Kari Sütunu

16 Kanunuevvel 1933

Bir Durak Yeri Lazım

Bir karimiz yazıyor ;

Bilmem ki, şehremini tarafını kış geldikten sonra bir kere gezip gördünüz mü? Bura halkı hemen kamilen denilecek derecede esnaf ve amele sınıfıdır. Bunlar akşam ve sabahları işlerinden dönerken tramvaya binmek veya inmek mecburiyetindedirler. Halbuki Çapa ve Şehremininde bir istasyon bile yoktur.

Tramvay şirketinin nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederiz.

18 Kanunuevvel 1933

Tramvayların Hali

"7 Kanunuevvel 1933 Perşembe günü akşamı takriben beşiçeyrek geçe Beyazıtta, ‘Tevekkül' tevakkuf mahallinde inmek üzere, Topkapı tramvay arabasına rakip oldum. Bulabildiğim yer, alelekser vaki olduğu gibi, sahanlıkta küçük bir boşluk idi. Oraya sıkıştım. Ancak, ara tevakkuf mevkilerinde yağmur altında bekliyen halkın da bize iltihak eyliyeceğini ve gerçi bu suretle büyük bir rahatsızlık içinde yolculuk devam edebilecek ise de mahalli maksuda arabadan pek kolay inilemeyeceğini düşünemedim...Nihayet tahminim çıktı ve gayet pis temaslardan tahaffuz şöyle dursun, adeta nefes alamayacak bir halde ‘tevekkül'e geldik. Fakat arabadan inmek mümkün mü? Sağa sola yol vermeleri için, biraz rica ve niyazda bulundum. Olmadı. İlerdeki mevkilerden herhangi birine kadar gidip te oradan dönmeyi de hatırladım. Lakin buna da vaktim müsaade etmiyordu. Artık nezaketi şöyle bir tarafa bırakarak zorla inmeğe çalıştım ve muvaffak da oldum. Şu kadar ki, o esnada sol kolumda takılı duran bastonumu arabada yolcular arasında terke mecbur kaldım. Bunun büyük

bir ehemmiyeti yok. Yalnız tramvay arabalarında 18 kişi oturacak, yedi kişi sahanlıklarda, üç kişi de araba içinde ayakta duracak diye levhalar asılı olduğu halde hiç bir tarafça buna dikkat ve riayet edilmemesinin çok ehemmiyeti var:

Tramvay şirketine imtiyaz verildiği zaman hiç şüphe yok ki, halkı ne şerait tahtında nakledeceğine dair ahkam da vazedildi. Şirket buna riayete neden mecbur tutulmuyor?...Şayet şirket bu taahhüt ve mecburiyetini, yine şartname mucibince kendisine bahsolunup ta icra edilmeyen herhangi bir hak dolayısile ifa etmiyorsa acaba bugünkü nakliyat tarzının parasile seyahat edenlere ruhen, cismen ve malen verilebileceği küçük ve büyük zararları halka ne ile tekabül ettirilmelidir.

Karilerinizden

Hasan

12 Kanunusani 1934

Francalanın İçinde Hamam Böceği

"Aldığımız francala içinden bazan ip, bazan tekne kazıntısı çıkıyordu. Dünkü ekmekte ezilmiş hamam böceği de çıktı. Belediyemiz ne zaman fırıncıları unları elemeğe, mecbur edecektir."

Bomonti Saadet Ap.No.3

NURİ

Kari Şikayetleri

14 Kanunusani 1934

‘Das Geberüll'

"4 Kanunusani tarihli (Türkiş Post) gazetesinde ecnebi bir mühendisin garip bir ilanını okudum. Radyo, gramofon gürültüsünden uzak, sakin ve Mobilyalı bir oda istiyen bu mühendis şartlarına sokak satıcılarının gürültüsünden de azade olmayı ilave ediyor. Fakat ne gariptir ki, bu zat sokak satıcıları için Almancada doğrudan doğruya ve tek manaya gelen Das Geberüll kelimesini kullanıyor ki bu da yabani hayvanın bağırması demektir.

Merak ve teessüf ettiğim nokta budur. Acaba bu zat Türk vatandaşı seyyar esnafın malını satmak için çıkardığı sesi nasıl bir cesaret ve cüretle vahşi hayvanların ulumasına veya haykırışına benzetiyor, bu hakkı kendisinde nasıl buluyor ve nasıl olup ta mayişetini seyyar satıcılıkla temin eden bütün bir sınıf halka hakaret edebiliyor.

M.H."

CUMHURİYET

Halk Sütunu

22 Nisan 1934

Fenerler Yanmıyor

Sarıyerde Orta sokakta oturan Hocaoğlu Ömer Efendiden aldığımız bir mektupta deniliyor ki:

"Birbuçuk aydanberi Sarıyerde geceleri fenerler yanmamaktadır. Bu yüzden halk geceleri sokağa çıkamamaktadır. Bu hususta alakadar makamın nazari dikkatini celbederiz."

ANADOLU

Okuyucularımızdan Mektuplar

16 Mayıs 1934

Bir Mektup

Belediyeden Cevap İsteniyor,

Belediye Telefon Şirketine Ne Kadar Para Vermiştir?

Dün "Rusçuklu Halit" imzasile bir mektup aldık. İzmir belediyesinin telefon şirketindeki hissesine ait paralara taalluk eden bu mektubu aynen aşağıya yazıyoruz.

"Dün gazetenizde belediye reisi beyin veda nutkunda şöyle yazılıyor:

"Telefon şirketindeki 219 bin liralık hisse senetlerini de kurtardı."

Hafızam kuvvetlidir. Kolay unutmam. Hatırıma geldi, hemen gazetelerimi buldum. Sabık belediye reisi Sezai Bey de istikraz parasından telefon şirketine 220.000 lira vermişti.

- Allah allah nasıl olur? dedim. Biraz daha düşündüm hemen gene eski koleksiyona müracaat ettim. Esbak reis Hulisi Bey de istikrazı müteakip Aziz Beyden borç kalan 164.000 lirayı 930 da istikraz parasından ödiyerek telefon şirketine olan borcu tamamen itfa etmişti.

Şimdi soruyorum: Telefon şirketine borç 603.000 bin olup peyder pey mi ödendi, yoksa hatırladığım gibi 219.000 lira olup gelen belediye reisleri, evvelce ne yapıldığını bilmeyerek ve sormayarak tekrar tekrar mı verdiler?"

Halit Bey mektubunun sonunda belediye reislerinin beyanatlarında icraat diye gösterdikleri bu mes'eleyi belediye azalarının nasıl cevapsız bıraktıklarına hayret ettiğini de söylemektedir.

14 Haziran 1934

Alsancaktan Bir Şikayet..

Yiyecek Fiatleri Acaba Niçin Pahalı?

1 – Aşağıdaki fırınlar harcı ekmek çıkarmıyorlar. Tepecikten getirilen pek az miktarda ekmek bir iki saat içinde satılıp gidiyor, alabilen alıyor, alamıyan karşıdan bakıyor. Alsancakta oturanlar arasında fakir halkın da mevcut olduğu unutuluyor mu?

2 – İzmir'de koyun eti kırk, dana eti otuz kuruş olduğu halde Alsancakta koyun eti elli, dana eti otuz beş kuruştur. Sebep ne?

3 – Sütün kilosu yedibuçuk, on kuruştur, Alsancakta ise 20 kuruştur. Neden?

4 – Haftada bir defa kurulan pazara getirilen mallar mağaza ve dükkanlardakinden hiç farksızdır ve bayattır. Hulasa Alsancaktaki eşya fiatleri çok pahalıdır.

Alsancak: İkinci kordon 36 numaralı hanede

Etem

ANADOLU

Halkın Dilekleri

14 Haziran 1934

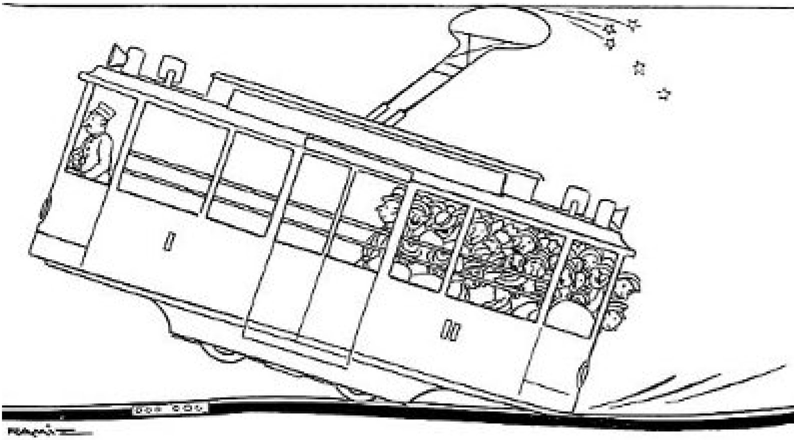
Karşıyaka Tren Seferleri

Mersinli halkı namına 14 imza ile aşağıdaki mektubu aldık:

"Aşağıda yazılı istirhamnamemizin halkın haklı dileklerine daima sahifelerini açık bulunduran muhterem gazetenize dercini yalvarır, sonsuz sevgi ve saygılarımızı sunarız.

Hergün İzmir'den Karşıyaka'ya hareket eden katarların hepsi Mersinli mevkifinde durdukları halde, akşam gene İzmir'den hareket eden saat (18) katarının Mersinli'de durmaması yüzünden, yazın bunaltıcı sıcaklarında ve kışın dondurucu soğuklarında Halkapınar mevkifinde trenden inerek Mersinli'ye kadar yürümek mecburiyetinde kalıyoruz ki bu hal ahvali sıhhiyemizi haleldar etmektedir.

Eski kumpanyanın bu mantıksızlığı yüzünden senelerce bu meşakkat ve acılara katlanan biz Mersinli'ler bu hattın hükümet tarafından satın alınmasını sevinçle karşıladık. Şimdiye kadar çektiğimiz zahmet ve meşakkatlerden bizleri kurtarmak için mezkur katarın velev bir dakikacık olsun Mersinli'de de durmasının teminini T.C.D.D. yolları İzmir yedinci işletme müfettişi Beyefendinin insaniyetinden bekleriz.

–Bostancı halk tramvaylarında mevki farkı:

Vatman – Halk tramvayı olduğu nasıl belli!..

Ramiz, Akbaba, 11 Ekim 1934, S. 41

CUMHURİYET

Doğru Değil mi?

4 Temmuz 1934

"Bütün bir semti sızlatan cinayet!"

Yeşilköy'de oturan, ismi ve adresi bizce malum bir okuyucumuz, gazetemize gönderdiği bir mektupla, bütün bir semti sızlatan bir cinayeti haber veriyor. Öldürülen gerçi bir insan değildir; fakat yurda ve cemiyete insan kadar ve hatta bir çok insanlardan çok faydalı olan bir ağaçtır ki bir zalimin balta darbesile yerlere serilmiştir!

Okuyucumuz bu facianın tafsilatını şöyle anlatıyor :

"Yeşilköyün sokaklarından birinde onbeş yirmi santimetre kutrunda yirmibeş senelik koca bir ıhlamur ağacı, üzerindeki yapraklarile beraber ortasından testere ile kesilmek suretile ikiye bölünmüştür. Bu hal, bu feci manzarayı görenlerin hepsinin yüreğini sızlatmıştır. Bu gaddarlığın sebebini tahkik ettik. Öğrendiğime göre, ağaçtaki ıhlamurları hotbehot toplamak isteyen bir şahıs, ağaç sahibi tarafından, çiçekler henüz kemale gelmediğinden şimdilik dokunulmaması ve kokusundan bütün civar halkının istifade etmesi için bundan menedilmiştir. Bundan muğber olan bu adam bir geceyarısı el ayak çekildikten sonra ağacı testere ile kesmiş, üstündeki çiçekleri topladıktan sonra gitmiştir."

Ağaçlara zararı dokunanların cezalandırılacağı hakkında bir kanun olmasına rağmen, bir katı yüreklinin baltası altında yere serilen ağaç, herhalde yalnız bu ıhlamur değildir. Alakadarların biraz daha dikkatli davranarak bu ağaç katliamına mani olmalarını istemeğe lüzum bile yoktur. Zira bu kanuni teyakkuz bellibaşlı bir vazifedir diyoruz.

21 Temmuz 1934

Tahsisatsızlığı Anladık

Ama Bu Masraf Nereden?

Bir karimiz yazıyor:

"Yeni apartımanların ve evlerin önlerinde; şurada burada her gün bir parça daha derinleşmekte olan çukurlar, hendekler, taşları yerlerinden oynamış rıhtımlar ve rıhtımsızlıklar…

Fatih devrinden kalma gibi Arnavut kaldırımile duran Bebek – Rumelihisarı caddesinin her türlü nakil vasıtalarına set çeken, tozlu ve pis hali ve ilah….

Bunlar gözönünde bulunurken, Arnavut köyünde Belediye merkez binasının yolla, halka ait rıhtımla hiçbir alakası olmıyan rıhtımın keresteli kalıplarla, betonarme olarak müceddeden inşa ve imla olunmasının manasını bir türlü anlıyamadık…

Tahsisatsızlık bahanesile halkın bu kadar ihtiyacı nazari dikkate alınmayıp ta üç beş günde vücude getirilen bu binaya edilen masrafın karşılığı nereden bulunmuş?.."

CUMHURİYET

Halk Sütunu

26 Temmuz 1934

Susuzluktan Şikayet

Göztepe ve Erenköy halkından aldığımız mektuplarda Kadıköy su şirketinin bu semtlere su vermediğinden şikayet edilmektedir. Okuyucularımızdan bazıları, şirkete de müracaat ederek susuzluktan şikayet etmişlerdir. Şirket bunlara şu cevabı vermiştir:

"Kozyatağı'ndaki tesisatı tevsi etmek için yaptığımız projeyi altı ay evvel Nafıa Vekaletine gönderdik, şimdiye kadar proje tastik edilip iade olunmadı, bu proje gelmeden de inşaata başlayamayız. Bu inşaat yapılmayınca da su meselesi halledilemez."

CUMHURİYET: Şirketin bu iddiasının ne dereceye kadar doğru olduğu malum değildir. Eğer doğru ise Nafıa Vekaletinin bu meseleyi biran evvel hallederek civar halkını susuzluktan kurtarmasını biz de temenni ederiz.

ANADOLU

Halkın Dilekleri

27 Temmuz 1934

Su Şirketinden Bir Şikayet

Anadolu Gazetesine,

Efendim ; Su kumpanyasının su fiatlerindeki ve halka karşı gösterdiği zorluklar malumdur. Şirket bu yetmiyormuş gibi abonemanlarına hala su saatinin dilini öğretmemiştir. Biz kumpanyanın her üç ayda emrettiği parayı anlamadan, dinlemeden vermekle mükellef miyiz? Kumpanyanın memurundan sorduğumuz zaman da sadece, "- Borcunuzu tahsildar geldiği zaman öğrenirsiniz." Cevabını alıyoruz.

Saatin dilini bilmezsek, borcumuzu tahsildar kapıya gelmeden öğrenemezsek, su fazlasını ödeyerek noksan zuhurunda parayı tamamen verirsek acaba bu kumpanyadan hakkımızı aramak selahiyeti bizden kaldırılmış mıdır?

İmzalar: Halil efendi mahallesinden Aziz, Kalafat mahallesi mümessili Rüştü, Yel değirmeni mahallesinde bakkal İbrahim, İkiçeşmelik'te kahveci Zeynel Abidin

CUMHURİYET

Halk Sütunu

11 Ağustos 1934

Gürültü ile Mücadele

Kadıköyünde oturan bir karimiz bize gönderdiği mektupta diyor ki ;

"Kadıköyünde Çufadaroğlu sokağında oturuyorum. Burada bir fırın vardır. Bu fırın bila fasıla 24 saat çalışmaktadır. Fakat sabaha karşı herkesin en tatlı uykusunda fırına ekmek almak üzere akın eden kocaman çinkodan yapılmış ağır tekerlekli arabaların kopardığı canhiraş gürültü bütün mahalleyi uykudan uyandırmaktadır. Bu gürültüye ilave olarak arabacıların, fırın amelesinin bağırıp çağırmaları da tahammül edilemeyecek bir işkence oluyor. Gürültü ile mücadele eden bir makamın bu hususta nazari dikkatini celbetmenizi rica ederim."

ANADOLU

Okuyucularımızdan Mektuplar

12 Ağustos 1934

Kuruyan Ağaçlar

Mersinli'de Bornova yolu üzerindeki çınar ağaçlarının bakımsızlıktan mahvolduklarından bir karimiz şikayet etmiştir.

"Bundan iki hafta kadar evel bu cadde belediye tarafından iki defa sulattırılmış ise de, ondan sonra hiç sulattırılmamıştır. Hatta belediyenin yeni diktirdiği fidanlar bile sulanmamaktadır. Halktan bir kısmı, bunların pek azını sulamıştır. Altmış senelik çınarlar da bakımsızlıktan, kurt yüzünden kurumakta ve mahvolmaktadır. Bunların kuruyan kısımlarının budanması ve kurtlanarak çürümekten korunması lazımdır.

İzmir Belediye reisliğinin ehemmiyetle nazarı dikkatini celbederiz. Şimdiye kadar sarf edilen emekler yabana gitmesin."

CUMHURİYET

Doğru Değil Mi?

19 Eylül 1934

Halkı Saatlerce Bekletenler!

Dün bir hanımdan aldığımız şikayet mektubunda deniliyor ki;

"Evvelki gün 6.30 vapuru ile Kadıköyüne çıktım. İç Erenköy otobüsüne binecektim. Fakat meydanda hiçbir otobüs yoktu. Baktım ki herkes bekliyor. Sorup soruşturdum. Anladım ki otobüsler seyrüsefer tarafından muayene ediliyor ve bu muayene bir saatten fazla zamandanberi devam ediyormuş. Biz de, bir saate yakın bekledik. Bu esnada otobüs bekliyenler gittikçe arttı. Nihayet otobüsler geldi. Kalabalık arabalara hücum etti. Ben de itişe kakışa bir otobüse binebildim. Fakat otobüs hareket etmiyordu. Çünkü, arabaya 18 yerine 19 kişi binmişti. Otobüslerin muayyen yolcudan fazla alması memnudu.

Halbuki fazla gelen 11 yaşlarında bir kız çocuğu idi ve babasının kucağında oturuyordu. Ayakta değildi. Uzun münakaşalardan sonra oradaki polise müracaat edildi. Polis efendi işi halledemedi. Belediye dairesine gidildi. Orada da seyrüsefer memuru ile bir sürü münakaşadan sonra, nihayet otobüsten bir adam indirildi ve araba hareket etti. Mademki seyrüsefer memurları bu kadar intizama riayet ediyorlar ; o halde neden arabaları, münasip bir saatte muayene etmiyorlar da, halkı saatlerce bekletiyorlar?"

CUMHURİYET: Hanımın şikayeti, eğer bize anlatılan şekilde vaki oldise arabaların muayenesi için halka saatlerce otobüs bekletilmesi manasızdır. Bir çocuğun kucakta gitmesine razı olmıyacak kadar intizamı seven memurlar, kendi vazifelerinde de intizamperver olmalıdırlar diyoruz.

TAN

Okuyucu Şikayetleri

29 Nisan 1935

Çerkezköy'üne Giderken Yeşilköy'de İndirilen Yolcu

Okucularımızdan biri matbaamıza geldi ve şu şikayette bulundu:

"Dün akşam sekizbuçuk saati ile Çerkezköy'üne gitmek için Sirkeci garından bilet aldım. Trene bindim. Katar Yeşilköy'e vardı. Yolcuların hepsi çıktı. Ben ve başka bir yolcu kaldık. Bekledik. Birdenbire katarın geri geri gittiğini gördük. Ve bunun bir manevra olduğunu zannettik Halbuki trenin İstanbul'a döndüğünü bilahare anladık.

Biletimiz Yeşilköy'e varmadan kontrol edilmişti. Sonradan öğrendik ki yolcular, Yeşilköy'de diğer bir trene aktarma ediyorlarmış. Halbuki yolda hiçbir memur bunu söylemedi. Bu yüzden vaktinde Çerkezköy'e gidemedim. İşimden oldum. Ayrıca Yeşilköy'den dönmek için de 13,5 kuruş ödedim. Bana olan oldu. Diğer yolcuların da aynı akıbete düşmemeleri için kumpanyanın tedbir alması lazım gelir kanaatındayım."

30 Nisan 1935

Hamamlarda Pislik

Başımdan geçen bir vakayı anlatacağım:

Hepimizin asgari haftada bir banyoya ihtiyacı vardır ya!

İstanbul'da birçok ev ve apartmanlarda (yeni yapılar hariç) banyo olmadığından temizlenmek için hamama gideriz. Oturduğum yerde banyo olmadığından ben de hamama gitmek mecburiyetindeyim. Bir gün Beyoğlu'nda bir hamama gittim. Sözde temizlendim. Ertesi gün vücudumun her tarafını bir kaşınmadır aldı. Vücudumu kum gibi ufak bitler doldurmuş. Görünenleri temizleyip çamaşır değiştirdim. Ertesi gün tekrar vücudumun kaşındığını hissettim. Gene bakınca aynı iğrenç bitler aynı şekilde çalışıp

duruyorlar. Tekrar çamaşır değiştim. Bu pis iğrenç, hastalık nakili hayvanlardan kurtuluncaya kadar epeyce üzülüp sıkıldım. Bir daha hamama gitmeğe gözüm yıldı. Halkın sıhhati ile alakadar olan bu gibi umumi yerleri belediyenin daha sıkı bir surette kontrola bağlamasını bir hak olarak isteriz.

Beyoğlu İstiklal Caddesinde No. 18'de

Veysi

30 Nisan 1935

Bu Ne Biçim Mahalle

Çapa'da Nuridede Mahallesine gidenler, belki de ömürlerinde bu kadar acaip mahalle görmemişlerdir. Eski yollar arsaya kalbedildiği için, bu arsalara galiba her isteyen kendi bildiği gibi ev yapıyor. O kadar ki artık bazı evlerin sokakları kalmadı. Bu evlerde oturanlar nereden gelip geçecekler?

4 Mayıs 1935

Mahalle Arasında Kum İskelesi

Yenikapıda Yalı Sokağında oturan M. Şen adlı okuyucumuz:

"Yenikapı istasyonu civarında sahil boyunda Katip Kasım Mahallesinin, Sandıkburnu sırasındaki evlerin hizasında Yalı sokağı vardır. Bu sokaktaki boş arsaya bir kum iskelesi yapılmıştır.

Birinci Nokta: Mahalle arasındaki bir arsaya böyle kum iskelesi yapılır mı? İkinci Nokta: Kum iskelesi kayıkları evimizin önündeki sahile yanaşıyorlar. Sabahın alaca karanlığında kayıklardan kumları çıkaran hamalların acı acı naraları, iskeleden kum taşıyan araba sürücülerinin atlara savurdukları küfürler, arabaların gürültü ve sarsıntısı yüzünden hem sabahları, hem de bütün bunlar gece yarılarına kadar devam ettiği için biz de gece yarılarına kadar uyuyamıyoruz. Şu yazıyı alakadar memurların, dikkat gözleri önüne koysanız...

5 Mayıs 1935

Şirketi Hayriyeden Bir Dilek

Şirketi Hayriye perşembe ve cuma günlerine mahsus olmak üzere tenzilatlı bir tarife yapmıştı. Fakat ikinci mevkide seyahat eden yolcular şirketten bazı noktalarda şikayet etmektedirler. Şirket yaz geldiği için bütün üst kat

güverteyi birinci mevki yapmıştır. Sıcaklarda ikinci mevki yolcuları alt kamaralarda seyahat etmek mecburiyetinde kalacaklardır. Boğaziçi yerlileri şirket müdürlüğüne müracaat ederek, üst güvertenin yarısının ikinci mevki yapılmasını istemişlerdir.

10 Mayıs 1935

Sokak Satıcılarından Ne Vakit Kurtulacağız:

Adil isimli bir okuyucumuz yazıyor:

"Arnavutköyüne taşınalı 4 ay oldu. Hisarda iken gene biraz rahat ediyorduk. Belki mahalle arasında oturmuyorduk ta ondan. Şimdi iskeleye yakın bir evdeyim. Bu sabah 6'da, dün sabah beşbuçukta evvela sütçüler, sonra ekmekçi, sonra da sebzeciler tarafından uykumdan uyandırıldım.

Hele yediyi çeyrek geçe köye nereden musallat olduğunu bir türlü anlayamadığım (beyinci) yok mu? Türkçeye benzemeyen bir dille ‘beyin var, beyin' diye feryat etmiyor mu, çıldıracağım geliyor.."

CUMHURİYET

Halk Sütunu

27 Mayıs 1935

Evkaf İdaresinin Nazarı Dikkatine

Hayrabolu'dan Güneri imzası ile aldığımız bir mektubda deniliyor ki:

"Çok eskiden, Hasan Bey Bin Abdullah tarafından yapıldığı kitabesinden anlaşılan ve Türk mimarisinin kıymetli bir eseri olan cami bugün harab bir haldedir. Ufak bir yardımla bu eser korunabilir. Evkafın dikkat nazarını bu esere çekerim."

30 Mayıs 1935

Bir Köylünün Şikayeti

Kemaliyenin Ardos köyü mümessili Baranoğlu Zühtü imzası ile aldığımız mektubda deniliyor ki:

"Bu kış köyümüzün birkaç senedir bozuk olan çeşmesi büsbütün bozuldu. Köylü perişan vaziyette kaldı. Hayvanı olanlar civardaki derenin buz tutmuş buzunu delerek su aldılar, bunu yapamayanlar etraftan kar toplayarak eritmeye çalıştılar. Köyümüzün bu tek çeşmesinin tamiri için hangi makama müracaat edelim?

TAN

Okuyucu Şikayetleri

1 Haziran 1935

Bir Türlü Kapatılmayan Mecra

Ortaköy deresinin iki tarafında oturan biz zavallılar belediyeye, kaymakamlığa şikayet müracaatı için kaç pabuç eskittik. Fakat hiç bir netice çıkmadı. Derenin altından geçen lağım tam tramvay yolunda, Hamidiye çeşmesinin önünde patlamıştır. Bu lağım yıllardır, burada böylece açıktan akıp gidiyor. Dere boyunun bu taraftaki evlerin helaları tıkanmıştır. Şimdi yaz da geldiği için daha feci bir koku etrafa yayılıyor. Bu açık lağımdan çok şikayetçiyiz. Belediye tahsisat yok diyor. Peki ama, bu civarda oturan yüzlerce Ortaköylü bu pis ve gayri sıhhi kokuyu çekip duracak mı?

CUMHURİYET

Halk Sütunu

7 Haziran 1935

Anamur Hükümet Binasının Acınacak Hali

Anamurda Aziz Bulut imzalı aldığımız mektubda deniliyor ki ; "Buranın hükümet binası acınacak haldedir. Tavanları basık, isli ve yıkılmak üzere olan bir evdir. 1929 da temeli atılan yeni hükümet binası yarıda bırakıldı. Üstü açık kaldı. Rüzgar, yağmur onu da harab ediyor. Köylü ve bütün Anamur gençliği bu binanın yapılması için elinden geldiği kadar yardım edecektir. Fakat herşeyden evvel vali ve büyüklerimizin himmetini bekliyoruz.

10 Haziran 1935

Bu Nasıl İş?

Beylerbeyi'nde Abdullahağa mahallesinde 16 da oturan Reşad imzasıyla aldığımız bir mektubda deniliyor ki:

"31 Mayıs Cuma günü Beykoz'dan İstanbul'a 303 numaralı seferi yapan 63 numaralı vapurun bacadan ileri kısmında oturarak seyahat ediyorduk. Bilet zımbacısı Kadri bize: "Şirketin bize verdiği emir mucibince burası Cuma günleri Çengelköy'üne kadar ikinci, daha ilerisi için de birinci mevkidir. Ya farkı verirsiniz ve yahud buradan çekilirsiniz" dedi. Memurun bu ihtarına karşı sesimizi çıkarmadan çekildik. Bu hususta şirket komiserinin dikkat nazarını celbetmenizi dileriz."

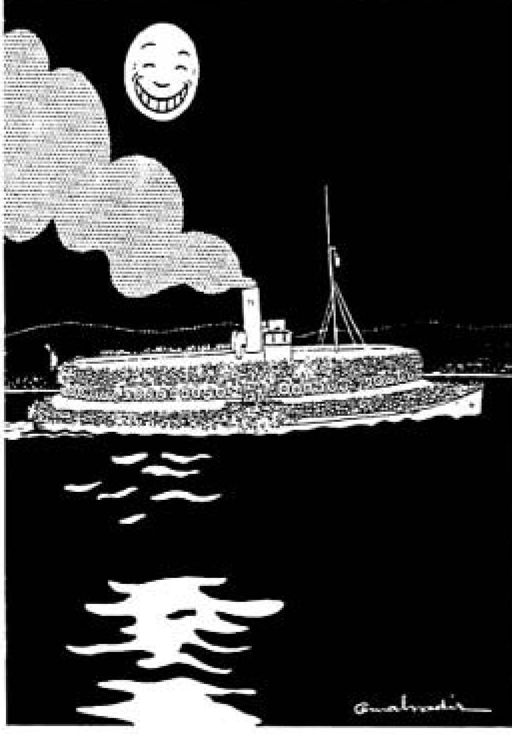
28 Haziran 1935

Diyarbekir Belediyesinin Nazarı Dikkatine

Diyarbekir Askeri hastane operatörü Yüzbaşı Osman imzasile aldığımız bir mektubda deniliyor ki:

"Burada buğdayın kilosu altmış paraya olduğu halde fırancalayı yirmibeş kuruşa yiyoruz. Bundan sonra yapılacak evlerin çatısı tuğla ve kiremid olacak denildi. Bu karar onaylandı. Evimin karşısında sıra sıra evler yapıldı. Karara rağmen üstleri gene topraktandır. Eksik olmıyan rüzgar büsbütün tozu dumana katıyor."

Boğaziçinde Mehtabın Sefası

Cemal Nadir

Karikatür Albümü II, 1939

KURUN

5 Temmuz 1935

Soruyoruz 1.700.000 Lirayı Ne Yapalım?

Okurlarımıza üç soru soruyoruz: Tramvay sosyetesinin halktan fazla alıp geri verdiği 1.700.000 lira ile Eyüp – Eminönü yolunu mu yaptırmalı, yoksa İstanbulun hava hücumundan korunmasına gerekli işleri mi yapmalı, bu parayı Hava Kurumuna mı vermeli?

Aldığımız cevapları koyuyoruz:

Muharrir Bay Galip Muharrem – Bu l.700.000 lira ile Sanatoryum kurmalı. Verem insanları kırıp geçiren bir hastalıktır.

Eski Tüze işyarlarından muharrir Bay Sehak Muhtaryan – Bence hastahane şehir için pek luzumludur. Fakat daha evvel şehrin bazı cihetlerindeki pisliklerin önüne geçilmelidir. Şehrin her tarafı temiz olursa hastalıklar hayli eksilir.

Muhasip Bay Mığırdiç Keşişyan – Hastahane yapmak mühim fakat şehrin her tarafını temiz bir hale getirmek daha mühimdir. Üst yanı da hastahane işine ayrılır.

Eski Tüze ispekleri Avukat Bay Ali Şevket – Bu para herhalde İstanbulluların ihtiyaçlarına sarfolunacaktır. Ortada şehrin Belediyesi ve Şehir meclisi varken, ben uzunboylu bir şey söylemek istemiyorum. Umarım ki en luzumlu işlere tahsis ederler.

KURUN

Şikayetler Dilekler,

6 Temmuz 1935

Adamızın Hali,

Büyükadada birkaç gün yaşıyan bir tanıdık bize şunları yazıyor ;

"Yahu, bu Adanın hali nedir? Buna benzer yerlerde kolaylık, burada dertler heyula gibi…Nasıl plaj, nasıl sayfiye? Şurada Varnada dükkanlar sabahlara kadar açıktır. Ucuzluk mu ucuzluk! Kolaylık mı kolaylık! Adada ise akşamüzeri dükkanlar kapanıyor. Ortalık zifiri karanlık. Saat dokuzda tıs yok. Seyyah celbi için alınmış tertipler böyle mi tecelli etmelidir? Et, erzak, sebze, meyveler İstanbuldan pahalıdır, ateş pahası! Rıhtım üzerine sandalye attırmıyorlar. Örfi idare varmış gibi bir durum!

Benim bildiğim adada yazlı kışlı oturmayı tercih edecekler bile vardır: Ancak şu cemiyette yaşamayı, şu plaj ve sayfiyeler için burnumuzun dibinde yapılan kolaylıkları olsun benimseseler…Eksleben, Vişi, Eviyan gibi su, hava şehirlerindeki kolaylıklar sonra gelsin…

SON POSTA

Halkın Sesi

14 İkincikanun 1936

Bir Memlekette San'at Memleketin

Umumi Vaziyetiyle Alçalır veya Yükselir

İnşaatımızdaki zevksizlik bizim kendi zevksizliğimizdir. Bizim zevkimiz yüksek olsaydı, bunun eserlerini görürdük. Bir memlekette san'at, memleketin umumi vaziyetiyle birlikte yükselir veya alçalır. Umumi kültürümüzün yüksek olduğu zamanlarda, san'atimiz de yükselmiştir. Mesela, Kanuni Sultan Süleyman devrinin eserlerinde yüksek bir san'at kültürünün izleri görünür.

Abdülmecit, Abdülaziz devrinde ise san'atta, memlekette dejeneransın kötü lekeleri göze çarpar. Meşrutiyet devrinde, memlekette Türkçülüğe doğru bir cereyan uyanmıştı. Ve bu cereyan, Osmanlılık damgasından kurtulamadığı için san'at te, "Türk Mimarisi" adı ile, acayip bir şekil aldı.

Şimdi yepyeni bir devirdeyiz, kuvvetli devir, kuvvetli san'ati yavaş yavaş doğuracaktır. San'at ay gibi, güneş gibi muayyen bir zamanda ve muayyen bir yerde doğmaz a? Onu bittabi muhitin doğurması ve beslemesi lazımdır!

Mimar Abdullah Ziya

14 İkincikanun 1936

İnşaatımızdaki Zevksizlik!

İstanbulu çirkinleştiren mimarideki büyük zevksizliktir.

Bir arkadaşımın söylediği gibi, İstanbulda güzel namına ne varsa Halikin, çirkin ne varsa mahlukun eseridir!

Yedikule Nalıncı Çıkmazı,

8 Numaralı hane,

Kudret

14 İkincikanun 1936

Mimarlara İtibar Gösterilmiyor!

Maalesef inşaatımızdaki zevksizlik ilk bakışta göze çarpacak kadar şümullüdür. Bunun sebebi, mimarlara kafi derecede itibar gösterilmemesi ve inşaatın alaydan yetişme kalfalar eline bırakılmasıdır!

Şiller: "İnsanların zevkini yükselten san'atler, hürriyetten gıda alarak inkişaf eder!" demiş. İnşaatımızın bugünkü hali, Şillerin bu vecizesini fili bir tekzibe uğratmaktadır. İnşaat, murakabe altına alınmadıkça, yani bu işteki geniş hürriyet, icap eden şekilde kısılmadıkça, zevkimizi yükselten, zevkimizi okşayan san'at eserlerini görmekten mahrum kalacağız demektir!

Üsküdar, Bağlarbaşı,

Yedekçi Sokağı 23 numaralı hane

Şahap

15 İkincikanun 1936

Önce Hayatı İntizama Koymalı

Mezarlık mezarlık deniliyor. Ayol biz yaşarken bile yolumuzu, evimizi, sokağımızı bir intizama koyamadık. Değil ki, öldükten sonra mezarlarımız derli toplu olsun. Bence bu bahsi kapayalım. Evvela, hergün içine girdiğimiz evleri, üzerinde gezdiğimiz yolları, caddeleri bir yola koyalım ki, ölürken rahat bir döşek düşünelim.

Eminönü Taşhan No.3 te

Hüsnü Atalay

- Köhne İstanbul’dan kurtuluyoruz... -

Belediye imar faaliiyetine başladı!..

Ramiz Gökçe, Karikatür, 6 Ekim 1938, S. 145

TAN

Okuyucu Mektupları

26.1.1936

Paralı Saatler Ne Zaman Ayarlanacak?

"Elektrik şirketi abonelerine iki türlü saat vermiştir.

1 – Yalnız istihlak edilen kilovatı kaydeder. Ay sonunda memuru gelir, hesap eder ve ne kadar sarfiyat varsa fatura vererek parasını alır.

2 – Paralı saat, bu saatin üzerinde bir delik vardır. O delikten atılan 10 kuruş vasıtasiyle cereyan peşinen tediye edilerek temin olunur.

Paralı saatler, konulduğu zamanki fiata göre bir defa ayar edilmiş ve bu güne kadar o vaziyette kalmıştır. Diğer saatlerle kilovatı 14 kuruştan hesap edildiği halde, bu saatlerle müşteriler daima fazla para ödemektedir. Şirketin memur göndererek bu saatleri, kilovat fiatındaki değişikliğe göre ayar ettirmesi veya bir başka hal çaresi lazım gelmez mi?"

(İmza Mahfuzdur)

TAN: Okuyucumuzun şikayeti haklı ve yerinde olmak lazımgelir. Bu hususta elektrik şirketinin ve şirketler başkomiserliğinin dikkat nazarını çekeriz.

CUMHURİYET

HALK SÜTUNU

14 Mayıs 1936

Zilli Satıcılar

Tekirdağında, isim ve adres neşretmemizi istemeyen küçük esnaftan bir okuyucu;

Tekirdağ Belediyesi bilaistisna hiç bir satıcı bağırmayacak, eline bir zil alıp müşteriyi ikaz edecek yolunda bir emir verdi. Bunun üzerine esnaf ta kesenin müsaadesine göre kimi bir zil, kimi bir koyun çıngırağı ve kimi de boş konserve veya reçel teneke kutularından bir şeyler yapıp çınlatmaya veya tangırdatmaya başladı. Şehirdeki gürültünün önüne geçmek için bu emri verenlerin herhalde kulakları tıkanmış olacak ki, şimdiki türlü türlü akordsuz, kulakları tırmalayıp kafaları adamakıllı şişiren tangırtı ve patırdıyı duymuyorlar. İnsanın bu zil, çıngırak, teneke seslerini duyup "Deccalin Eşeğini" hatırlaması elden gelmiyor. Böyle manasız gürültülere sebebiyet veren böyle bir emir yerine, sabahın filan saatinden evvel ve akşamın filan saatinden sonra bağırarak sokaklarda mal satmak yasaktır dense daha iyi olmaz mı?

Esasen burada gündüzleri merkep anırtılarından seyyar satıcıların bağırdığı bile duyulmaz. Çünkü ahalinin yüzde sekseni zürradır ve hepsinin en aşağı ikişer merkebi vardır.

Bu emir yüzünden satışlar yarıya düştü. Çünkü birşeye ihtiyacı olanlar, zil ve çıngırak seslerinden, kutu veya teneke tangırtılarından hangi satıcının geçtiğini anlayamadıkları için işlerini yarım bırakıp pencereden bakıyorlar.

Birkaç defa, verilen emrin gürültüyü hiç bir surette azaltmadığını bundan başka kazançlarımıza kesad geldiğini, müşterileri de yok yere yorduğumuzu makamı aidine gidip anlatmak istedim. Fakat emri kendilerinin verdiğini hatırlayarak vazgeçtim.

Şikayetimi dercedip makamı aidinin dikkat nazarlarını çekerek başka bir hal sureti bulmalarını temin ediniz.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

25 Mayıs 1936

Edremit Köylülerinin Şikayeti

Edremit'in Şekveren Köyü Muhtarı İsmail Akın;

Edremit'in civarında 150 evli ve 400'den fazla nüfuzlu Bostancı Köyü, 250 evli ve 700'den fazla nüfuzlu bizim köy ile Biller ve Camcı Köyleri vardır. Bu son iki köyün nüfuzları da beş yüzden fazladır.

Çok eski zamanlarda Ümmehan Ayşe Kadın namile hayır sahibi bir hatun yirmi kilometredeki Atkayası namı diğeri Ebek dağı eteklerinden bu dört köye su getirmiş. Edremit Belediyesi şehir için su ararken buna göz koymuştu. Biz dört köyün ahalisi şiddetle bu teşebbüse mümanaat ederek kanuni yollardan yürüdük. Ve temyiz mahkemesinden lehimize karar aldık.

Edremit Belediyei şimdi tekrar faaliyete geçerek bu suyu almak istiyor. Bunun için yüksek makamların dikkati nazarlarını çekmenizi köyün halkı namına istirham ederim.

22 Haziran 1936

Belediyenin Nazarı Dikkatine

Sirkeci'de Komisyoncu K.Aydın imzası ile aldığımız mektupta deniliyor ki;

"Sirkeci'deki araba vapuru iskelesinin civarındaki umumi hela sıcakların fazlalaşması ile etrafa tahammül edilmez kokular neşretmeye başlamıştır. Şehrin orta yerindeki bu biçimsiz halin ortadan kaldırılmasını değerli belediye reisimizden rica ederim."

– Ulan kerata, sen pencerede oturan bizim hanıma terbiyesiz terbiyesiz işaretler ediyormuşsun...

– Vallaha fena maksatla değil beyefendi... Bağıra bağıra mal satmak yasak da, salatalık lâzım mı diye sordum!

Ramiz Gökçe, Akbaba, 1934, S. 25

TAN

Okuyucu Mektupları

6.1.1937

Niksarda Kahvelerin Kapanma Saatleri ve Oyun Kağıtları

Niksarda memur ve müsdahdemlerin devam ettiği kahve sahibi Hakkı'dan aldığımız şikayette:

"-Memleketimizin birçok yerlerinde kahvehanelerin muayyen saatlerde kapatılmasına ve kağıt oyunlarının kaldırılmasına karar verildiğini gazetelerden okudum. Kazancını bu işlerden temin eden bir adam olduğum halde, bu kararlardaki isabeti itiraf ediyorum. Bu memnuniyet ve itirafımın sebepleri var. Kahvehanemi, müşterilerimizin arzusuna göre kapatıyorum. Müşteri adedi gece sonlarına doğru üçe beşe düşüyor. Bu kadar az müşterinin istirahatini temin eden tenvirat ve teshinattan tasarruf etmek mecburiyetinde kalıyorum. Bu mecburiyet te müşterilerin sıhhati üzerinde fena tesir bırakıyor. Oyun kağıtları hem pahalı olduğu, hem kazanç temin etmediği için bunların artık tutulacak halleri kalmadığı halde yenisini alamıyorum. Bize sıhhi yolları gösteren ve hayatımıza intizam veren hareketleri daima hükümetten bekleyenlerdenim. Kasabamız alakadar memurlarının bu hususta faaliyete geçmelerini herkes gibi ben de bekliyorum."

11.1.1937

Parmakları Tükürüklemek Yasak Edilmeli

"Tr.Can" imzasiyle bize mektup gönderen bir kariimiz, fırıncıların ekmekleri sardıkları kağıdı almak için tükürüklediklerini yazarak bunun men'ini istiyen diğer bir kariimizi pek haklı buluyor ve:

"Sadece fırıncılar mı? bakkaldan peynir alırsınız; bakkal kağıdı kolayca koparmak için hemen elini ağzına götürür. Çaycı, kese kağıdını almak için ayni şeyi yapar. Şekerci, külah yapmak için parmağını tükürüklemekle işe

başlar. Yağcı kahvaltılık olarak aldığınız tereyağını sardığı kağıdı koparmak için parmağını tükürükler.

Velhasıl kesekağıdına konulacak veya kağıda sarılacak her sey için esnaf parmağını tükürüklemekle işe başlar. Belediye memurları alışkanlıktan mütevellit müsamahayı bırakmalı, amirleri de hükmetmeli, esnafın parmağını tükürükle ıslatmasının önüne geçilmelidir."

TAN Kariimizin çok hakkı var. Mesele umumi sıhhat meselesidir. Esnafı bu adetinden vazgeçirmek için icabında şiddetli cezalar bile koymalıdır.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

20 İkincikanun 1937

D.D.Yolları Avrupa Hattı Direktörlüğünden Bir Mektup

Bakırköyünde, Bağlarbaşında Rüzgarlıbahçe Sokak 4 Numarada İhsan ve arkadaşı Yeşilköylü Hakkı, matbaamıza Gelerek D.D.Yolları Avrupa Hattı Direktörlüğünden şu ricada bulundular:

"Şark Demiryolları İdaresi zamanında birçok defalar şikayet ettik. Trenlerinizde üçüncü mevkiler kaloriferlerle ısıtılmıyor dedik. Aldıran olmadı. Yeni idareden rica ederiz. Üçüncü mevki ile seyahat edenlerin de diğer mevki yolcuları gibi kaloriferle ısıtılmaları temin edilsin.

29 İkincikanun 1937

Belediye Reisliği ile Evkaf İdaresinden Bir Rica

Balıkpazar Maksudiye hanında zahire tüccarı Avni Akdoğan imzası ile aldığımız mektupta deniliyor ki:

"Galiba, galiba değil muhakkak. 4. Vakıf hanının saçakları çok bozulmuş. Yağmurlu zamanlarda bu binanın damına toplanan suların hemen hepsi oluk oluk caddeye akıyor. Suların yüksekten yere çarpması kaldırımı bozmuş ve çukurlar peyda etmiştir. İstanbul'un en işlek caddelerinden birinde halkın rahatını bozan bu vaziyetin islah edilmesini bir an evvel Belediye Reisliği ile Evkaf İdaresinden rica ederim."

ANADOLU

Halkla Başbaşa

5 Teşrinisani 1937

Odun, Kömür İçin Ne Gibi Tedbirler Alındı?

Anadolu Gazetesi Müdürlüğüne:

Kış geldi. Fakir halkın en büyük ihtiyacı olan odun kömürü için alınmış hiçbir tedbir yok. Üç beş kömürcünün fırsattan istifadeye kalkışması senelerden beri görülegelen işlerdendir. Geçen sene tozu toprağı sekiz, on kuruşa almak mecburiyetinde kaldık. Bu sene de aynı vaziyete düşeceğiz. Hayat mücadelesi içinde ezilen biz fakirlerin üç beş kömürcünün intifaına feda edilmekliğimiz hakka, insafa sığar mı?

Saygılarımızla

Ahmet Sesli

DALDAN DALA

Bu bölümde, belli bir düzen gözetilmeksizin, çeşitli konulardaki okur mektupları sunulmaktadır. Böylece, bir dönemin her alandaki yaklaşımlarından örnekler verilmektedir. Kimileri günlük yaşamda çok sık rastlanabilen olaylarla ilgili olabilmektedir. Örneğin imza yerine geçen mührünü, eşyalarını, yakınlarını, hatta eşeğini yitirenlerin, şapkalarını karıştıranların duyuruları, yitirdiklerine, sevdiklerine kavuşanların teşekkürleri birer içtenlik belgesi olarak seçkimizde yer aldı.

Bir kısmı da kolay kolay benzerlerine rastlanılmayacak kadar şaşırtıcı, grafiti tadındaki mektuplar... İstanbul Belediyesi'nin 1929 yılında kargalara savaş açtığını okur mektuplarından öğreniyoruz. Surların dışında oturanlar, kargaları öldürmekle yükümlü tutuluyorlar. Avdan boş dönenler ise 3 lira ceza ödeyecekler. Kargalar da akıllı yaratıklar. Başlarına gelecekleri sezince, surlarda tüneyip vurulmayı bekleyecek yerde, kente dağılıp tüm parkları mesken tutuyorlar. O gün bu gün Ayasofya, Sirkeci, Çarşıkapı, Fatih'teki binlerce ağaç artık kargalara mesken olmuş. İşin ilginç yanı, karga öldürdükleri için ödüllendirilen avcı da yok…

"İdarehanelerine her gün kıyamet kadar mektup geldiğinden" söz eden gazetelerin de kimi okurlarından yakınmaları vardı. "Beni sinirlendiren bu mektuplardan bazılarının postaya pulsuz verilmesi, posta parasının gazete idaresinden istenmesidir. Hem dert dinle, hem de üstüne para ver!" diyordu, Son Posta'nın "Dün ve Bugün" sayfası yönetmeni.

Bursa'nın Rusçuk Mahallesi'nde yeni bulunan Abıhayat, helva kâğıdı üzerine basıldığı için ıslak elle tutulunca eriyip giden balık avı tezkeresi, devletten aldığı aylığı geçimine yetmeyen öğretmenin geceleri keman öğrenmeye çalışması, önlerinden geçip giden trendeki gazete ve mektuplarını alabilmek için en az bir gün daha bekletilmelerinin nedenini anlayamayan Malatya'nın Doğanşehir Nahiye Müdürü. Ve de bir kasabın mezbahada kestirdiği domuzlar nedeniyle baytarın başına gelenler…

İlginç bir mektup da Bulgaristan'dan. Osmanpazarı'ında, cami avlusundaki bekleme odalarında, Bulgarların da katıldığı içkili, sazlı düğün ziyafeti. Okul müdürü ve Müftü de gecenin onur konukları arasında… Güldürü öykülerini aratmayacak daha nice seçkiler.. İzleyelim...

VAKIT

Vaktın Akıl Hocası

18 Kanunuevvel 1928

Saygısız Komşu

N. İmzalı bir mektuptan:

"Bir eski evin birinci katında oturuyorum. İkinci katta bir ilkmektep muallimi oturuyor. Muallim kırk yaşlarında namuslu, iyi bir adam. Fakat son günlerde keman öğrenmek merakına düştü. Gecenin ikisine kadar tepemde keman meşkediyor.

Bir kaç gece uykusuz kaldıktan sonra kendisine müracaat ettim:

'Kemanınızı ya gündüzleri, yahut geceleri herkes yatmadan çalın. Fena halde rahatsız oluyoruz.' Dedim

Şu cevabı verdi:

'–Mektep hocalığı hem geçindirmiyor, hem de insanı fazla yoruyor. Yakında meslek değiştirmeye karar verdim. Onun için geceleri en aşağı üç saat eksersiz yapmağa mecburum. Sizin rahatınız için kendi hayat ve istikbalimi feda edemem.'

Ev emvali metrukeden olduğu için ev sahibinden medet yok. Başka bir eve taşınmağa da param müsait değil. Acaba mahkemeye müracaat etsem mi?"

CEVAP: Şikayetiniz çok haklıdır. Fena bir keman dinlemek dayak yemekten daha zahmetlidir. Mahkemeye gitmenize taraftar değilim. Davayı kazansanız bile o vakite kadar en aşağı altı ay geçer. Buna saygısızca aynı silahla, yani saygısızlıkla mukabele etmeli. Bu suretle hem kemandan kurtulmuş, hem de uykusuz gecelerin intikamını almış olursunuz. Yapacağımız iş gayet basittir. Evinizde elbette eski bir bakır tencere vardır. Bir de çekiç tedarik edersiniz. Muallim Efendi saat ikide yatağa girdiği vakit tencereyi dövmeye başlarsınız. Bakırcılığa ara verdikten sonra,

sabahleyin sorarsa, –Mesleğimden memnun değilim bakırcı dükkanı açmağa karar verdim. Boş vakit buldukça ekzersiz yapıyorum.– dersiniz. Öyle sanıyorum bir daha ya kemanını bırakır ya da evi.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

9 Mart 1929

Zayi Mühür

Ayasofyada ikindi namazını kılarken içinde 200 Krş. kadar para bulunan çantamı zayi ettim, tatbik mühürüm de beraber kaybolmuştur. Yenisini yaptıracağım.

Adliye levazım anbar Memuru Mustafa

Ef. Zevcesi Zahide

14 Nisan 1929

Değişik Şapkalar

Kadıköy vapurunda meçhul bir zat ile şapkalarımızı değiştirmişiz. Bana isabet eden şapkanın markası (K. S.) dir.

Kadıköy Orman İskelesinde Orman Memuru

Saadettin

14 Nisan 1929

Bilen Var mı?

Kardeşim iki ay evvel halebe gitmek için Haydarpaşadan trene binmişti. Ondan sonra bir haber alamadım. Kendisini bilenlerin malumat vermelerini rica ederim.

Divan Yolunda Garajda Şoför Nedim

Ada vapurunda bir yolculuk!

Cemal Nadir, Akbaba, 1938, S. 232

VAKIT

Kari Mektupları

11 Mayıs 1929

Kargalar

‘Şehir haricinde değil, dahilindedir.'

"Gazetenizde sur haricinde oturup da karga öldürmeyenlerden 3 er lira nakdi ceza alındığını okudum. Bu mükellefiyeti ifa etmek üzere ben de üç gün dolaştım; ya kargaya tesadüf edemedim, ve yahut ta kargalar uzaktan bir insan görünce hemen kaçtıklarından bunları vurmak kabil olmadı. Tabii nakdi cezayı ben de vereceğim. Bu satırları yazmaktan maksadım bunu şikayet için değildir; kargaların surlar haricinde görülmemelerinin sebebini izah ve bunların kolaylıkla itlaf çarelerini arzetmektir. Kargalar zeki olduklarından kendilerine açılan bu mücadeleyi hissetmişler, hepsi surların dahiline yani şehir içine dolmuşlardır. Bugün İstanbulun yangın yerlerine, evlerinin damlarına bakınız, hep karga bulutlarile örtülüdür. Hele Ayasofya meydanı, Sirkeci istasyonu, Çarşıkapı civarları ile daha birçok yerlerdeki ağaçlar binlerce kargalara mesken olmaktadır. Bu saydığım yerlerden geçenler oralarda karga gübrelerini görürler. Acaba bu muzur hayvanlar geceleri ağaçlarda tünerken (halk haberdar edilmek şartile) bir kaç Belediye memuru tarafından atılacak çiftelerle öldürülemezler mi?"

Bakırköy Askeri mütekait

H.Hüsnü

13 Ağustos 1929

Açlık Rekoruna Talip!

Günde dört çay, dört de kahve ve bir paket de cigara, miktarı kafi iyi su dahil olmak üzere 15 gün müddetle açlık müsabakasına varım.

Çemberlitaş karşısında

Süriye kıraathanesinde

"A" harfi ile müracaat.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

7 Şubat 1930

Yangın Levhaları

Polis merkezlerindeki yangın levhalarına yazılan yangın ilanları bazı defa yangın söndükten sonra silinmiyor ve bu yangın yeri ile alakadar olanları telaşa düşürüyor. Nazarı dikkatinizi celbederiz.

Bir Kari

SON POSTA

Kari Gözile Gördüklerimiz

2 Kanunuevvel 1930

Bir Meczube Dair

Galata, yağkapanında esnaf kahvelerine müdavim bir deli vardır ki: ismi Aşık Cemaldir. Kağıt oyunlarında herkesin lokumlarını yemekte ve kendisini dışarıya çıkarmak istiyenlere tecavüz etmektedir. Kendisini kaç defalar zabıtaya haber verdikse de nazarı dikkate alınmadı. Bir çok kahvehaneler içeriye girmemesi için kapıya adam dikmektedirler. Müteaddit defalar tımarhaneye girip çıkmış olan bu adam hakkında makamı aidinin nazarı dikkatini celbetmenizi selameti umumiye namına rica ederim efendim.

Karilerinizden

Y.Zeki

SON POSTA: Bu adam mecnun ise tehlikeli değildir. Kahvelerde halkı rahatsız etmemesi için o müesseseler tedbirler almalıdırlar. Fakat zararı dokunmıyan bu adamı hürriyetinden mahrum etmek te belki hastalığını büsbütün arttırır.

14 Kanunusani 1931

Bir Elmas İğne Bulundu

Kanunuevvelin (30) uncu Salı günü Süleymaniye Bozdoğan kemeri civarında bir elmas iğne bulunmuştur. Sahibinin bulan zatın adresini öğrenmek üzere matbaamıza müracaatı…

YENİ ASIR

Bir Tavzih

18 Kaununisani 1931

Domuz Meselesi

16.1.1931 tarihli gazetenizin, ikinci sahifesinin üçüncü sütununda (Suistimal Varmıdır) serlevhası altında yazılan yazı hilafı hakikattır.

Asıl mes'ele 928 senesinde mezkur kasabın İzmir'de kestiği domuzlar için alınmakta olan kırkbeşer kuruş ücreti zephiyeden dört adedinin yekunu olan yüz seksen kuruşu güya zimmetimize geçirdiğimiz hakkındadır. Bu isnat yalnız kasabın defterinde görülen dört domuzun fazlalığına istinaden yapılmaktadır. İstanbuldan gelme domuz mes'elesi yoktur. Keyfiyet istintakta sorulan sual ve verilen cevabın tetkikile daha iyi anlaşılır. Suitefehhümü mucip olacak neşriyatınızın tashihi zımnında işbu kısmın çıkacak nüshanızda neşrini rica ve bilvesile arzı hürmet eylerim efendim.

Mezbaha Baytarı

Cemil

ANADOLU

Kari Sütunu

12 Mart 1931

Teşekkür

"Köyümüzde Balkan muhacirlerine ve hassaten şehit ailelerine arazi tevzi etmek suretile hepimizi istihsal ve refah sahasına sokan Manisanın muhterem ve Alicenap Valisi Fuat Beyefendiye karşı kalplerimizden doğan minnet ve şükran duygularımızın takdimine kıymetli Anadolumuzu tavsif ederim.

Manisanın Muradiye köyündeki Balkan mübadilleri namına

Abdullah Çavuş."

Kari Mektupları

19 Nisan 1931

Gaip Aranıyor

Bir karimizden dün şu mektubu aldık:

"Kalpak Mustafa, Kalpak Ahmedi arıyor. Sekiz senedir gaiptir. Nerede olduğunu bilenlerin aşağıdaki adrese bildirmeleri insaniyet namına rica olunur."

Karasinanlı Kalpak Ahmet

HİZMET

20 Nisan 1931

Bir Teşekkür

Halkın sesi gazetesi mesul müdürü bulunduğum bir zamanda Urla Dispanser tabibi İhsan beyi alakadar edecek ve şahsiyeti ile mesleğini rencide edecek bir yazıdan dolayı İhsan bey tarafından mezkur gazete aleyhine neşren hakaret davası açılmıştı. İzmir Sulh Ceza Mahkemesinin dünkü duruşmasında İhsan bey sırf şahsıma olan muhabbeti dolayisiyle davadan vaz geçmek gibi alicenabane bir harekette bulunmuşlar ve beni kendilerine karşı ebedi minnet ve şükranla karşılamağa sevketmişlerdir. Esasen şahsi ve mesleği yükseklikl erine meftun olduğum muhterem doktora alenen teşekkür ederim.

Avukat Ömer Fuat

ANADOLU

Kari Sütunu

25 Haziran 1931

Bir İzah

Bazı kimselerin şerikim veya katibim olduklarını ifade ederek namıma kendilerile müştereken vekaletname tanzim ettirdiklerine ve iş tekabül eylediklerine muttali oldum.

Yalnız çalışmakta bulunduğumu, şerikim veya iş kabul etmeğe selahiyattar katibim bulunmadığını beyana zaruret hissediyorum. Keyfiyetin muhterem gazetenizde neşrini hürmetlerimle rica ederim efendim.

Avukat Şeref Kazım

MİLLİYET

Kari Sütunu

26 Temmuz 1931

Teşekkür

"Validemin otomobilde unuttuğu bavulu on iki saat içinde bulup bize teslim eden seyrüsefer memurluğuna alenen beyanı teşekkür ederim.

Elif Naci"

HİZMET

Halkın Dilekleri Fikirleri

5 Kanunusani 1932

Dilenci Değil Aile Reisidir

Efendim

Vazifelerini bilmiyen bazı belediye memurlarının başıma çıkardıkları bir hadiseyi üç gün işimden kalarak ve mütemadiyen uğraşmakla izale edebildim. Mes'ele şudur: Pederim Cuma günü çarşıya çıkıyor, kendisinin ihtiyarca ve zavallı vaziyetini gören belediyenin bazı faal (!) memurları hemen pederimin bir dilenci olabileceğine hükmederek haysiyetşiken bir halde kendisini cenaze arabasına bindirip Darülacezeye sevkediyorlar. Pederim dilenci olmadığını isbata çalışıyor ve üstelik yalancı mevkiine de geçiriliyor. Cumadan bugüne kadar işimden kalarak kendisini kurtarabildim. Sokaklarda alenen avuç açıp dilenenleri görmiyerek bir aile reisini dilenci diye yakalıyorlar, vazife namına ne kıymettar (!) bir iş görmüşler!...Ailemizin üç gün çektiği manevi ızdırabı takdir etmek kolay değildir. Ayrıca gördüğüm maddi zararlar da var. İşittiğime göre pederimle beraber baş kaldırım ustası Mehmet ağa da Darülacezeye sevk edilmiştir. Bunlar ne işlerdir efendim, ne işler.

Hizmet mürettiplerinden

(isimi mahfuzdur)

10 Mayıs 1932

Fena Bir Vaziyet

Muhterem efendim,

Öteden beri dürüst hareketini beğendiğim Hizmet'imize son günlerde -daha emin bir şekilde hergün okuyabilmek için- abone oldum. İlk günlerde birkaç nüsha muntazaman geldi. Sonraları iş birdenbire değişti. Köyümüze diğer Hizmet abonmanlarının gazeteleri geldiği halde bizimkiler gün aşırı gelmeğe başladı. İlk defalarda matbaada intizamsızlık olduğunu zannettim. Bir gün, gelmiyen gazeteler ansızın çıka geldiler. Merak ettim. İşi tahkik ettim. Mes'ele anlaşıldı. Muharrir bey bilmem buraları teşrif ettiniz mi? Köyümüz Kırkağaca üç kilometre mesafede dörtyüz elli haneli büyük –daha doğrusu- kazanın biricik nahiyesinden de büyük bir köydür. Postanenin alt katında memurların göremiyeceği bir mahalde olan dolabın kilidi ve sairesi de yok. Bazı açık göz şehirliler bizim –lateşbih- posta kutusuna musallat olmuşlar. Gazeteleri alıp gidiyorlar. İçlerinden insaflıları okuduktan üç gün sonra gazeteleri getirip bırakıyorlarmış. İyi amma, bununla alakadar olacak mes'ul bir memur yok mu? Eğer yoksa o kutu müsveddesine bir kilit atıp asılamaz mı? Giden köylüler anahtarı memurdan alarak dolabı açıp gazete ve mektuplarımızı getirseler acaba memur beyler rahatsız mı olurlar? Çok rica ederim gazetenizde bir satırcık olsun bu derdimizi yazınız, kim bilir belki bir tesiri olur. Hürmetler efendim.

Bakırköyde Şarapçıoğlu Halil İbrahim

CUMHURİYET

Halk Sütunu

4 Kanunuevvel 1932

Rusçuk Mahallesindeki Abıhayat

Bursa muhabirimiz, Bursada yeni bir su bulunduğunu ve halkın bu suya ‘Abıhayat' ismini verdiğini ve herkesin bu suyu kapışa kapışa içmekte olduğunu bildirmişti.

Bursanın Rusçuk mahallesinden Marangoz İsmail Usta bize gönderdiği bir mektupta ‘Abıhayat' ın kendi bahçesinde bulunduğunu, bunu bostanları sulamak üzere kullandığını, halkın da bu sudan istifade ettiğini ve kimseden su parası almadığını bildirmektedir.

CUMHURİYET HABERLER

5 Kanunuevvel 1932

Bursa / (Hu – Mu)

Abıhayat değilmiş.

Bursada bulunan su faydalı çıkmadı.

Ve bu evsafı, kimyeviye bakteriyoloji tahlilinin dahi iyi bir netice vermiyeceğini göstermektedir.

Musa

CUMHURİYET

Halk Sütunu

15 Kanunuevvel 1932

Kargalar

Gene Fatih semti halkı, parkın önündeki caddede bulunan ağaçlara akşamları binlerce karganın hücum etmesinden, berbat feryatlarile bütün havaliyi rahatsız ettiklerinden müştekidirler. Bu yüzden akşamları ve sabahları civar evlerde rahat oturmak, uyumak imkanı kalmamıştır. Alakadarların nazarı dikkatini celbederiz.

SON POSTA

Kari Mektupları

22 Kanunusani 1933

Eroinle Mücadele

Birkaç gün evvelki "Son Posta"da İstanbul zabıtasının kokain ve eroin iptilasına karşı sıkı bir mücadele açtığını okudum ve bu mücadele neticesi olarak bazı kokain kaçakçılarının ortaya çıktığına dair havadisler gördüm. Polisin bu mücadelesi beni çok memnun etti. Ben eski bir kokain müptelasıyım. Bir aralık bu zehirin uzun müddet esiri oldum. Fakat sonraları ölüm tehlikeleri geçirdiğim için doktorların israr ve tehditleri sayesinde bugün bu zehirden temamen kurtulmuş bir vaziyetteyim. Bunun içindir ki ufak bir yardımım olur diye birkaç satır karalamıya lüzum gördüm. Her nedense bir takım gençler bugün eroin kullanmıya karşı inhimak gösteriyorlar. Bunları bir felaket uçurumundan kurtarmak için yalnız polisin mücadelesi kafi gelmez. Hilaliahmer ve Yeşil hilal gibi cemiyetler de meseleye gençliği bu zehirden kurtarmak için gayret göstermelidirler. Hatta iktidarım olsa kokain mücadelesi için bir mecmua çıkarırdım. Fakat ne yapayım ki bugün kendimi geçindirmek hususunda bile müşkülat çekiyorum.

Nişantaşı: A.E.

AKŞAM

Kari Mektupları

29 Kanunusani 1933

Karga Vurmak İstiyorum Fakat..

Gazeteler her vurulan kargaya belediyenin 25 kuruş verdiğini yazıyorlar. Bu havadisi okuyunca memnun oldum. Avcı olmak münasebetile bu işten istifade edebileceğimi düşündüm ve hemen doğruca Beyoğlu belediyesine gittim. Belediye odacılarından birine sordum, böyle bir işten haberi olmadığını söyledi ve muhasebeci beye sormamı bildirdi. Muhasebeci beye sordum.

Belediye o kadar zengin değildir? cevabını aldım.

Karga vurmak ve bu suretle para kazanmak istiyorum.

Vurduğum kargaları acaba belediye reisi Muhittin beye mi götüreyim?

SON POSTA

Halkın Sesi

31 Kanunusani 1933

Seyyahlar Azaldı

Üç sene evvel limanımıza 60 seyyah gemisi gelmişti. Geçen sene 12 ye ind, bu sene gelecek vapurların adedi daha azmış. Gelen seyyahlar memleketimizden alış veriş ettikleri için para bırakıyor dolayısile iktisadiyatımıza yardım etmiş oluyorlardı. Hala bizi poturlu şalvarlı yatağanlı zannedenler de vardır. Bunlar memleketimizi tamamen garp çehresi ile görecekleri için ayrıca bir propağanda vasıtası olurdu. Seyyah celbi için ne yapmak lazımsa yapılmalıdır.

Cemal

Hırkaişerif Akseki Mahallesi 34

SON POSTA

Kari Mektupları

2 Şubat 1933

Ramazan Davulu

Ramazan davulu için burada halktan para toplanmaktadır. Bir davul azami beş altı liraya alınabilir. Halbuki her evden 20-30 kuruş alınmıştır ve bu paranın yekünu ikiyüz liraya yakındır. Acaba davul çok mu bahalıya alınmıştır.

Feriköy Paşa mahallesi: Bursalı İsmail

Yeni Türkiye’den ayrılan seyyahlar:

– Unutturma, memlekete döner dönmez ilk işimiz,

Piyer Loti’nin kitaplarını yakmak olsun!

Cemal Nadir, Karikatür Albümü II, 1939

SON POSTA

Halkın Sesi

8 ŞUBAT 1933

Ankara ile İstanbul arasında tayyare seferleri yapılması:

Yakında İstanbul'la Ankara arasında hava postaları başlıyormuş. Ankara ile Diyarıbekir arasında da posta tayyaresi işletilecekmiş. Bu haberden memnun olmamak mümkün müdür? Fakat bu seferler şimdilik yalnız posta nakliyatına mahsus olacakmış. Sivil Tayyarecilik Kanunu çıktıktan sonra yolcu seferleri de başlıyacakmış. Memlekette ümmilikle, cehaletla mücadele ediyoruz. Tayyare de cehli ve ümmiliği izale edecek olan gazetelerin ve kitapların naklinde yegane vasıtadır. Türkiyede her vatandaş gazetesini günü gününe takip edebilmelidir. Pek yakında inşallah bu da olacaktır.

Necmi: Sultanahmet 34

CUMHURİYET

20 Şubat 1933

Doğru Değil mi?

Karilerimizden Alaettin beyin mektubundan anladığımıza göre:

Alaettin Bey bir sabah vapura geç kalmış. Tam nefes nefese iskeleye geldiği zaman vapur kalkmak üzere imiş. Karimiz bilet almak için geçireceği bir iki dakikanın kendisine belki teahhuru mucip olacağını düşünmüş ve vapura biletsiz girmeğe karar vermiş. İçeride bilet sorulacağı zaman lazım gelen cezayı tabii verecek. Fakat tam vapura binerken bir takım memur efendiler "eski Köprü tahsildarlarının huşunetile" yakasına yapışmışlar.

Biletiniz ?

Beyim ben memurum bu saatte İstanbula inmem lazım. Vapura gireyim icap eden cezayı veririm.

Olurdu olmazdı, diğer müşterilerin ısrarile neticede Alaettin Bey vapura alınmış. Fakat bu yüzden vapur mutat saatten on dakika geç hareket etmiş. Alaettin Bey 5 kuruş yerine 15 kuruş verecektir. Bu suretle şirket 10 kuruş fazla para almış olacaktır. Müşteri bu fedakarlığa hazır olduktan sonra şirket memurlarının bu hareketi fazla işgüzarlıktır diyoruz.

AKŞAM GAZETESİ

12 Mart 1933

Çabukluk Lazım

Posta idaresi ahiren, gazete ve mektupların teslimi ve tesellümü usulünü değiştirdiğinden saat 9'da aldığımız mektup ve gazeteleri şimdi saat 17'de alıyoruz! 8 saat tehir pek çoktur. Merciinin nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederim.

Etimesgut – Lütfi

SON POSTA

Kari Mektupları

18 Mart 1933

Viyana'daki Kafa Kimin Kafasıdır?

Viyana müzesinde öteden beri teşhir olunan kafa kat'iyen kara Mustafa paşanın kafası değildir, çünkü kalemburg ve viyana hezimetinden sonra prens ojenin taarruzundan Budini dahi kurtaramıyan kara Mustafa paşa daha evvelce harp meclisinde Eflak Buğdan beyi ve Kırım hanıyla birlikte şekli taarruza muhalif olan Budin valisi uzun İbrahim paşanın boynunu vurdurmuştu. Kafa bu uzun İbrahim paşanın kafasıdır. Münhezimen Belgrata geldiği zaman kendi boynu dahi vurulan kara Mustafa paşanın kellesi Edirnede padişaha getirilmiş ve Edirnede Sarıcapaşa medresesi karşısındaki kabristana defnolunmuştur. Kabristanda kara Mustafa paşa namına yazılı taş hala durmaktadır.

Binaenaleyh asırlardan beri Viyana müzesine fuzuli bir şeref veren bu sahte kafanın bir an evvel tarih encümeni tarafından hüviyetinin meydana çıkarılması lazımdır.

Kula: Kızanlıklı Sipahi Zade Hakkı

18 Mart 1933

Vapur Neden Selam Vermedi?

Bir Türk şirketi tarafından yeni alınan Sami vapuru Mürefteye geldiği zaman tesadüf ettiği Antalya vapurunu üç düdük çalmak suretile selamlamış, fakat Antalya buna mukabele etmemiştir. Bu hadise yolcuları çok müteessir etmiştir.

Mühendis M.

Eminönü Balıkpazarı

MİLLİYET

Kari Şikayetleri

29 Teşrinisani 1933

Av ve Balık Ruhsatiyeleri

Helva Kağıdına Basılmamalı

Karilerimizden bir zat bize pek haklı bulduğumuz şu mektubu yazıyor:

"Balıkçılar ve avcılar bir sene avlanmak için 125 kuruş mukabilinde bir ruhsat tezkeresi alırlar. Geçende bir akşam Boğazda balık tutarken bir motör geldi. Ortalığı bir hayli karıştırdıktan sonra bir iki tezkeresiz balıkçıyı tuttu götürdü. Bana gelip sormadı. Sorsaydı tezkeremi göstermek imkanı olmıyacaktı. Çünkü balık tutanlar bilirler ki, o esnada insanın eli berbat bir halde kirlidir. Bu ruhsatiyeler ise helva kağıdı üzerine basılmış uzun bir şeydir. İnsan üstünün başının kirlenmesini göze alsa bile bir kere yaş ve balıklı el ile tutulan bu tezkerede artık hayır kalmaz, bir ikinci yoklamada da parça parça olur.

Madem ki; bu tezkereler, balık gibi, av gibi ıslak ve fena havalı şartlar altında yoklanmaya mahsustur. Bunları birer karton üzerine bastırmak, hatta beş on kuruş fazla verenlere birer serfof kılıf içine koymak mümkün olmaz mı?..O zaman herkes bunları paltosunun muşambasının cebine koyar ve arandığı zaman kolaylıkla çıkarıp gösterir."

VAKIT Okuyucularından

6 Şubat 1934

Andirin Hekim İstiyor!

Andirinden yazılıyor:

"On altı bin nüfuslu Andirin kazası doktorsuz ve eczahanesizdir. Otomobil de gelmediğinden hariçten de doktor gelmez. Teşhisler, tedaviler, raporlar bir sıhhat memuruna kalmıştır. İnsaf ve merhamet.,,

Hurşit

VAKIT: Memlekete çok faydalı işler gören Sıhhiye Vekaletinin bu şikayet üzerine tetkikat yaptıracağına kaniiz.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

22 Nisan 1934

Himayeieftal Cemiyetinin Teşekkürü

Himayeieftal cemiyeti İstanbul merkezinden:

"Bu sefer keşide olunan Tayyare Piyangosunun büyük ikramiyesi olan 200 bin lirayı kazananlardan, İstanbul Müddeiumumiliği İlamat dairesi katiplerinden Hüseyin Şakir Bey kendisine isabet eden hisseden cemiyetimize yirmibeş lira teberru eylemiştir. Şükranla ilan olunur."

SON POSTA

3 Birinci Teşrin 1934

Halkın Sesi

Belediyeden Beklenilen Faydalı İşler Hakkında:

Tenkit yapmak çok kolaydır. Çünkü dilin kemiği yok her tarafa döner. Tenkit edilen şeyin tatbik kabiliyeti olup olmadığını da söylemek lazımdır. Paris şehrinde yollar her gün fırçalı otomobillerle yıkanır. Şehrin en ücra yerlerinde bile elektrik, su ve temizlik var. Yollar gıcır gıcır asfalttır. Sokaklara tükürülmez, dilenci bırakılmaz. "İstanbul belediyesi şehri niçin böyle yapmıyor. Biz de böyle bir şehir isteriz." Şeklinde bir tenkit yapılırsa buna herkes güler. Çünkü bu evvela bol para, sonra da bilgi işidir. Aynı zamanda da zaman ister.

Sami

Galata Perşembepazarı 13

TAN

Okuyucu Şikayetleri

21 Mayıs 1935

Nikotinsiz Cıgara Yapılamaz mı?

Tütün inhisar idaresi, bazı cıgaraların "Nikotin"ini alıyor. Cıgaralar daha sıhhi bir hale geliyor. Tadı da iyi oluyor. Acaba inhisar idaresi, hepimizin içebileceğimiz nikotini alınmış bir cigara yapamaz mı? Mesela Yenice ve enala nevi cigaralar nikotini alınmış ve alınmamış olarak iki cins yapılmalıdır. İsteyen nikotinliden isteyen de nikotinsizden içer, eğer bu ameliyeler çok masrafa mal olmuyorsa, inhisar idaresi bunu temin etmelidir. Günde üç dört paket gibi çok fazla cigara içenler, sıhhatlerini hiç olmazsa biraz korurlar. Çünkü cigaradan vazgeçmek kolay olmuyor, hem de bu, idare için iyi bir şey değil.

Okuyucularınızdan Sedat

CUMHURİYET

Halk Sütunu

26 Haziran 1935

Posta Nakliyatındaki İntizamsızlık

Bilecik gazete bayii M.Hilmiden aldığımız bir mektubda deniliyor ki:

"Üçüncü defa olmak üzere gazete paketleri postadan çıkmadı. Ertesi günü Eskişehirden geri gönderiliyor ve bu suretle satışım yarı yarıya oluyor. Posta müdürümüz bu halleri gördüğü halde bir daha tekerrür etmemesi için icab eden şeyi yapmıyor. Bu hususun ehemmiyetle nazari dikkate alınmasını rica ederim."

26 Haziran 1935

Posta İdaresinin Nazarı Dikkatine

"Vaktile yaptığımız bir müracaat posta idaresince yanlış telakki edilmiş olmalı ki, o gündenberi gelen mektubları, bilhassa gazeteyi almak için uzun boylu merasime tabi tutuluyoruz. Buraya gelen posta paketleri önümüzden geçerek evvela Malatyaya gidiyor, oradan da tekrar geriye gönderilerek bizlere dağıtılıyor. Bu pratik bir iş mi?"

Malatya – Fevzipaşa trenyolu üzerinde

Doğanşehir nahiye Müdürü M.Oktay

26 Haziran 1935

Tavşanlı Halkının Şikayeti

Tavşanlıdan imzası bizde mahfuz bir karimizden aldığımız mektubda deniliyor ki:

"Burası 45 bin nufuzlu bir kazadır. Kütahya – Balıkesir hattı üzerindedir. Krom, kömür, kereste çıkaran işlek bir yerdedir. Tam iki senedir doktorsuz, bir senedir müddeiumumisiz, bir senedir de kaymakamsız yaşıyoruz. Biz insanların bu vaziyetine mukabil hayvanlar mes'uddur. Çünkü kıymetli bir baytarları vardır. Bu üç kişiyi şiddetle aratacak bir hal olmasın diye sabah akşam dua eden pek çok."

SON POSTA

Halkın Sesi

1 İkincikanun 1936

Yeni Yıl Dileği

Azizim bir yıl geçirdik ki sorma! 1935 yılında, dünya 1935 türlü varta atlattı. Uzak Şark ufuklarında kanlı bulutlar beliriyor. Habeş çöllerinde kan gövdeyi götürüyor. Çinde isyan, Mısırda ihtilal çıkıyor. Ve ne garip tezattır ki, Habeşistanda bomba, Beyoğlunda şampanya patlıyor.

Hülasa azizim, sade bir yıl geçirdik değil, bir yıla girdik ki sorma azizim. Dilerim mevladan ki, bu yıl, insanları ateşe ve kana sürükliyen ihtiraslar durulsun ve cümlemiz rahat soluk alıp buhrandan kurtulalım!

Aksaray, Şehit Refet Sokağı 19 No.lı hane,

Seyfullah

TAN

Okuyucu Mektupları

6.Kanunusani.1936

Himaye-i Hayvanat Cemiyetinin Dikkat Gözüne

Bir okuyucumuz yazıyor:

"İstanbulda ve civarında tek atlı arabalara çok yük yüklendiği herkesin nazarı dikkatini celbetmektedir.

Yüklenen yük, bir hayvanın çekemeyeceği kadar fazla oluyor. Geçenlerde böyle fazla doldurulmuş bir arabanın atı yere kapanarak, kalkacak hali kalmadığını gözümle gördüm. Bilhassa Samatya taraflarında da odun ve kömür yüklü merkeplerin çok eziyet gördüğünü biliyorum. Himayeti Hayvanat Cemiyetinin bunları görmesini ve alakadar olmasını diliyorum.

SON POSTA

24 Şubat 1936

Pul Parasını Kim Vermeli?

Gazete idarehanelerine hergün kıyamet kadar mektup gelir. Bunların içinde neler, neler vardır!

Bir kere Tekirdağında bir kari gazeteye gönderdiği mektubunda karısının kendisini bırakıp kaçtığını, buradan buldurup geri göndermemizi bildiriyordu!

Ben bu mektupların içinde bahsedilen münasebetsizliklere kızmam. Çoğuna güler geçerim. Beni sinirlendiren bu mektuplardan bazılarının postaya pulsuz verilmesi, posta parasının gazete idaresinden istenmesidir. Hem dert dinle, hem de üstelik para ver!

Hadiselerin bir asır içinde nasıl değişik telakkilere uğradığını göstermek için bu pul meselesi kafidir. Zamanımızda böyle bedeli kendi tarafından ödenmek üzere mektup alıp parasını vermek mecburiyetinde kalıp ta hiddetlenmiyecek kim vardır?

Halbuki bundan bir asır önce Fransada mektupların posta ücretinin mektubu gönderen tarafından verilmesi ayıp sayılır, kendisine mektup gönderilen kimseye karşı hakaret sayılırdı.. Yalnız kibarlar, devlet adamları. kendilerinden küçük rütbeli kimselere gönderdikleri mektupların posta parasını verirlerdi!

Dün

Ve

Bugün

CUMHURİYET

Halk Sütunu

25 Mayıs 1936

Kayıp Aranıyor

Ortaköy Pişmişoğlu Sokak 49 numarada Aslan oğlu vasıtası ile aldığımız mektupta deniliyor ki:

Batumlu Emrullah ile İslam Sürmeli'yi arıyorum. Kendilerini tanıyan veya nerede olduklarını bilen varsa insaniyet namına yukarıdaki adrese bildirsin."

19 Haziran 1936

Bir Teşekkür

Erenköy 4. ilkmektep başmuallimliğinden aldığımız tezkerede;

"Mektebimizden 25 çocuğu bir yıldan beri parasız traş eden, İstasyon Caddesi 1 numarada berber Hüseyin'e çocuklar namına açık olarak teşekkür ederim." denilmektedir.

21 Haziran 1936

Fakir Bir Arabacının Ricası

Kasımpaşa Pişmaniye'de 45 numarada oturan arabacı Sami dün matbaamıza gelerek bize şunları söyledi:

"Geçen Cumartesi günü saat beşte Meyvahoş Kapısı'nda arabamı bırakarak içeri girmiştim. Ben içerde meşgulken arabayı çeken eşeği çalıp götürmüşler. Bir haftadan beri bir taraftan polis, bir taraftan ben eşeği arıyoruz. Fakat bulunamadı. Ben fakir bir adamım, yegane medarı maişetim arabamdır. Şimdi o da çalışamıyor. Çalınan hayvanı gören ve bulunduğu yeri bilen varsa adresime bildirmesini rica ederim.

29 Haziran 1936

Bulgaristandaki Yobazların Yaptıkları:

Bir kari ; 27 Mayıs 1936 tarihinde Osman Pazarında bulunanlar, Nevab müessesesinin ne tipte ve ne yaratıkta olduklarını gördüler. Vaka şudur ;

Osman pazarı mektep müdürü ve Nevab Mektebi Mezunu Koruveli köylü Hacı Osman oğlu Osman, kasabamızın sakinlerinden Müfti Katibi ve Evkafı İslamiye ve mektep veznedarı İbiş Efendioğlu Hafız Hüseyinin kızıyla evlendi. Düğünden sonra bu softa mektebinden çıkan zat, Bulgar komşularını birer davetiye ile içkili, sazlı ve sözlü bir ziyafete çağırdı. Çağırdığı yer neresidir bilirmisiniz? Yukarı cami avlusunda cemaatin namaz vaktini beklemek için tahsis edilen iki oda! Ziyafette mektep müdiri ile Müfti Süleyman Efendi bilhassa hazır bulunuyorlardı.

O akşam yatsı namazı için bu camie gelen müslümanlar gördüklerinden hicaplar duyup yerlerin dibine geçerek namazı filan unuttular ve oralardan kaçtılar.

Bu güruhun bu hareketleri ilk defa vaki olmamaktadır. Bu softaların sözlerine inanıp hala gözleri kapalı bulunanlara bundan iyi bir misal olamaz.

2 İkincikanun 1937

Mühim Yanlışlık

Kadırga yurdu talebelerinden aldığımız mektupta deniliyor ki:

"Evvelki günkü sabah gazetelerinden biri yurdumuzda 25 kuruşa üç öğün yemek

yenildiğinden bahsediyordu. Bu yazılıştan yirmibeş kuruşa sabah kahvaltısı ile öğle ve akşam yemekleri hatıra gelir. Halbuki bu para ile yalnız öğle yemeğini yiyoruz. Üç öğün değil üç kab! Meseleyi tavzih etmenizi rica ederiz.

6 İkincikanun 1937

Düşkünlerevi Mukimlerinden Birinin Şikayeti:

Posta ve telgraf müdürlüğünden mütekaid ve düşkünler evinde mukim Hasan Nazım ;

"İkamet ettiğim düşkünler evini idare edenler Aksaray Posta ve Telgraf Müdürlüğünden tekaüde ayrılmak suretiyle aldığım şehri 60 liradan şahsıma yapılan masrafı kesip üst tarafını aileme vermeleri icap ederken bunu yapmamaktadırlar. Bu yüzden ailemin sıkıntısı gittikçe artmaktadır. Alakadar yüksek makamların dikkat nazarlarını çekerek paranın mütebakisinin verdirilmesine delaletinizi dilerim."

TAN

Okuyucu Mektupları

8.2.1937

Radyolar Nasıl Ucuzlar?

Tophanede, Necatibey caddesinde Sdavni apartımanı numara 2 de M.N.Erkmen imzasiyle yazılıyor:

" – Sayın Başbakanımızın geçenlerde radyonun ucuzlatılacağı hakkındaki beyanatı ve Ankarada yapılacak yeni merkez haberi bütün radyo amatörlerini sevindirmiştir. Bu ucuzluğun gümrük tarifesinin indirilmesi suretiyle yapılacağı da aynı beyanattan anlaşılmaktadır. Gümrük tarifesi indirilirken, radyoların gümrük tabirince kanuni safsiklet üzerinden gümrük resmi vermekte olduğunu da nazari dikkate almak icap eder. Çünkü 15 kilogram ağırlığında bir radyonun iç ambalajı vasati olarak 7 – 8 kilogram tutmaktadır. Bu iç ambalaj da radyonun kendi ağırlığıyla beraber resme tabi tutulmaktadır. Bu surette radyonun gümrük resmi yüzde 40 artmaktadır. Gümrük tarifesi indirilirken, radyonun safsiklet üzerinden resme tabi tutulacağı tesrih edilirse, daha çok ucuzluk temin edilmiş olacaktır.

Radyonun ucuzluğunu temin ettikten sonra yayılmasına yardım edecek çarelerden biri de senelik abonenin hiç olmazsa altı liraya indirilmesi ve bunun ayda ellişer kuruş olarak posta merkezlerince tahsil edilmesinin teminidir. Kaçak radyo kullanımının önüne geçecek bir çare, satıcıları sattıkları her radyo için fatura vermek ve faturanın bir suretini de alıcının mensup olduğu posta merkezine göndermeğe mecbur tutmaktır. Böylece aboneler artacak ve kaçak dinleyiciler cezalandırılacaktır.

Bu hususta nafıa vekaletinin tedbir almasını bekliyorum."

ANADOLU

Halkla Başbaşa

7 Teşrinisani 1937

Abdesthanelere (100) Numara Denmesi

Abdesthanelere (100) numara denmesi yanlış bir zehabdan doğmuştur. Avrupada otellerde; numara altında bulunan her yerde abdesthaneye numarasız derler. (Sans) kelimesi Fransızcada (sız) yani bila manasına geldiği gibi (ceut) şeklinde yazılanı da (100) manasını almaktadır. Burada (sans) denilince bila manasına olan numarasız demek muraddır. (100) numara diye abdesthaneyi numarasızlıktan çıkararak (100) numara altına almak yanlıştır.

Dikkat edilirse bazı yerde abdesthaneye (100) numara değil, iki sıfırı yanyana koyarak şu şekilde (00) işaretle geçerler.

Kırkağaçta B.Hasan Bağlıya

CUMHURİYET

Halk Sütunu

7 İkincikanun 1937

Yalova Zabıtasına Teşekkür

Üsküdar Solak iman mahallesinde, Bağlıbahçe Sokak 10 numarada Adem Hilmi imzası ile alınan mektupta deniliyor ki ;

"Geçenlerde Bursadan Yalovaya gelirken sekiz lira değerinde bulgur, sade yağ vesair eşyalarımın kaybolduğunu görerek Yalova zabıtasına haber vermiştim.

Aradan birkaç gün geçti kaybolan eşyam tamamile ümidimi kestiğim vaziyette elime tam olarak teslim edilince hayret ettim. Yalova Zabıtasına gazeteniz vasıtasıyla aleni teşekkürlerimin iblağını dilerim.

ANADOLU

Halkla Başbaşa

9 Teşrinisani 1937

Eskiden Bayramlarda Görüşürdük

"Eskiden, bayramlara mahsus olmak üzere tenzilatlı tarife tatbik edilirdi ve herkes böyle fırsatlardan istifade ile şuraya buraya gider, çoluk çocuğunu, akrabalarını görürdü. Nedense, bu usul kaldırılmıştır. Şimdi mesela ikinci mevkile İstanbul veya Ankaraya gidip gelinmek istense, yirmibeş lira kadar para vermek lazımdır. Devlet demiryolları idaresi, acaba bu hususta daha fazla bir kolaylık ve tenzilat gösteremez mi?"

Bir kariiniz

18 Kanunuevvel 1937

Kedilere Pisi Pisi de

Neden Köpeklere Kuçu Kuçu

Manisada S.Tezcanlıya:

Mektubunuzu istediğiniz dikkatle, hep beraber okuduk. "Kedilere neden pisi pisi diyor da, köpeklere kuçu kuçu diyoruz. Kedileri kovmak için neden ‘pist pist', köpeklere ‘huşt' diyoruz. Neden kümes hayvanlarına ‘bili bili' veya ‘kih kih kih' diyoruz da kovarken ‘kışt' deniliyor. Niçin ineğe, mandaya, öküze ‘oha' diyoruz da eşeğe ‘çüş çüş' diyoruz?"

Bu suallerinize cevap vermek için önce neden bu sualleri bize sorduğunuzu tahlil etmek istedik. Bunlar nihayet telefon başındaki "Alo!" gibi birer mutlak ve işitilmiş şeylerdir. Mana ifade etmekten ziyade ses çıkararak hayvana hitap etmektedir.

Her cins hayvanın bir kelimeye, daha doğrusu bir kaç heceli bir sese kulak kabartması o hayvana, o hecelerle hitap ederek alıştırmaktan başka bir şey değildir. Kedinin ‘pisi pisi' ye kulak kabartması bu iki hecenin kedinin asabını gıcıkladığından olacak....

Yazı odasında bulunan eczacı Kemal Aktaş da mektubunuzu bizim gibi bir kaç defa okudu ve güldü. Başyazıcımız Haydar Rüşdü de bu mektuba cevap vermeğe uğraştığımıza bakarak:

–Allah akıllar versin!

dedi, odadan çıktı. Bunu size mi söyledi, bize mi? Henüz karar vermiş değiliz Sayın Tezcanlı.......

SON GÖZLEMLER

İhtiyar – Hey gidi hey... Eskiden bayramlarda eteklerimizi öperlerdi...

Genç – Artık o kadar alçaklara baş eyecek adam kalmadı!

Ramiz Gökçe, Akbaba, 18 Ocak 1934, S. 3

İşte böyle… Tarih Baba'nın anımsamadığı yalın insanların beklentileri çok açıktı. Özgür bir ülkede, el etek öpmeden insanca yaşamak! Bu süreç, iyi padişah ile kötü padişah arasında bir seçim yapmanın çok ötesine geçmişti. Her gün insanların yaşamlarında bir şeyler değişiyordu. Putlar yıkılıyor, kavuklar yuvarlanıyor, uygarlığın önü açılıyordu. Okurlar, eşine az rastlanan bir devrim sürecinin içinde bulunduklarının ayırdındaydılar. Genellikle kişisel çıkarlarıyla ilgili istemlerini öne çıkarmıyorlardı. Uygarlaşma yolunda kararlı adımlar atıldığını günlük yaşamlarında görmek yetiyordu güvenlerini pekiştirmeye. Çoğu zaman sessizdiler, uysaldılar ama, gerektiğinde en acımasız eleştirileri dile getirmekten geri durmuyorlardı. Hem de kimseye saldırmadan, ortalığı kırıp dökmeden söylüyorlardı sözlerini.

Türkiye'de aydınlanma süreci, Cumhuriyet'le birlikte başladı. Yeni dönüşümlerin uygulamaya konulmasıyla, toplumda neler değişiyordu? Dönemin ünlü çizeri Cemal Nadir, 1938 yılında yayımladığı çizimlerinde "On Beş Yılın Hikâyesi!" başlığı altında aşağıdaki karşılaştırmayı yapıyordu:

Görüntüdeki değişimi tanımlamaya gerek var mı? Cumhuriyet 'le gelen uygarlık, okur mektuplarında olduğu gibi, çizimlerde de açıkça sergileniyordu. Seçilen yol, Avrupa'ya boyun eğmeden, yaltaklanmadan Avrupalı olmaktı. Bir başka deyişle, Avrupa 'ya rağmen Avrupalılaşmak...

Avrupalılaşma, gerçekte, Osmanlı toplum yaşamında da etkili olmuş ve temelleri yüzyıllar öncesine uzanan bir akımdı. Ancak Cumhuriyet'in benimsediği çağdaşlık ile, Osmanlı'nın kıyısında dolaştığı Avrupalılık arasında çok büyük farklar bulunmaktadır. Osmanlı, olduğu gibi kalmak koşuluyla yenilenmek, Batı'nın değer yargılarından özünü etkilemeyecek değişimleri kendisine uyarlamak istemişti. Dönemin bütün politikacı ve aydınları, teokratik devlet olgusu ile, yani saltanatla bağdaşmayan bir siyasal yapılanmayı düşünemiyorlardı. İlerici, devrimci Osmanlı aydınları da, "Padişahım çok yaşa" diyebilecekleri, özlemlerini paylaşabilecekleri, birlikte yürüyebilecekleri bir monark görmek istiyorlardı başlarında. Yani çözüm yine saray entrikalarına, el öpüp boyun kırmaya kalıyordu. Geriye dönüp tarihe bir baksalardı, pek çok padişahın görevden alınıp, kiminin

yaşamlarına da son verildiği halde, bir arpa boyu yol alınmadığını görebilirlerdi.

Dün

Bu gün

Cemal Nadir Güler, Akbaba, S. 251. 1938

Gelişmenin yönünü vurgulamak açısından Cemal Nadir'in aynı başlık altında, 1937 yılında yayımladığı bir başka çizimini de aşağıya aktarıyoruz:

Eğer 1923-1938 yılları arasındaki değişim yukarıdaki gibi idiyse, 21. yüzyılda yaşanmakta olanlar nasıl açıklanabilir? Şimdi biz neredeyiz? Hangi yanlışlar yapıldı da, bu hallere düştük? Anlaşılıyor ki ünlülerin ardına takılmak Tarih Baba'yı bir kez daha yanıltmıştı.

- Anne bak, Sabiha Gökçen uçuyor...

- Bakamıyorum.. Gözlerim kararıyor!..

Cemal Nadir Güler, Akbaba, S. 182, 1937

Kanımızca, bu soruların yanıtını, bir ölçüde aynı dönemin uygulamaları içinde aramak yerinde olur. Sağa ve sola duvarlar örüp, siyasal yaşamı uzun yıllar dar bir alana sıkıştırmak, düşünsel gelişmenin önünü tıkamıştır. Düşünce ve anlatım özgürlüğü üzerindeki abartılı kısıtlamalar, Cumhuriyet karşıtları ile ideolojik temelde tartışma olanağını ortadan kaldırmıştır. Eleştirilmesine olanak tanınmayan düşünceler, topluma, doğruluğu kanıtlanmış gerçekler olarak sunulamaz. Siyasal, bilimsel ve toplumsal alanlarda "doğrular"ın ne olduğunu belirleyen bir üst yetkenin varlığı, bir süre sonra, politikadan bilime, gerçekleşebilecek tüm ilerlemelerin karşısına konulmuş yapay bir engel etkisini gösterecektir. Böyle bir sürece, sağladığı bütün kazanımlara karşın, katıksız bir aydınlanma devrimi denilemez.

Toplumda varolan eğilimlerin bir bölümü sınırlı bir özgürlük içinde gelişirken, karşıt uçlar çağın gelişmelerinden etkilenmeyen ve kendi içine kapanan bir yaşamı sürdürürler. Tartışılıp sorgulanmaya bile gereksinimi bulunmayan dinsel temellere dayandırılan akımlar, böylesi ortamlarda sessiz, ancak daha kararlı bir biçimde gelişebilmektedir. Türkiye'de de böyle olmuştur. Evreni ve çağın gelişmelerini sorgulamaktan yoksun bırakılarak kendilerine öğretilenlerle yetinen, karşıt düşünceleri bir saldırı biçiminde algılayan yeni kuşaklar üretilmiştir. İslam dinini siyasal bir yönteme dönüştürenler, dinsel kuralları inançların dışında kalan her alanda beklentileri doğrultusunda bir araç olarak kullanmışlardır. Sonuçta, algılamadaki kopukluklar nedeniyle, birbirlerini tanımayan, dinlemeyen ve anlamayan iki toplum oluşmuştur.

Kamu gücünü ele geçirince, attıkları her adımda küresel militarizmin deneyimli patronlarıyla işbirliği içinde olanlar, başlarını kaldırıp çevrelerine baktıklarında, yeryüzünde daha önce de aynı yolları izleyen toplumların, üzerinde oturdukları tüm zenginliklere karşın nasıl kan ve ateş içinde kıvrandıklarını görüyorlardır elbette. "Öyleyse neden?" sorusuna yanıt bulabilmek gerçekten çok güç...

Artık okurların karşısında yeni bir gündem bulunuyor. Cumhuriyet'in onca birikiminin bir solukta yok edilmemesi için neler yapılmalıdır? Gelinen aşamada kimsenin, "Artık tartışmanın olanağı kalmamıştır" demeye hakkı

bulunmuyor. Demokrasilerin vazgeçilemeyecek erdemleri arasında bulunan çok seslilik, çoğulculuk ve hoşgörü ortamı nasıl sağlanabilir? Bu gün karşılaşılan sorunların aşılması, geçmiştekilerden çok daha güç. Tarih Baba belleğini biraz zorlayabilseydi, böylesi durumlarda neler yapılması gerektiğini gösterecek sayısız örnekler bulabilirdi. Ancak o artık çok yaşlı ve unutkan. Kafasının içi karmakarışık. Bir o kadar da umursamaz olmuş. Söylenecek çok şey var ama, bu sorunun yanıtını da okurların bulmaları gerekiyor. Hem de hiç zaman yitirmeden…

Okurların, her zamankinden çok, Cumhuriyet'in kazanımlarına, demokratik haklarına sahip çıkmaları gerekiyor.

Cumhuriyet karartılmamalıdır.

Sözlük

açikane: açıkça (Türkçe sözcük Arapçaya benzetilerek yanlış yazılmış.)

ahlaf: art kuşaklar, ardıllar, halefler.

ahval: durumlar, haller, vaziyetler, olaylar.

ahzı mevkii eden: yer alan.

Akvam Cemiyeti: Birleşmiş Milletler'in temeli sayılabilecek bu örgütlenme, I. Dünya Savaşı'ndan sonra İsviçre'de 10 Ocak 1920'de kuruldu. Amacı ükeler arasındaki sorunları barışçı yollardan çözmekti. Ancak II. Dünya Savaşı'nı önleyemediği için çöktü.

aleddevam: sürekli, sürekli olarak.

alelekser: çok defa, sık sık.

arz etmek: sunmak.

batman: miktarı yer yer değişen eski bir ağırlık ölçüsü, genellikle 7,692 kg olan ağırlık ölçü birimi.

bühtan: karalama, iftira.

C.H.F.: Cumhuriyet Halk Fırkası.

dabağhane (debbağhane): tabakhane, deri işlenen yer.

Darülaceze: Düşkünlerevi.

dun: alçak, aşağı, aşağılık.

Düyunu Umumiye: Dış borçları nedeniyle alacaklı devletlerin Osmanlı İmparatorluğunda uyguladığı Avrupa Mali Denetimi.

edviyai basite: basit ilaçlar.

efrad: bireyler, kişiler.

elyevm: bugün, günümüzde, hâlâ.

emisyon: kâğıt para ve senet çıkarma, ekonomi, sürüm.

emvali metruke: özellikle ülkeden ayrılan yabancıların terk ederek geride bıraktıkları taşınmazlar için kullanılır.

esbabı mucibe: gerekçe.

Evkaf idaresi: Vakıflar idaresi.

Evkafı İslamiye: İslam vakıfları.

fırka: siyasal parti.

harbi zail: kaybedilmiş savaş

hars: kültür.

hatve: bölüm.

haysiyetşiken,: haysiyet kıran.

hezel: şaka, alay, mizah.

Hilaliahmer: Kızılay.

hilkat: yaradılış.

Himayeieftal Cemiyeti: Yardımsevenler Derneği

Himaye-i Hayvanat Cemiyeti: Hayvanları Koruma Derneği

huşunet: haşinlik, sertlik, kabalık, kırıcılık.

ifrağ: bir şeyi başka bir biçime çevirme, boşaltım.

iğbirar: gücenme, güceniklik, kırgınlık.

imla: çukurları, boşlukları doldurma.

inhidam: çökme, yıkılma.

inhimak: kapılma, düşkünlük.

intizamperver: düzensever, düzenli kişi.

istida: dilekçe.

istintak: sorgulama, ifade alma.

ittisalinde: bitişiğinde.

izale etmek: yok etmek, gidermek.

kabzımahal esnafı: meyve ve sebze üreticileri ile satıcılar arasında aracılık eden kimse, sebze meyve toptancısı, çiçekçi esnafı, komisyoncu.

kamus: büyük sözlük.

Kanunuevvel: Aralık ayı.

Kanunusani: Ocak ayı.

kemakan: önceden olduğu gibi, eskisi gibi.

kesbi katiyet: kesinleşme.

kifafınefis: yaşamaya yetecek kadar olan doyum, boğaz tokluğuna.

kuyudat evrakı: resmî defterdeki kayıtlar.

küvüf: denklik.

lateşbih: benzetmek gibi olmasın.

lisebebin minelesbap: nedensiz ve gerekçesiz.

mahalli maksud: ulaşılmak (amaçlanan) istenen yer.

makamat: makamlar.

makes: yansıma.

makis: karşılaştırılan.

masarif: masraflar, giderler.

meclisi yaran: dostlar meclisi.

melfuf: sarılmış, bağlanmış, eklenmiş.

memnuiyet: yasaklama, yasak edilme durumu.

menbai varidat: gelir kaynağı.

mercii aidi: yetkili makam.

methal: bir yapının giriş yeri, giriş, antre, bir kitabın önsözü.

metruk: terk edilmiş.

mevkii tatbika koymak: uygulamaya koymak, bir işe başlamak.

meftun: tutkun, gönül vermiş, vurulmuş.

mezruat: ekinlerin biçilmesi, tarım.

muhakimin tatili: adli ara verme, adli tatil.

muhavere: konuşma, iletişim kurna.

muhteriane: yeni bir şeyler icat ederek. yenilikler ortaya koyarak.

mukaddem: önce gelen, önceki, öncül.

mumaileyh: adı geçen, yukarıda anılan, sözü edilen kimse.

mübayaa etmek: satın almak.

mübahase: bir konu hakkında iki veya daha çok kişinin karşılıklı konuşması, sohbet.

müceddeden: yeniden.

müceddeden inşa ve imla: yeniden yapım.

müsadif: rastlayan.

müstahzar: önceden hazırlanarak eczanede bulundurulan hazır ilaç, preparat.

mürur ve ubura mani olmak: gelip geçmeye engel olmak.

mülevves: kirli, pis, karışık, düzensiz.

mülkün umranı: mülkün imarı.

münci: kurtarıcı.

münhezimen: Yenilerek, bozguna uğrayarak.

mürettip: dizgici, düzenleyen, hazırlayan, harfleri sıraya koyan.

müstahdemin: ücretle çalışanlar, hizmetliler.

mütecasir: yeltenen, cüret eden.

mütefekkir: düşünür.

mütekait: emekli.

nahak: haksız, gereksiz.

natamam: eksik, tamamlanmamış, bitmemiş.

nazarı dikkatini celbetmek: dikkat çekmek.

Nevvab okulu: Osmanlı İmparatorluğu döneminde Bulgaristan'da kurulan ve dinsel temelde eğitim verilen okullar.

nezafeti fenniye: temizlik işleri

ocak: fındık tarlalarının teşkil ettikleri küme.

raiz: öfkeli, kızgın.

rakip olmak: karşıtlık.

ratıp: yaş, nemli.

Resimli Ay: Zekeriya Sertel'in 1927'de çıkardığı dergi. Nâzım Hikmet dahil birçok bağımsız aydın bu dergide toplanmıştır, "Putları yıkıyoruz" kampanyası bu dergiyle başlamıştır.

riyaset : başkanlık.

sabık: geçen, önceki, eski.

safsiklet: saf ağırlık.

satıh: yüzey.

say: çalışma, emek.

selameti umumiye: kamu yararı, genel yarar.

senevi istihsalat: yıllık üretim.

serlevha: yazılarda başlık.

Seyrisefain idaresi: Deniz Yolları İşletmesi.

şakirt: öğrenci, çırak.

Şehremaneti: Belediye. Osmanlı Devleti'nde, bugünkü belediye görevini yapan, şehrin temizlik ve güzelliğiyle, imar uygulamalarıyla ilgilenen yerel

yönetim.

şekli taarruz: saldırı biçimi.

Şirket-i Hayriye: İstanbul'da yolcu ve yük taşımacılığı yapan vapurculuk şirketi. Şehir hatları işletmeleri.

şitap etmek: koşmak.

Seyrisefain idaresi: denizyolları idaresi.

Seyrüsefer: trafik, gezinti ve yolculuk.

suitefehhüm: yanlış anlaşılma

tabayii: uyrukluk, uyruğunda olmak.

tahvil: devletin veya özel bir kuruluşun ödünç para almak için çıkardığı kâğıt, değişik dönemlerde belirli oranlarda faiz getiren yazılı senet, eskiyeni değiştirme, yenileme.

tatbik mühür: imza terine geçen ve karşılaştırmaya elverişli mühür.

tazallüm: sızlanma, yanıp yıkılma, yakınma.

teahhur: geri kalma, gecikme.

tebcil: yüceltme.

teehhül etmek: evlenmek.

tenezzüh: gezinti.

tenezzül etmek: kendi durumundan daha aşağıdaki bir işi, bir durumu kabul etme.

teşci: cesaret verme, cesaretlendirme, yüreklendirme.

tetebbü: bir şeyi iyice inceleme, onunla ilgili bilgi edinme, araştırma.

tevlit ettiği: sebep olduğu, doğurduğu.

tevakkuf mahalli: durak.

tevekkül: herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah'a bırakma.

tezyidi: artırma.

tul: boylam, uzunluk.

tuyuru ehliye: ehlileştirimiş kuşlar (küme hayvanları).

Tüze ispekleri: adliye müfettişi.

Tüze işyarı: hukuk görevlisi, Adliye memuru.

uhuvvet: kardeşlik.

umumhane: genelev.

ücreti zephiye: kasapların kestikleri hayvanlar için ödedikleri vergi.

vak'anüvis: Osmanlı Devleti 'nde zamânın olaylarını kaydetmekle görevli resmî devlet târihçisi.

vakıa: olgu.

vekayii: olaylar.

varaka: yaprak. yazılı kâğıt, gazete.

vaziülimza: imzaya yetkili.

vaziyeti iktisadiye: ekonomik durum.

Yeşil Hilal: Yeşilay.

zevç: koca.

zevce: karı.

zirde: aşağıda.